

Ngön Yaaö Omnarö

Yesu wel wiak kutömweri sêen wë krismaki 33 pöta ök won sêen Luk puuk Ngön Yaaö Omnaröa Ya Mëmpeimauta Ngön epët retëng äa. Pi wet réak Yesuu ngön ompyaut retëng äak kaalak epët äa. Ngön epët, Ngëëngk Pulöök kaamök elmëen Yesuu ruuröak ngön ompyaut Yerusalem kak ngës réak ök mëak Yutiaare Sameria yang pötë ök maö sa. Pël äak yang nantë ök maö së pet ira. Pitaë ya mënauta ngönte Sowi 1-12 wia, ën Poolëët Sowi 13-28 wia.

Pöt epël wia.

Ngönën ya mëmpënëak kopëta wesaut *1:1-26*

Yerusalem kak ngönën ya mënaut *2:1-8:3*

Yutiaare Sameria pötë ngönën ya mënaut *8:4-12:25*

Poolë ngönën ya mënaut *13:1-28:31*

1. Pim ngës réak ya mënaut *13:1-14:28*

2. Yerusalem kak ngönënë wa top kësangpel *15:1-35*

3. Pim ënëm ya mënaut *15:36-18:22*

4. Pim ënëm panë ya mënaut *18:23-21:16*

5. Pim wii kaatak ulmäaut *21:17-28:31*

Yesu pi Ngëëngk Pulö wes mëpënëak kup mowia

1 ¹O Tiopilas,
Ne peene kaalak pep epwer retëng ë yaningk. Nem ngaantak ngön retëng ë nina pötön ni ewat wëen pöt Yesu pim ya mëmpööre ngönën aö pël ima pötë ngönöt akun pim yaat ngës réa ²pörekaan mëmpö yesem Pepapë akun mowia pöt temanöm sêen pepapök koirak kutömweri isa. Pël ëen akun pötak Yesu pi weletakaan wal äak kutömweri nawisën wëen Ngëëngk Pulöök kaamök elmëen puuk pim ngön yaaö omën wet réak yaö elmëaö pöröen pitëm ya mëmpnaata ngönöt ök maima. ³Pël äak kët akun selap 40 ruuröa naë ëö pet elmëeim wakaima. Pöt pit piin itenak pi yok yaap wal äak wëa wesak kön wi kosang mowasëpna yak pël äak pi wet réak ruuröen Anutuu songönöt ök maima. Puuk omën pourö wa ngaaoök nimëak wë. ⁴Pël ëen akun nentak Yesuu ngön yaaö omnarö pit wa top äak wëen Yesu pi pitën ngön kosang wesak epël ök mëëa. “Ar teëntom Yerusalem kak sëp wasnganok. Ar eprek om kor ön. Pël ëen nem Pepapök

Ngëengk Pulö nimpënëak neen ök neaan nem arën ök niia pö nimpnaat. ⁵Ngaan ök niak pöt omën eptaanök ngaan Son pi i yaaptak öngre ompörö i momëa. Ën kot nent wë pöt nem Pepapök Ngëengk Pulöök i ket ëak nimëpnaat.”

Yesu kutömweri isa

(Maak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁶Akun nentak kaalak Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Yesuring Olip tomök së wë ruurö pit epël pëlpël mëëa. “Aköp aë, tiarim ëaröa ngaanëër eima pöl ni yok pangk aan Israel omnarö tiarimtok tiarimënt nener ngarangk ëëpen ma won?” ⁷Pël maan pi kangiir epël ök mëëa. “Iteneë. Nem Pepap pimtök akun nenten yaö wasën wia pötakök omën puot orööpnaat. Yaö ëa pötakök omën pöt orööpna akun pöten ar ëwat nasëngan. ⁸Pël ëënëetak ar epël kön wiaan. Pi weëre kosang kësang ar nimpënaat, akun Ngëengk Pulö arim ngësë waisëpna pötak. Pël ëën ar nem ngönta omnarö pël sak wë nem songönte tekeri wesak Yerusalem omnaröen ök mëak aö aö ë yesem Yutia omën muntaröen ök mëak om aö yesem Sameria omnaröen ök mëak aö yesem kaare yang nantë së pet irëp. Pël ëën omën pourö neen ëwat sëpnaan.” ⁹Akun pötak Yesu pi ngön epot ök më pet yairën Anutuuk koirak kutömweri isa. Pël ëën ruurö pit mopöök iteneim wëën kepëltak is ilëak kö sak sa. ¹⁰Pi sëën pit ngaarëkël om iteneim wëën tapëtakëër omën naar pitëm naë oröak taueëa, ulpëën kölam panëëwaar mëauwaar pöaarök pitën epël ök mëëa. ¹¹“Kalili omnarö, ar oröp morëën mopöökël we riak itnakaim? Yesu pi Anutuuk koirak o kutömweri yawis. Pi peene ar itenaan yawis pi tapël kaalak irapnaap.”

Yutasë urtakëp koir ulmëa

¹²Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Olip tomökaan kaalak Yerusalem kakë sa. Tomökaan kakë saö pöt wali won, om wan kilomita pöta ök. ¹³Pël ëak Yerusalem kaöökë öngpök së oröak el wesak ka wet rëak pitëm së wakaim wiak sa pötak së ilëa. Pël ëak ka kaö ngaarëkël wieëa pörek së wel aisëak wakaima. Pit omën eporö, Pitaare Son, Semsre Entru, Pilipre Tomas, Patolomiuure Matiu, Sems muntap Alpias pim ruup, piire Saimon pi ngaan Rom kamanëp sëp mowasëpënëak aima omën tok pötakaanëp, piire Yutas muntap Sems muntapë ruup. ¹⁴Pit omën piporö öng naröaring pit pourö wa top ëak wëa. Maria Yesu pim ëlëp, piire pim yokoturö pit pourö wë Anutuun ök maima.

¹⁵Akun nentak Yesu ru 120 pörö kaalak wa top ëak wë Pita pi pitëm tekarak wal ë tauak epël ök mëëa. ¹⁶“Nemorö, Ngëengk Pulöök ngaanëër elmëën omën omp ak Tewit puuk ngönën pepeweri ngön nent retëng ëaö pöt peene kë oröa. Pi Yutas pöp omën Yesu moröpnaarö mësak kan pet

elmëen Yesu moröaup piinök äa. Pöt Yutas pi kawi ngentiin muntap pim urtak sêpna pötenök äa. ¹⁷Tiar êwat wë. Yesu pi Yutas tenring öpênëak mëëaup. Pël êën Yutas pi tenring ya waup.” ¹⁸Pi pël äak Yesuun kup mowia utpet pöta sumet waup. Pël äak pi sum pötaring yang lup nent sum äa pöt, kawi ngentiaak yaat pör menak oröa. ¹⁹Pël êën Yerusalem kakë omën pourö pit ngön pöt wak wë yok wel wia wesa. Pël äak pit yang pöta yapinte Akeltama pël mëëa. Yapin pöta songönte pöt epël, Omën Iita yanget. ²⁰“Tewit pi tan pep Sam pöweri Yutas pimëen epël retêng äa.

‘Pim kaat om pas wiaap.

Omën namp pötak öpan.’

Ën Sam pöweri tan munt nentak epël äa.

‘Omën muntapök pim urtak sak pim ya mëna pöt kaalak mëmp.’

²¹⁻²²Pötaanök tiar omën munt namp pim urtak koir ulmëëpenaan, Yesu pim ngön yaaö omnarö 11 tenim naë. Pël êën puuk Aköp Yesu weletakaan kaalak wal äa pöt apnaap. Pötaanök tiar omën namp tiarimtë naëlaan koirëpenaan. Pi ngaan pan tiarring wëen Sonök Yotanëk Yesu i yemomëen itenaupök om wë yewaisem wëen Anutuuk Yesu koirak mopöök kutömweri yawisën itenaö pöpök.”

²³Pita pi ngön pël ök maan pit omën naar tekeri wesa. Nampë yapinte Yosep, omnaröak Pasap pël yamëëa pöp, pim yapin munt nent Sastas pël yamëëaup. Ën nampë yapinte Mataias. ²⁴Pöaar wël ë ulmëak Aköpön epël ök mëëa. “O Aköp, ni omën pouröa lupötön êwatëp. Pötaanök niin pëlpël yeniak. Omën epaarë naëaan namp ma nampök ya epët wak Yesu pim ngön yaaö omnamp pël sêpnaap? ²⁵Pël äak puuk Yutas pim ya sêp wesa epët mëmpnaan. Pi pöt yok sa, Aköpë pimëen kaare yang yaö elmëaö pörekë.” ²⁶Pël mëak talëpök isëpënëak itena pöt Mataiasök isa. Pël êën pit pi il moulmëen Yesu pim ngön yaaö 11 pitring wakaima.

Ngëengk Pulö irëa

2 ¹Yuta omnaröa akun ngëengk kësang nent yapinte Pentikos pël ya pötak Yesuu ingre mor saurö pit ka nentak wa top äak wëa. ²Akun pötak pit kakaati wëen omën nempel mopöökaan uure kapkapëer kent ket äak teentom irë pitëm wëa ka pötak ilëak pangk äak wieëa. ³Pël yaëen pit itaangkën omën pitëm tekarak oröa pöt es wilëngre yangap pötë ök sak kom kap äak omnaröa rangk ngentia. ⁴Pël äak Ngëengk Pulö Yesuu ingre mor saurö pitëm lupötë ilëak peö äak pit weëre kosang kësang kaamök elmëen ngës rëak ka nantëëroa kakë ngönötring ngön ök aima.

⁵Akun pötak Yuta omën ka waliitëaanörö Yerusalem kak sê peö äak wëa. Pit ngönëntaan kent äak pitëm kaat sêp wesak sê wëa. ⁶Pël äak wë pit u pömpelën kat wiak naë sê ityeengka pöt Yesu pim ruurö pit omën sa pöröa ngönötë ngönën ök maan kat wiak yaan sa. ⁷Pël äak epël mëëa.

“Elei, omën ngön ya eporö pit pourö Kalili omnaröep. ⁸Pit tol ääkök aan tiar neenem ngönötë kat yawi? ⁹⁻¹¹Tiarim kakë ngön ke nentere nent kësang wia. Pël äaatak tiar ka poutë ngönötëel ya kësangöt Anutu pim weëre kosangööring yamëngkauten kat yawi. Itneë. Tiar narö Patia yangrakaanörö, narö Mitia yangrakaanörö, narö Ilam yangrakaanörö, narö Mesopotemia yangrakaanörö, narö Yutia yangrakaanörö, narö Kapatosa yangrakaanörö, narö Pontas yangrakaanörö, narö Asia yangrakaanörö, narö Prisia yangrakaanörö, narö Pampilia yangrakaanörö, narö Isëp yangrakaanörö, narö Lipia yanggerak Sairini kak naëaanörö. Tiarim naëaan, narö Rom kakaanörö, Yuta yaapöröere köpël Yuta panëeröa öngpök ilëaurö. Ën tiarim naëaan naröeta Krit kustaakaanörö, narö Arepia yangrakaanörö. Yaap pan, tiarim kakë ngönöt selap wiaatak yok pangk tiarimtë ngönötë Anutu pim weëre kosangring ya yamëngka pöta ngönte ök niaan kat yawi.” ¹²Pël mëak pit yaan sak kön selap ääk neneren epël maima. “Elei, pit tol ääk epël ya?” ¹³Pël yemaan naröak ökre wasiin wesak epël mëä. “Pit wain i ngaat nak kön irikor ääk ya.”

Pitaak omnaröen ngönën ök mëä

¹⁴Pitëmënt pël aö yesën Pita pi Yesuu ngön yaaö omnarö 11 pitëm naëaan wal ë tauak maap ngön ääk epël mëä. “Yuta omnarö, ar tenim karuröere Yerusalem kak wëaurö, ar këëkë wesak kat wieë. Pël ëën omën e yaarö epëta ngönte ök niamaan. ¹⁵Arim naëaan naröak ten i nak kön irikor ääk wë yak pël aim. Pöt won. Peene wangam kan ngölöp 9 kilok yaë. Talëp epëtak i nak kön irikor yeäa? ¹⁶Epët Anutu pim ngaanëër tektek omnamp Soel piin epël ök maan retëng ëa.

¹⁷‘Anutuuk epël ya. Ënëm pan yangaakë wëwëet won wasuma akunetak

nem Pulö wes mëen irëak yang poutë omnarö pangk elniipnaat.
Pël ëën arim koont yokoturö pit nem ngön pöt war wesak apnaat.
Ën omp ulwas narö pit pöt, nook wangar ke pëlöt rë moolamaat.
Ën omp ulöpörö pitta nook wangar rë moolamaat.

¹⁸Yaap, akun pötak nem Pulö wes mëen iraan

inëen öngre ompörö pitök nem ngön ompyaut war wesak ök apnaat.

¹⁹⁻²⁰Pël ëën akun pötak elmëen mopöök retëng kësang orööpnaat.

Këtëp röök wiipnaat.

Ën ngoonöp pöt, i möak omën iitë yaarö ke pöl koröp orööpnaat.

Pël ëën yangrakta tapël yaaröön ar yaan sak ëënëet.

Es koulöpre es yaapre omën i ököt orööpnaat.

Omën pipot wet rëak orööpnaat.

Pël ëën Aköp nem akun kaöet orööpnaat.

²¹Pël ëën omën namp pi neen merëk neaan pöt ne pi kama ömaat.’

²² Soel Anutu pim tektek ngön yaaup puuk ngön lup pöt retëng ëa. Pël ëën ënëmak Pita puuk muntat kaalak yal menak epël ök mëëa. “Israel omnarö, ar këëkë wesak kat wiaan. Ne peene Yesu Nasaret kakaanëp piin ök niamaan. Anutu puuk omën pipop weëre kosang retëng ke nampre nampöt tiarim it köpëlöt pet elniipënëak wes nimëaup. Anutu puuk weëre kosang pöt mangkën wak irëa pöt arim naë oröa. Pël äaut ar yok ëwat wë. ²³ Ën ngaanëër Anutu puuk Yesu pimëën kön wia pölök arök omën utpet ngaarö pitëm naë wes mëën pitök këra yetaprak möa. ²⁴ Pël ëën Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa. Weleta këlangön ke nentere nent kat wia pötë öngpökaan ent ë moulmëa. Pi weletak kosang sak wii naön ëa. ²⁵ Iteneë. Omën omp aköp Tewit pi ngaanëër pan wetete ngön nent Yesu pim naë omën orööpna pötaan retëng ëa.

‘Ne itaangkën Aköp pi neering wëaup.

Pi nem naë pan wë.

Pël ëën ne omën nantön kas naëngan.

²⁶ Pötaanök nem lupmer ërëpsawi panë yeë.

Pël ëak ërëpsawi tan yamëem nem koröpwerta omën ompyaut orööpnaataan kor wë.

²⁷ Oröpmorëënök? Ni ne sëp newasën welaaröa wii kaatak öma saltak wal ë neulëan.

Ni nim ya omën ompyaup welaaröa kaök wieë söp ëëmëak nenëaan ëan.

²⁸ Ni yok wet rëak wëwë ngölöp ompyaut öma pöta kanö pet elnëaup.

Pël ëak akun poutë neering wëën ne ërëpsawi om eim ömaap.’ ”

²⁹ Pita puuk Tewitë retëng ëa pöt ök më pet irak yal menak epël mëëa. “O karurö, ne ngön epët tekeri wesak ök niamaan, omën omp aköp Tewit pim ngönte. Ngaan panëër pi wel wiin yang kel weerauppe. Pël äaup pim yanget Yerusalem kak eprek e wiaan iteneim wë epët. ³⁰ Tewit pi Anutu tektek ngön yaaö omnamp Anutuuk piin kosang wesak epël ök mëëa. ‘Nim ëaröa naëaan nampök nimtë ök omën omp ak sëpnaat.’ ³¹ Tewit pi Anutu pim omnant ëëpna pötön pi wet rëak ëwat sa. Pël ëak Anutuuk Kristo Yaö Mëëaup welaaröa naëaan wal ëëpnaap pöteta ök mëëa. Pël ëak pi epël ök mëëa.

‘Anutu pi omën pöp sëp mowasën

welaaröa wii kaatak wieë söp naëpanëëp.’

³² Omën pöp Yesu Anutuuk welaaröa naëaan wal ë moulmëën ten itenakök pöta ngönte arën ök niaim. ³³ Pël äaup pi Anutu pim pepapök yok pim yaapkëetakël moulmëën weëre kosang kësang wak wë. Pël ëën Pepapök ngaanëër kup mowia pöl Ngëëngk Pulö mena. Pël äautak omnant arim itaampööre kat wi pël yeë epot Yesu pim Ngëëngk Pul ten ninaö pö. ³⁴ Pël äaup tiar ëwat wëep. Tewit pi pimtëënök ngön epot naën. Pi kutömweri nasënëpök om ngön epot epël ëa.

‘Anutu puuk nem Aköpön epël ya.

Ni wais nem yaapkëetakël öm.

35 Pël ëëë neen kor weën pöt omën nimëën kööre tok yaaö piporö nook maan nim weëre kosangöökë karök ilapnaat.’

36 Pötaanök Israel omnarö ar epël kön wieë. Yesu epop arök këra yetaparak möan pöp Anutu puuk kaö wes moulmëën pi tiarim Kristo pim Yaö Mëëaup pël sak wë.”

Omën selap pan lup kaip tiin i momëa

37 Pita pi pël maan omnarö pit pöt kat wiak pitëm lupöt könöm ëa. Pël ëën narö pit Pitaan pëël mëëa. Ën narö pit ngön yaaö omën muntaröen pëlpël mëak epël mëëa. “Karurö, ten tol ëën?” 38 Pël maan Pita pi pitën epël ök mëëa. “Ar neenem utpet yaaut kasëng mampun. Pël ëën Anutuuk arim ketöt ent elniin ar Yesu Kristo pim ru ulöpökörö pël sak önë pötaan ten ar i nimëënaan. Ar pël ëäk weën Ngëëngk Pulö nimpnaat. 39 Pöt oröp morëënök? Anutu pim ngön kosang wesa pöt epël wia. ‘Ne omën epot ningkën pöt arimëntre arim koröngre ruuröere ën omën yang ël epotë wëaurö pourö pangk elniipnaat.’ Omën epot Aköp tiarim Anutu puuk omën pourö yas niaan pim naë sëpenaarö tiar nimpnaat.”

40 Pita pi ngön pöt ök më pet irak kaalak ngön nant kosang wesak epël ök mëëa. “Omën utpet yaauröaring ar pourö kö sënganëën.” 41 Pël maan omën kësang pan pit ngön pöt kat wiak kön wi kosang wesa. Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök i momëa. Akun pötak omën i momëa kësang pan, 3000 pörö, pit Aköpök wet rëak kön wi kosang yewesa pöröaring erën ë moulmëa. 42 Omën pël ëa pörö pit Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök omnant rë moulopna pötaan kent pan ëëima. Pit pël ëäk wa top ëäk kaömp ngawi neimeë Anutuun yaya maöre kimang maö pël eima.

Ingre mor saurö ompyaö wakaima

43 Anutu puuk kaamök elmëën pim ngön yaaö omnarö weëre kosang ke nentere nent yaëën omnarö pöten itenak yaan seima. 44 Pël ëën omën wet rëak Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak wë pitëm omnant neenemot wieëa pöt sëp wesak ngawingawi ëëim wakaima. 45 Pël ëäk akun nantë pit pitëm yangre omën nantë sumat wak pöt kaömp sum ëäk omën ngöntök yaaurö meneima. 46 Pël eimeë akun poutë pit Anutu pim ngönën tuptak wa top ëäk pitëm kaatë kaömp ngawi në pël eimeë ërëpsawi yaautaring wakaima. Pël ëäk pit lup kopëtemer sak wë kaömp ngawi neimeë, Anutuun yaya maima. 47 Pël ëën Yerusalem kak omën wëaurö pit pitëm wëwë pöten itaangkën ompyaö pan ëa. Pël ëën kët poutë Aköpök omën muntarö koirak kön wi kosang yewesa pöröaring yal men moulmëa.

Omën ing il tëaup ompyaö mowesa

3 1 Kët nentak wiap kan 3 kilok Yuta omnaröa Anutuun kimang yamëëa akun pötak Pitaare Son piarip Anutu pim ngönën tup kaöetakë sa.

²Pël äak itaangkën ngönën tup kaöetak ka kanër pitök ka kan ompyaur pël yamëëa pöra naë omën namp ing il tëaup wëa ngaanëër ëlëpë yaatakaan pël äaup wilaup pi pimtök kan sak waisak pël naën yaaup. Pi akun poutë omnaröak wak së moulmë pël yeëa. Pël ëën omnarö Anutu pim ngönën tuptak ilëak yaaröön sumatön kimang maim yeëa. ³Pël äaö pöpök Pitaare Son piarip Anutu pin ngönën tup kaöetak ilapënëak yaëën sum kot nent mampënëak mëëa. ⁴Pël ëën piarip pörek tauak omën pöpön it kökö ngëneë Pitaak epël mëëa. “Ni tenipön itan.” ⁵Pël maan pi omnant mampënëak ya wesak piaripön itena. ⁶Pël ëën Pita puuk epël mëëa. “Yaköm, ne kot nim nimpaat won. Pël äaatak ne omën maim nent wa pötaar ni nimpaan. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangöök ök niamaan. Wal äak kan së.” ⁷Pël mëak Pita puuk mor yaapkëësi moröök kaamök elmëak wal elmëen tapëtakëër pim ingesiar el mö rëen kosat kosang sa. ⁸Pël äak ingesiar ompyaö sëën pi sörok olëak tauak kan ing äa. Pël äak piaripring Anutu pim ngönën tup kaöetak ilëak kaalak kan ing äak sörok olëak Anutuun yowe mëëa. ⁹Pël ëën omën Anutu pim ngönën tup kaöeta kakaati wëaurö pit itena pöt pi kan ing ë Anutuun yaya yamëëa. ¹⁰Pël ëën pit itenak epël mëëa. “E, omën epop pi Anutu pim ngönën tup kaöeta ka kan yapinte ompyaur pörek wë sum kimang yaaup,” pël mëëa. Pël mëak pit omën pöpön itenak pim naë oröa pöten yaan sa.

Pitaak Anutuu ngönën tup kaöetak ngönën ök mëëa

¹¹Omën pöp pi Pitaare Son ent ë moulmëak sëpnaaten kaaö äa. Pël äak pi piaripring mor yal äak Anutu pim ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm äapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wëën omnarö pit yaan sak së pitëm naë wa top äa. ¹²Pël ëën Pita pi pitën itenak epël mëëa. “O Israel nem karurö, ar epëten yaan sak ëëngan. Tenip tenpimtë weëre kosang nentak omën epët naën. Arök tenpim ngönën wak wëaö pötaan omën epop ompyaö sa wesak tenipön itaangkan. Won. ¹³Omën epët Anutu pimtök yaë. Anutu, pöp pi tiarim ëarö Apramre Aisakre Yakop pitëm yaya maima pöp, tiarim Anutu, puuk pim inëënëp, Yesu, pim weëre kosangöt tiarën pet yaalni. Pöp ngaan arök kaöaröa naë wes momëënak pimëën ngön ya mënaup. Pël äak Rom yang ngarangkëp Pailat pi mangkën puuk kan wes momëëpënëak äa pöt ¹⁴arök kosang ngentiak omën wotpil ompyaö pöp kasëng menaurö. Mak, ar ke urak Pailatën maan Yesu pim urötak omën yamëngkaup wii kaatakaan kan wes mëen sa. ¹⁵Pël ëën arim ngöntaan pitök tiarim omën wëwë ompyaut yaningkaup mëna. Pël äaupök Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëen wëwëetaring wëën tenip itenaut. Pötaanök pöta ngönte ök aim wë. ¹⁶Tenip Yesuun kön wi kosang yewasën pim weëre kosangööring omën epop ompyaö yemowas. Yaap, Yesu pi tenip piin kön wi kosang wasënëak kaamök elnia pötak omën epop arim itöök ompyaö sak wë.

17“Ngöntre karurö, ne arën ewat wë. Arre arim kaöaröak Yesuun utpet elmëaurö. Pël äutak ar pim songönte ewat nasën wë yak pël elmëaurö. 18Pël äaap Anutu pim ngaanëer tektek ngön yaaö pöröen ök maan tekeri wesa pöt kë oröa. Pi ngaan epël mëä. ‘Kristo Anutu pim Yaö Mëäaup pi këlangön kaö pan kat wiipnaap.’ 19Pël mëä pötaanök ar arim lupöt kaip tiak Anutu pim ë pël elmëen. Pël ëen arim saunat won niwasëpnaan. 20Pël äak wë ënëmak Anutu puuk ulöpre moup elniak arim lupöt weëre kosang niwasëpnaan. Pël äak kaalak Yesu Anutu puuk tiarim kama niöpënëak Yaö Mëäaö pöp arim naë wes mëëpnaan. 21Pël ëëpnaatak pi kutömweri om wë Anutu pim ngolöp ngolöp wasëpna akun mowia pöten kor wë. Pël ëëpënëak ngaanëer Anutuuk tektek ngön yaaö omën ngëëngköröen ök maan tekeri wesa. 22Pöt Moses puuk nant epël äa. ‘Anutu, tiarim Aköp, puuk tektek ngön yaaö namp wes mëen waisëpnaat. Pöp arimtë naëaan namp. Pël ëen Anutu pi neen yaö elnëa ke pëlëp. Ar pim ngön apna pipöt pout ngar ön. 23Ën omën Anutu pim tektek ngön yaaö omnampë ngön kat nawiin ëëpna pörö Anutu pim omnaröaring naöpan. Pit kö sëpnaat.’ 24Moses puuk ngön pël retëng äa. Pël ëen Anutu pim tektek ngön yaaö omën muntarö Samuelre pim kasngaël pöröen ngön ök maan tekeri wesa pöt peene tiarim tekarak yaarö. 25Ngön epot Anutu puuk tektek ngön yaaö omnaröen maan pitök pitëm këmötëaan ngaanëer retëng ëen wiakaimautök peene tiarim naë këët yaarö. Tol ëënak wasngan. Ar pitëm kurmentëkaanörö. Pötaanök ngön kosang wia epët Anutu puuk arim ëaröaan äaö epët ar pouröaan yes. Kat wieë. Anutu puuk Apramön epël ök mëä. ‘Ne nim ëere köröörö ulöpre moup elmëen yangerak omën pourö pangk ë pet irëpnaat.’ 26Pël äak Anutu pi pim Inëënëpön yaö mëak wes mëen wet rëak arim ngësë waisa. Pi ulöpre moup elniin arim utpet yaaut sëp wasënëak waisa.”

Pit Pitaare Son ngön yaatak moulmëa

4 1Pitaare Son piarip omnaröen ngön ök maim wëen kiri ar yaauröere Anutu pim ngönën tup kaöeta polisöröa ngarangköpre Satusi ngönën omnarö piarpim naë sa. 2Pit së kat wiin piarip Yesu pim wel wiak weletakaan wal äa pöta ngönte ök mëak tiarta wel wiak tapël wal ëëpenaarö omnaröen pël ök maim wëen pit së kat wiak piarpimëen ya sangën kön wia. 3Pël äak këtëp irë ilapënëak yaëen yak om moröak ëlpamök ngön ya mëmpënëak wii kaatak moulmëa. 4Ën piarpim ngön ök maima omën pöröa naëaan omën kësang pan saareet 5000 pörö Yesuun kön wi kosang wesa.

5Ëlpamök ngönënë ngarangköröere kaöaröere ngön kosangötë ngarangk yaaurö pit pourö Yerusalem kak wa top äa. 6Anas kiri ar yaauröa wotöököp piire Kaiapas, Sonre Alesantaare Anas pim kurmentëkaanörö pit pourö wa top äak wëa. 7Pël äak wa top pötak

Pitaare Son piarip pitëm tekarak tau moulmëak pëlpël mëëa. “Arip talëpön maan pimtök pimtë weëre kosang ningkënak omnamp ompyaö wesauwaar? Ma talëpë yapinte mëak ompyaö wesauwaar?”

⁸Pit pëël maan Pita pi Ngëëngk Pulö pim lupmeri peö ëën epël ök mëëa. “Omën kaöere ngarangkörö, ⁹ar tenpim omnamp ngaanëër ing il tëaup ompyaö mowesan pöten pëlpël yeniak. ¹⁰Pötaanök arën ök niaan Israel omnarö ar pourö ëwat seë. Yesu Kristo Nasaret kakaanëp pim weëre kosangöök omën arim tekarak taua epop ompyaö sak wë. Arök Yesu Kristo pöp këra yetaprak möön wel wiaupök Anutuuk weletakaan wal ë moulmëa. ¹¹Ngönëntak ngön nent epël wia.

‘Wap omën ka ök yarëauröa wël ë moolëaut

Anutuuk ompyaut wesak möör wap wes yewesir.’

Wap pöta yapinte Yesu. ¹²Pi tapöpök tiar niwak wëwë ompyautak niulëëpnaap. Yang epera rangk omën wë eporö tiarim naëaan nampök tiar niwak wëwë ompyautak niulëëpna pöten yaö neniaan. Yesu pimënt kopët tapöp.”

¹³Pël maan ngönën ngarangkörö pit yaan panë sa. Pöt Pitaare Son piarip kaö wonaar. Pël ëak piarip ëwat kaatak neilaanaarök wa top kaöetak ngön apnaaten kas köpël weëre kosangring ök mëëa. Pël ëën pit piaripön epël wesa. “Piarip Yesuring wë weëre kosang epël wa,” pël wesa. ¹⁴Pël ëak pit itaangkën omën ingesiar ompyaö mowesa pöp piarpim naë yaap tauaan itenak ngön kangiir mapnaat pangk naën ëën sëp wesa. ¹⁵Pël ëak omën kaöarö pitëmënt ngönaak apënëak piarip ka ngerö nentakël wes momëa. ¹⁶Pël ëakök pitëmënt ngön epël ë kopëta wesa. “Tiar omën epaar tol elmëëpen? Omën Yerusalem kak wëa pörö pit epël kön wia. ‘Omën weëre kosang epët omnarö yok pangk naënganëët. Retëng piarpim yaë epët tiar yak newasngan.’ Ngarangkörö tiar piarpim ëa pöt kaar newasngan. ¹⁷Kopëtet om ulöl sak sëpan pötaanök tiar ngön ë kosang wasën piarip kaalak Yesu pim ngönte naën ëëpnaan.”

¹⁸Pël mëak pit kaalak piaripön yas maan koirak së tau moulmëak Yesu pim ngönte omën muntaröen ök mapanëak nga mëëa. ¹⁹Pël maan Pitaare Son piarip tauëë Pitaak ngön kangit epël mëëa. “Arimtok omën eptepar kom ëak iteneë. Kan taltakëër ompyaut? Ten arim ënëm ëën ma Anutu pim ënëm ëën? Pël ëautak ten Anutuu ënëm ëëna pöt arim ënëm naëngan. ²⁰Tenip yok pangk pim ngönte anaaten kaaö naëngan. Omnant Yesu pim yaëën tenpim itenak kat wiak pël ëaö pipot tenip yok pangk ngep naëngan.” ²¹⁻²²Omën Anutuuk pim ingesiar ompyaö mowesa pöp pim krismakiat omën naar ulpëën il wesaup pöp pi ulwas wonöp. Pël ëën omnarö pit Anutuuk omën pöp ompyaö mowesa pötaan Anutuun yaya mëëa. Pötaanök ngönënë kansolörö pitök piarip këlangön kat mowiipënëak itaangkën kan won ëën ap wesak piarip kaalak omnaröen ngön ök mepanëak nga mëak wes mëën sa.

**Ingre mor saurö pit ngönën ök apnaataan weëre
kosang öpënëak Anutuun kimang mëëa**

²³Pitaare Son piarip wes mëën kaalak piarpimoröa naë së kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë ngarangköröa ngön mëëaö pöt ök mëëa. ²⁴Pël ëën kat wiak pit pourö kön kopëtaö wesak Anutuun epël ök mëëa. “Nuukëër kaöap, ni kutömmwer ket ëak pöweri omnant mowian. Pël ëak yanger ket ëak porak omnant moulmëan. I kaö ket ëak i kaöökë omnant moulmëan. ²⁵Ni ngaan panëër Ngëëngk Pulö elmëen tenim ëap omën omp aköp Tewit nim inëen ngaanëpön maan ngön nent epël retëng ëa.

‘Tol ëënak kôpëlörö neen ya sangën ëa?’

Ën tol ëënak omnarö nemëen kup riipënëak ëa?’

²⁶Yang omp aköröere wotöökörö ne Aköpre nem Yaö Mëëaup nga elniipënëak wa rongan ëa.’

²⁷Ngön pöta këët peene e yaarö. Pöt oröpmorëen? Yerusalem ka kaö eprek omën omp aköp Erot piire Pontias Pailatre kôpël omnarö pit Israel omën kaöaröaring wa top ëak Yesuun nga elmëëpënëak ëa. Pi nim Inëen ompyaup ni ngaan ya yaö mëëaup. ²⁸Pit wa top ëak omnant orööpënëak ngaan nim kopëta wes menan pöpön nga kupre wap wieima. Pël ëeim wëen omnant orööpënëak ëan pöt nimtë weëre kosangöök elmëen oröa. ²⁹Pötaanök ten peene ni tenim Aköpön kimang yeniak. Omnarö pit nga kup yari pötaanök ni ten nim inëënörö kaamök elniaan kas kôpël nim ngön ompyaut war wesak ök menaan. ³⁰Ni kaamök elniaan yauman omnarö ompyaö mowesak weëre kosang it ngölöp ke nampöt nim inëen ru ngëëngkëp Yesu pim weëre kosangöök mëmpunaan.”

³¹Pit Anutuun ngön pil ök maö së pet yairën ka pitëm wëa pöt moup ket ëak möa. Pël ëën Ngëëngk Pulö pitëm lupötë ilëak peö ëën pit Anutuun gönte kas kôpël omnaröen gës réak ök maö sa.

Ingre mor saurö pit lup kopëtemer sak wakaima

³²Akun pötak omën Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit lup kopëtemer sak pitëm naëaan nampök epot nemtëët pöt naën. Won. Pitëm omnant pout ngawi wiak wakaima. ³³Pël ëak Yesuu ngön yaaö omnarö weëre kosang kësang wak pitëm Aköp Yesu weletakaan wal ëa pöten omnaröen ök maan Anutuuk omën piin kön wi kosang wesa pörö komre kolap kaö elmëen pit ompyaö wakaima. ³⁴⁻³⁵Pël wakaimëë pitëm tekrakaan nampök omën nentaan ngöntök naën. Pit tol ëäkök pël eima wasngan. Pitëm naëaan nampök kaare yangatë sumat wak pöt Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëm naë wak së mangkën kom ëak ngöntök yaaurö meneima.

³⁶Akun pötak omën namp pim yapinte Yosep pi pitring wakaima. Omën pöpön Yesu pim ngön yaaö omnarö pitök pim yapin nent Panapas

pël maima. Yapin pöta songönte Ommarö Lup Ketumön Yemowesau. Pi Yuta omnamp Liwai pim kurmentëkaanëp Saipras kustak wilaup. ³⁷Omën pöp pim yang lup nent omnarö menak sumat wak ngön yaaö omnaröa naë sê kom ë mampënëak mena.

Ananiasre Sapaira

5 ¹Panapas pi pël ëa. Ën omën pöröa naë öngre omp naar wëa. Ompöpë yapinte Ananias. Ën öngöpë yapinte Sapaira. Ananias puuk pim yang lup nent omnarö menak sumat wa. ²Pël ëak kaö nent yoolök wasëpënëak kaö nent ëlëëp wia. Pël ëën pim öngöp piita ëlëëp wia pöten kön wiin ompyaö ëa. Pël ëën pi sum kaö nent wak sê ngön yaaö omnarö menak, e tapët pël mëëa. ³Pël ëën Pitaak piin epël ök mëëa. “Ananias, Seten puuk nim lupmer utpet panë niwasën Ngëëngk Pulöön morök elmëëmëak nim yangeta sumat wak kaö nent ëlëëp wian. ⁴Ni wet rëak yanget sum naën wieëa akun pötak yang pöt nimtëët pël wieëa. Ën ënëmak ni yang pöt omnarö menak sumat ningkën wan pöt nimtëët. Oröpmorëënök ni sum kaö nent ëlëëp wiak ngön kaar ëaup? Nim ngön kaar pipët ten omnaröen pëën nenian, Anutuun kaar yemaan.” ⁵⁻⁶Pël maan Ananias pi ngön pöt kat wiak wel wiak sê ngentia. Pël ëën yokoturö pit kat wiak sê pim sokur poë koröpöök kör koëak wak sê yang kel weera. Pël ëën omnarö pit ngön pöt kat wiak kas kaö panë ëa.

⁷Kot nent wë ngöpngöp ëak 3 aöa pël won yesën pim öngöp Sapaira pim ompöp wel wia pöten kat nawiin yak Pita pim kaata kakaati sê ilëa. ⁸Pël ëën Pita pi epël pëlpël mëëa. “Arip yangeta sumet epët pëën wauwaar ma?” Pël maan öngöpök epël mëëa. “Yok nim wan pi tapëtep.” ⁹Pël maan Pita puuk epël mëëa. “Aripök Aköpë Pulöön morök elmëënë pöten kön wiin kengkën sa ma? Kat wiaam. Omën nim ompöp yang kel weeraurö pit ka kanrak pi yawir niinta niöpnaat.” ¹⁰Pël maan tapëtakëër öngöpta wel wia. Pël ëën yokoturö pit kaalak wak sê pim ompöpë naë moweera. ¹¹Pël ëën Yesuu ingre mor sauröere omën muntarö ngön pöt kat wia pörö pourö kas kësang panë ëa.

Retëng it köpëlöt mëna

¹²Akun pötak Yesu pim ngön yaaö omnarö pit weëre kosang it ngolöpöt kësang omnaröaan elmëa. Pël ëën omën Yesuun kön wi kosang wesa pörö pit Anutuu ngönën tup kaöetak purpur omnarö pitëm ëapë yapin ngamp Solomon pël yamëëauweri wa top ëak Anutuun ök maim wakaima. ¹³Pitëmënt pëën pël ëeim wëën omën muntarö pitëm wëwëatön itenak pit ompyaö wëaurö pël yamëëaurö yak pitring öpnaaten kas ëeima. ¹⁴Pël ëaatak omën kësang pan Aköpön kön wi kosang wesak pim ingre moröröaring yal mena. ¹⁵Pël ëën Yesuu ngön yaaö omnarö pit pitëm yaat om mëmpö yesën omnarö pit pitëm yauman omnarö wak sê

kamtaöökë kan ëöök urötring wi moulmëa pöt pit epël mëakök ëa. “Pita pi kamtaöök yesem pim moresök moröpnaat. Ën nent pöt pi yesën pöt pim könöpök pitëm rangk ilap riak sëen ompyaö sëpnaat.” Pit pël mëak wak së mowieima. ¹⁶Pël ëën Yerusalem kak we naöökë naöökë ka pötëaan yauman omnaröere omën pitëm lupötë urmerarö wëaurö pourö wak së Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëm naë oröön waö ë momëak ompyaö mowesa.

Ensel nampök ngön yaaö omnarö wii kaatakaan ent ë moulmëa

¹⁷Ënëmak kiri ar yaurö pitëm wotöököpre omën piiring wëaurö pitëm yapinte Satusi, pit Yesuu pim ngön yaaö omnarö yaaö pötön itenak war kön wiak ya sangën ëën utpet mowasëpënëak kön wia. ¹⁸Pël ëak së ngön yaaö omnarö wak wii kaatak moulmëen utpet yauröaring wëa. ¹⁹Pël ëën rö kan Anutuu ensel nampök wii kaata kanwer të mowiak ngön yaaö omnarö wël ëak mësak orö epël ök mëëa. ²⁰“Ar Anutu pim ngönën tup kaöetak së wëwë ngolöpta ngönte omnaröen ök man.” ²¹Pël maan pit ngön pöt ngar wak wëën këtëp ngampi yoolaan ngönën tup kaöetak ilëak ngës rëak omnarö rë moula.

Pit pël ëeim wëën kiri ar yauröa wotöököpre pim omnarö pit Yuta omën kaöaröen yas maan ngönënë kansölörö wa top ëa. Pël ëak wii kaata kaöapë ngësël ngön wes mëa, Yesu pim ngön yaaö omnarö wii kaatakaan koirak waisëpënëak. ²²Pël ëaatak ngönënë polisörö pit wii kaata kakaati së itaangkën Yesu pim ngön yaaö omnarö pit won wieëa. Pël ëën pit kaalak ngönënë ngarangköröa naë së pitën ök mëëa. ²³“Ten wii kaatak së itaangkën kan ngarangkörö wëën ka kanötta om wari seëa. Pël ëaan ten koirënëak kakaati së itaangkën won wieëa.” ²⁴Pël maan ngönën tup kaöeta polisöröa kaöapre kiri ar yauröa wotöököp pöt kat wiak kön selap wiak neneren epël mëëa. “Pitëm yaë pipëtakaan oröpöt orööpënëak yaë?” ²⁵Pël aö yeem wëën omën namp pitëm wa topök së epël ök mëëa. “Kat wieë. Arim omën wii kaatak ulmëan pörö pit ngönën tup kaöeta kakaati së omnaröen ngönën ök maim wë.” ²⁶Pël maan polis ngarangkëpre pim koturö pit së Yesuu ngön yaaö omnarö koirak sa. Pit koirak yewaisem tang nemomöön, omnarök pit kël momööpanëak kas ëa.

Ngön yaaö omnarö pit ngönënë kansölöröen kas naën, ngön ök mëëa

²⁷Pit Yesu pim ngön yaaö omnarö koirak kakaati së ngönënë kansölöröa naë tau moulmëen tauaan kiri ar yauröa wotöököpök pitën epël pëël mëëa. ²⁸“Ten arën Yesuu ngönte anëëtaan nga nenian ëan ma? Ma arök kön wiin pöt omën pasit yaë ma? Yerusalem omnaröen ngön pöt ök maan pitök tenën Yesu möan pël apna pöten ar kent yeë.” ²⁹Pël maan Pitaare karurö pit kangiir epël mëëa. “Ten yok pangk ar yang omnaröa ngönte

ngar naongan. Ngön Anutu pim ök niia pöta enëm eënaat. ³⁰Arök Yesu këra yetaparak möön wel wia. Pël äaupök tiarim eëre körööröa Anutu puuk weletakaan wal ë moulmëa. ³¹Pël äak Anutuuk koirak së pimtë naë ulmëen pim yaapkëetakël wë. Pël eën Anutu puuk kaö wes moulmëen tiarim kepönöök wë kaamök elniak Israelörö tiarim kanöökël pourö wa nουλëen utpetat kasëng mampunëen. Pël eën Anutuuk arim utpetat wa moolapnaat. ³²Ngön pöt tenök ök yeniaan Ngëengki Pulöökta omën pötön war wesak yenia. Anutuuk omën pim ngönte kat yawiaurö ten Pulö yaningk.”

**Kameliel pi ngönënë kansolöröen ngön yaaö
omnarö kön wialök elmëepënëak mëa**

³³Ngönënë ngarangkörö ngön pöt kat wiak ya sangën eën Yesu ngön yaaö omnarö mëmpënëak ëa. ³⁴Pël yaëen Parisi omën kaö namp Moses pim ngön ë kosang wesaut rë yemoulaup pi pitëm tekarak wëa, pim yapinte Kameliel. Pit omën pöpön kön wiin ompyaö yaaup. Puuk ngönënë ngarangköröa tekraakaan wal äak Yesuu ngön yaaö omnarö ka kaö nerakël wes momëen sa. ³⁵Pël eën pitën epël ök mëëa. “Israel omën nem karurö, tiar omën eporö omën nant elmëepenëak pöt kön wialök elmëepënaan. ³⁶Kat wieë. Ngaan panëer won, peen peen omën namp wakaima yapinte Tiutas. Pimtok pimtën kön wiin, ‘Ne omën kaöap,’ pël wesak omnaröen maan omën kësang 400 ke pël äak yang ngarangkëpön nga elmëepënëak sa. Pël eën narö pitök pi mëngkën pim iri wëaurö pit pim ngön pöt sëp wesak repak sa. ³⁷Pël eën kaalak Yutas Kalili omnamp puuk omën muntarö wak Rom yang ngarangkëpëen nga elmëa. Pël ëa akun pötak yang ngarangkëp pi ka poutë omnaröa yapinöt wë yesën ngaarö pitök pöpta mëna. Pël eën pim iri wëauröeta pim ngönte sëp wesak repak sa. ³⁸Pël äaut pötaanök Yesuu ngön yaaö eporöen tiar mop mowiak itöök elmëaapa. Pitëm ngön epot omën pëenök yeëa pöt won sëpnaat. ³⁹Ën omën puot Anutuuk kaamök elmëen pim weëre kosangöök yeëa pöt tiarök yok pangk il nemowasngan. Pötaanök mowëen it mongënaapa. Tiar pël yeem Anutu pimtën nga elmëenganok.”

Ngön yaaö omnarö Yesuu yapintaan ëö sëpna pöten ërëpërëp ëa

⁴⁰Pël maan ngönënë kansolörö pit Kameliel pim wes mëen sëpënëak ëa pöt ngar wa. Pël äak pit Yesuu ngön yaaö omnarö koirëpënëak maan koirak sëen ngönën ngarangköröak polisöröen maan pës möön epël mëëa. “Ar kaalak Yesu pim ngönte omnaröen ök manganok.” Pël mëak wes mëen sa. ⁴¹Pël äak Yesuu ngön yaaö omnarö pit wa toptakaan oröak yesem ërëpsawi ëa. Pöt Anutuuk pitëm ya mëna pöten itaangkën yok pangk eën pit Yesuu ngöntaan yok ëö mongawisëpnaat pël wesa. ⁴²Pël äak kët ël epotë pit ka yaapötëere Anutuu ngönën tup kaöetak së omnaröen Yesu Anutu pim Yaö Mëëaup ngön ompyaö pöt ök maima.

Pit omèn 7 äak ngön yaaö omnarö kaamök äëpënëak moulmëa

6 ¹Akun pötak Yuta omèn narö Yesuu ingre mor saurö selap sak wë tok nentepar pitëm tekrak kom kap oröa. Pöt Krik ngön yaauröak Yuta ngön yaauröen kaaö ngön mëak epël mëëa. “Kët poutë omèn omnant ngöntök yaaurö kaömp yemangkem ar Krik ngön yaauröa öng kapidörö ompyaö wesak nemangkën ë yeë.” ²Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö 12 pöröak Yesuu ingre mor sauröen yas maan së wa top ëën epël ök mëëa. “Kat wieë. Kaömpre monat kom yaaö ngön pötak tenim ya mëmpuna kanöt il yeniwari pipët pangk naën yaë. Tenim ya kë pöt Anutu pim ngönte omnaröen ök nianëak äaut. ³Karurö, ar peene arim naëaan omèn 7 äak kom ë moulmëen pitök omnant kom äëpëna ya pöt ngarangk äëp. Pit omèn Ngëëngk Pulö pitëm lupötë wieëa könringöröak moulmëen. ⁴Pël ëën tenimtokëër kët ël epotë Anutuun ök maimeë pim ngönte tekeri wesak ök niaim önaan.” ⁵Pël maan omèn pourö ngön pöten kent äak omèn eporö ulmëa. Wet réak Stiwen omèn pöp pi Anutuun kön wi kosang pan yewesaup Ngëëngk Pulö pim lupmeri peö ääö pöp moulmëa. Pël äak namp Pilip, namp Prokoras, namp Naikena, namp Taimon, namp Pamenas, namp Nikolas Antiok kakaanëp, pi köpël omnamp ngës réak Israel omnaröa ngönën wak wëäö pöt yaaup. Pël äak Yesuun kön wi kosang wesaup. Pit omèn piporö moulmëa. ⁶Pël äak pit Yesu pim ngön yaaö omnaröa näë moulmëen pitëmëen Anutuun ök mëak pitëm moröt kepönötë mowiak welaköt elmëa.

⁷Anutu pim ngönte ulöl sëën Yerusalem kak omèn wëaurö pitëm naëaan selap pan Yesu pim ru sa. Pël ëën kiri ar yaauröa naëaan selap pitta Yesuun kön wi kosang wesa.

Yuta omnarö pit Stiwen wali wa

⁸Stiwen pi Anutuuk komre kolap elmëak ngönënë weëre kosang ke nentere nent kaamök elmëen retëng weëre kosang omnaröa yok pangk naënganëët omnaröa tekrak mëneima. ⁹Pël yaëën omèn narö Stiwen pim yaaö pötön kaaö ëeima. Omèn pörö pit tok nentak wë Yuta omnaröa ngönën tup nent, yapinte wii natëënöröa ka pötak wa top ëeima. Omèn pörö pit Alesentriaare Sairini kakaanörö. Ën narö Silisiaare Esia yangrakaanörö. Pit së wa top äak Stiwenring ngön nga ela. ¹⁰Pël äaup Pulöök kaamök elmëaan yak pitök pi il nemowasën äa. ¹¹Pël ëën pit omèn naröak Stiwen pimëen ngön mööngk réak mapëna yak sum elmëen pitök ngön mööngk réak epël mëëa. “Pi Moses tiarim äapre Anutuun pim këmtakaan utpet wesak yaan ten kat wiäut.” ¹²Pël maan omèn pörö pit omèn yaapöröere ngönënë ngarangköröere ngön kosangötë ngarangkörö pit es nga mowesak Stiwenë näë së moröak wais ngönënë kansolöröa tekrak tau moulmëa. ¹³Pël äak omèn ngön kaar apnaaröeta piiring tau

moulmëen kaar epël mëëa. “Omën epop pi akun poutë Anutuu ngönën tup ngëëngk epëtere Mosesë ngön kosangötön utpet wesak yaaup. ¹⁴Ten kat wiin pi epël ya. ‘Yesu Nasaret kakaan pipopök ngönën tup epët tööl komun ëak Mosesë ngaantak tiarim ëarö ngön mena pötë urtaköt wiipnaat.’” ¹⁵Pël maan ngönën ngarangk kaöarö pourö pit Stiwen pim ë kosaöön it kökö mongnaan ëwa panë tèak enselöröa ë kos koröp öröa.

Stiwen pi ngönënë kansolöröen ngön ök mëëa

7 ¹Pël ëën kiri ar yauröa wotöököpök Stiwenën epël pëlpël mëëa. “Ngön e ya epët kaar ma yaaup?” ²Pël maan pi kangiir epël ök mëëa. “Nem pepere karurö, ar nem ngön epët kat wieë. Anutu, ëwa pepap, pi ngaanëer tiarim ëap Apram pi Mesopotemia yangerak om wëënaar Anutu pi pim naë öröak epël ök mëëa. ³‘Ni nim omënere kaare yanger sëp wesak nem yang pet elniima pörek së öm.’ ⁴Pël maan pi Kaltia yang pör sëp mowesak ka kaö naö Aran pörek së wëen pim pepap wel wia. Pël ëën ënëmak Anutu puuk wes mëen kaalak yang Israel omnarö tiarim wë eprekël waisa. ⁵Pël ëaap Anutu pi yang lup nent pimtëen panë wesak, ‘Epët nemët,’ pël apna nent wël ë nemangkën ëa. Won pan. Anutu pöp om epël kosang wes ök mëëa. ‘Ënëmak yang epër nimpaat. Pël ëën nim ruure ëarö öröak pep sak öpnaat.’ Pël mëëaö akun pötak Apram pim öngöp ru nawilën ëa. ⁶Pël ëën Anutuuk kaalak ngön munt nent epël ök mëëa. ‘Nim ruure ëarö yang maim nerek së wëen omën pörek wëauröak ngarangk elmëen ya pas mëneim sum won öpnaat. Pël ëën pörekörö pitök këlangön ya pas mangkën krismaki 400 pil wakaimpënaat. ⁷Pël ëën ënëmak nook omën pit këlangön kat mowiipna pipörö ngön ya mëmpaat. Pël ëën ënëmak nim ruure ëarö pit yang pör sëp wesak yang eprek wais wë neen yaya neaimpënaat.’ ⁸Pël mëak Anutuuk Apramre ëaröaan pim ngön kosang wes mëëa pöt pet elmëëpënëak Apramön pim ruure ëaröa koröp kaut ilëpënëak ök mëëa. Pël ëën omnaröak koröp kaut ila pöten itenak Anutu pim Apramön ngön kosang wes mëëa pöten kön wiipnaan. Pël ëën wëak pim öngöp yokot namp wila yapinte Aisak wë akun 7 ëak won sëen 8 pötak koröp kaut ila. Pël ëën Aisak puuk wë pim ruup Yakop wilak tapël elmëa. Pël ëën Yakop puukta wë pim ruurö 12 pörö tapël elmëa. Pël ëën pöröak wë 12 tapël ëak pitëm naëaan Israel omnarö tiarim kur 12 ëak öröa.

⁹“Yakopë ruurö pit omp kaö sak wë Yosepëen këëpöt kön mowia. Pël ëak pi omën narö mës menak sumat öpënëak kön wiak mangkën pit koirak Isëp yangrakë sa. Pi pörek së inëen ru sak wë waur eima, sum won. Pël ëën Anutuuk pi sëp nemowasën, ¹⁰könöm nant pim naë yaaröön Anutu puuk ngarangk elmëeima. Pël ëak Anutuuk pi ël kaamök elmëak kön tektek kaö mangkën Pero Isëp yang omën omp aköp pim naë wëen piin itaangkën ompyaö ëën kaö wes moulmëen puuk Isëp yang

ngarangkepë yaat ngarangk ëa. Pël ëak wë Pero pim kaata yaat pour pi ngarangk ëak wakaima. ¹¹Pël ëën wë ngöntök kësang nempel Isëpre Kanan yangrak oröak wiaan omnarö kaömpëën utpet ë yesën Israel tiarim ëaröeta tapël ëa. ¹²Pël yeem Yakop pi kat wia pöt Isëp yangrak omnarök wet réak akun pötaan kaömpöt wa kön wiout wia. Pël maan pi ngön pöt kat wiak tiarim ëarö pim ruurö ngës réak wes mëen Isëp yangrak së kaömp wak waisa. ¹³Pël ëak wais wë akun nentak kaalak sa. Së oröön Yosepök nanöröen epël ök mëëa. ‘Ne arim nangap Yosep.’ Pël yemaanak Pero piita Yosepë nanöröen ëwat sa. ¹⁴Pël ëën Yosepök nanöröen epël ök mëëa. ‘Ar së tiarim pepap Yakopön maan wais eprek Isëp tiarim karuröaring öpenaan.’ Yakopë omën kurmentëkaan pörö 75. ¹⁵Yakopre pim kuröökaan pörö Isëp yangrak së wë ulöp sak we pöök wel wia. ¹⁶Pël ëën ënëmak pit pouröa kosat wak së omën yangaöökë wieëaurek Sekem pörek weera. Yang pör ngaanëer Apram puuk Emo pim omnaröa naëaan sum ëa.

¹⁷“Israel omnarö pit Isëp yangerak wë ulöl sa. Pël ëën Anutu pim Apramön yang yaö mëëa pörekë sëpënëak Isëp yanger sëp wasëpna akun mena pöt temanöm sa. ¹⁸Pël ëa akun pötak Isëp omën omp ak munt namp oröa, pöp Yosepön köpëlëp. ¹⁹Omën pöpök Israel tiarim ëere körööröen morök elmëak epël maima. ‘Ar ru wilak pöt wak së pëlëër mowiin. Pël ëën wel wiipnaan.’ ²⁰Pël maan akun pötak Moses pi pim ëlëpök wilak itaangkën pim möönre koröp ompyaö ëën itenak ëlëpök ngarangk ëak kapa yemangkën ngoon naar namp won sa. ²¹Pël ëën ëlëp pi yang ngarangkepë ngönte ngar wak Moses wak së pëlëër mowia. Pël ëën yang ngarangkepë koontupök së koirak pim ru ket ëak ngarangk elmëeima. ²²Pël eim wëën Moses pi kaö sak wë Isëp omën kaöaröa naëaan kön tektek wak kaö panë sa. Pël ëak pi ya kësangöt wak ngön weëre kosangringöt pitën ök maima.

²³“Wë ënëmak krismaki 40 ëak won sëën Israel omën pim karurö kaamök elmëëpënëak kön wia. ²⁴Pël ëak pi yesem itna pöt Isëp omën nampök Israel omën namp möa. Pël ëën pi pim karip kaamök ëak Isëp omnampë utpet elmëa pöta kangiir Isëp omnamp mëna. ²⁵Pël ëa pöten Moses pi epël kön wia. ‘Nem omnarö pit neen epël kön wiipnaat. “Anutuuk pi kaamök elmëën tiar Israel omnarö Isëp yangrakaan nikoirëpënëak yaö mëëaup,” pël kön wiipnaat.’ Pël ëa pöt pit pël kön nawiin ëa.

²⁶“Ka urak wangam kanök Israel omën naar nga yaalën pi ngeröök yaalmëem epël mëëa. ‘Arpimënt tapaarök yeëerek nga elngan.’ ²⁷Pël maan omën ngöntöp ngep ëak yamöa pöpök Moses mök ë moolëak epël mëëa. ‘Talëpök ni tenim kaö sak wë ngön ë pet irumëak niaa? ²⁸Ma nim peen kusi Isëp omnamp mënan pöl kaalak neenta nemëmpëak yaan ma?’ ²⁹Pël maan Moses pi ngön pöt kat wiak yang pör sëp wesak Mitian yangerak kas së wakaim wë öng namp wak yokot naar wila.

³⁰“Moses pi yang pörek wëen krismaki 40 äak won sëen akun nentak yang pultak Sinai tomök ikanöök këra kot nementëk es wëlëng yokota. Pël ëen Anutu pi enselëpë ök sak es wëlëngöökë öngpök wëen ³¹Moses pi pöten itenak yaan sak itaampënëak naë yesën Aköpök epël ök mëä. ³²‘Ne nim ëarö Apramre Aisakre Yakop pitëm Anutu.’ Pël maan Moses pi yaan sak reireë urak kaalak itaampnaaten kas ëa. ³³Pël yaëen Aköpök epël ök mëä. ‘Ne ngëëngkëp yang eprek wë. Pötaan yang nim tauaan pipët welakët yak kan wariaarek nim ing korötepar përe ola. ³⁴Ne itaangkën Isëp omnarök nem omnarö utpet moweseim wë. Pël ëen ne kat wiin pit ya utpetaring wë neen merëk neaim wë. Pötaanök ne pitëm könömöt ent ë moolamëak yewais. Wal ë. Wes nimëen Isëp yangerakë sumëen.’ ”

³⁵Stiwen puuk kaalak epël ök mëä. “Moses pi ngaanëer Israel omnarö pitök pim ngönte wa moolëak epël mëä. ‘Talëpök ni tenim kaö sak wë ngön ë pet irumëak niia?’ pël mëä. Pöt pit omën pöp Anutuuk Israel omnarö pit ngarangk äak këemre këlangönë öngpökaan ent ë moulmëëpënëak yaö maan wëen enselëpök këra kotumentëk es wëlëngöökëän ök mëä pöten pit köpël pötaanök. ³⁶Pël äak Moses puuk omën pörö mësak yesem Isëp yangerakaan i kaö Köp Mōauukaan yang pultakë pötë yesem retëng ke nampöt mëneim wëen krismaki 40 äak won sa. ³⁷Pël äak Moses puuk Israel omën pimoröen epël ök mëä. ‘Anutu tiarim Aköp puuk tektek ngön yaaö namp wes mëen waisëpnaat. Pöp arimtä naëaan namp. Pël ëen Anutu pi neen yaö elnä ke pëlëp,’ pël mëä. ³⁸Moses pi tapöp ngaan yang pultak omnaröaring wa top äak wakaima. Pi akun pötak tiarim ëaröaring wëen ensel Sinai tomök ngön ök mëä pöp piarip pouwaar wëa. Pël ëëäk Moses pi Anutu pim naëaan pim ngön lëngë nasëpanë pöt wak tiarimëen mena. ³⁹Pël ëënak tiarim ëarö pit Moses pim ngön pipët wa olëak kaalak Isëp yangerakël sëpënëak ëa. ⁴⁰Pël äak pit Moses pim nanëp Eron pim naë së oröak epël mëä. ‘Moses pi tiar Isëp yangerakaan mësak wais eprek niulëak pi talël sa wes? Ten köpël yaëerek nuuk omën kön nent ket ë nin pötak tenim omp ak sak wotöök rëak mës niwak sëpnaan.’ ⁴¹Pël mëak akun pötak purimakaö ru kön namp ket äak animaö narö möak kön kaar pöpëen kiri ar ë mowiak pitëmtë omën ket ëaö pötaan ërëpsawi elmëeima. ⁴²Pël eim wëen Anutuuk mopöök omnant wia epot këtre ngoonre ari puotön yaya mapënëak pit kasëng momena. Omën pipot Anutu pim tektek ngön yaaö omën nampök epël retëng ëa.

‘Israel omnarö ar yang pultak imeë krismaki 40 äak sa.

Akun pötak animaö kiri ar ëeiman.

Pël ëan pöt nemëen won.

⁴³Ar wet rëak omnant arimtä ket äautön yaya maimaurö.

Pël äak ar omp ak kaarëp Molok pim poë koröp ngönën tup kaarkaarte tiak wak

pötaring omp ak kaarëp Repan pim ari könte wak sa pël eimaurö.
Pötaanök peene nook ar kama niwak wes nimëen maimerek Papilon
yangrakë sënëen.'

44 "Tiarim ëarö pit yang pultak wakaima akun pötak poë koröp ka nent Anutu pi pitring wë pöta ökre waste tiak wak ima. Ka pöt Anutu pimtök Mosesën ök rapnaal pet elmëen ök rëak wak ima. 45 Pël ëen ënëmak tiarim ëarök poë koröp ka pöt pitëm peparöa naëaan wak Yosuaaring imeë yang munt ner Anutuu omën yang pörek wëaurö waö ë momëa pörek së oröa. Pël ëaut poë koröp ka pöt om wiakaim wiaan yang omën omp aköp Tewit pi oröa. 46 Pël ëen Tewit pim wëwëeten Anutu kent elmëa. Pël ëen Tewit pi Anutuun epël kimang mëëa. 'Ne yok pangk ni, nem ëap Yakop pim Anutu, nimëen ngönën tup ompyaö nent ök ram ma?' 47 Pël mëëautak omën omp aköp Solomon, Tewit pim ruup, puuk ka pöt ök rëa. 48 Pël ëaap Anutu O Ngaarëkëp pi ka omën moresök ök yera epotë pëen naöpanëpön tektek ngön yaaö omnampök pël ëa.

49 'Aköp pi epël ëa. Ne kaöap kutömweri wë omën pout ngarangk ëak wëaup.

Ën yang pipër nem weëre kosangöökë iri wia.

Pötaanök arök yok pangk ka nent nem wel aisëëë kë sumaan ök nenerangan sa.

50 Iteneë. Nemtok nem omën ket ëaö epot pout il wesak wë.' "

51 Stiwen puuk kaalak kansolöröen epël ök mëëa. "Arim lupötë wa olëere kön utpet pötök peö ëak wë köpël omën ket ëak Anutuu ngönte kat nawiin yaaurö. Ar kët ël epotë Ngëëngk Pulöökë ngönötta wa olaim wëaurö. Tiarim ëarö pit pim ngönöt wa olaimaurö. Arta tapël yeë.

52 Yaap, tiarim ëarö pit Anutu pim tektek ngön yaaö omnarö pitëm naëaan namp öp sa wasngan. Pourö utpet mowesa. Pit omën wotpil waisëpnaapön tektek ngöntak war wesak ëaö pörö pourö mënak won wesaurö. Pël ëaurök peene arökta omën wotpil tapöp ngaaröa naë wes mëen mëna. 53 Tiar tapörök Anutuu naëaan ngön ë kosang wesa pöt öpenëak enselörök tiarim ëaröen ök mëëautak arta ngön pötë ënëm naën yeë."

Pit Stiwen kël möön wel wia

54 Stiwen pi pël maan ngönënë kansolörö pit ngön pöt kat wiak ya sangën ëen kë ruru kön wia. 55 Pël ëen Ngëëngk Pulö pim lupmeri ilëak peö ëa. Pël ëen pi we riak itena pöt Anutuu naë ëwa kësangpel ëaan Yesu Anutu pim yaapkëetak tauaan itena. 56 Pël ëak Stiwen pi pitën epël ök mëëa. "Kat wieë. Ne peene itaangkën kutömwer kan tëen Omën Këep pi Anutu pim yaapkëël tauaan ityaangk." 57 Pël yemaan kansolörö pit Stiwen pi Anutuu yapinte ngep yaë wesak kat wiipanëak kat ur wariak ngön kaëpre ngön ëak wal ëak së morök 58 weruak Yerusalem ka pöökë

wilëngkëel koliil sê olëak kël momöa. Pël ëak omën pimëën ngön aima pöröak pitëm ulpëënöt përeäk omp ulwas nampë yapinte Sool pim naë rongan ë ulmëa. ⁵⁹Pit pi kël yemomöön Stiwen pi kimang ngöntak Aköpön epël ök mëëa. “O nem Aköp Yesu, ni nem könöp kama neö.” ⁶⁰Pël mëak rar rë wesirak ngön ëak epël mëëa. “Aköp, ni omën utpet yaalnë eporö kangit mangkan.” Pi ngön pil ök më pet irak wel wia.

Sool pi Yesuu ingre mor saurö utpet moweseima

8 ¹⁻²Sool pi Stiwen mëngkën ya kë sa. Pël ëën omën ngönën kat wiaurö pitök pim sokut wak sê yang kel weera. Pël ëak pit ingre ya ilak aima. Pël ëa akun pötak Yerusalem kak omën wëa pöröak ngës rëäk Yesuu ingre mor saurö mëmpö waö ëak rep momëën Yutia yangrakaan Sameria yangrakë sa. Pël ëën Yesu pim ngön yaaö omnarö pitëmënt Yerusalem kak wakaima. ³Pël ëaan Sool pöpök Yesu pim ingre mor sa pörö utpet mowesak pitëm kaatë kakaati ilëak öngre omp pourö moröak wii tëak wak sê wii kaatak ulmëa.

Pit Sameria kak ngön ompyaut ök mëëa

⁴Yesu pim ingre mor rep momëën saö pörö pit neenem yesautë pim ngönte ulöl wesak ök maö sa. ⁵Pël ë yesën Pilip pi Sameria kak sê omnaröen Kristo Anutuu Yaö Mëëaup pim ngönte ök mëëa. ⁶Pël yemaan omën kaö pan pim naë wa top ëak retëng omnaröa it köpëlöt ëaö pötön itenak pim ngönöt këëkë pan kat wieima. ⁷Pël yaëën omën selap urmerarö pitëm lupötë wëa pörö waö ë mëën merëkre ngönëer oröak sa. Pël yaëën omën kosat kël waare kan utpet yaaö pourö ompyaö panë sa. ⁸Pël ëën omën Sameria kak wëaö pörö Pilip pim ëa pöten itenak ërëpsawi kaö pan ëa.

⁹Akun pötak kak taprek omën namp wëa pim yapinte Saimon pi kempre pölang pöt ëwat panëëp. Pël ëën Sameria kak pörökë omnarö pit pim yaaö pöten yaan sa. Omën pöp omnaröen pi pitëm kaöap pël maim yeëa. ¹⁰Pël ëën kak pörökë omën kotre kaö pourö pit pim ngön mëëaö pöten këëkë pan kat wiak epël maima. “Omën epop pi weëre kosang kaö pan wak Anutuu naëaan irëa.” ¹¹Yaap, pit akun wali pim yaaö pötön itenak yaan sak pim ngön yaaut këëkë kat wieima. ¹²Pël eim wëënak Pilip pi waisak Anutu pi omnarö wa ngaöök nimëak wë pöpë ngön ompyaö pötre Yesu Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pim ngön ompyaö pöteta ök maan omën narö piin kön wi kosang wasën Pilip pi omën pörö i momëa. ¹³Pël ëën Saimon piita Yesuun kön wi kosang wasën Pilipök i momëën Pilipring wakaima. Pël ëak pi Pilipë retëng kësang ke nalöt yaaö pötön itenak yaan sa.

¹⁴Yesu pim ngön yaaö omnarö pit Yerusalem kak wë Sameria omnarö Anutuu ngönte wak wëa pöt kat wiak Pitaare Son wes mëën itaampö sa.

15-17 Pël äak pitëm naë së oröak itaangkën pit Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëen wëa. Pël äaap itaangkën Ngëengk Pulö pitëm naë neiraan wieëa. Pël ëen Pitaare Son piaripök Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilapna pötaan kimang mëak piarpim moresiar pitëm kepönötë rangk mowiin Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilëa. 18 Pël ëen Saimon pi Yesu pim ngön yaaö omnaarë moresiar omnaröa kepönötë yemowiin Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilëa pöten itenak pi weëre kosang pöt piarpim naëaan sum ëëpënëak kimang mëëa. 19 “Arpim weëre kosang wa pipët nampun. Pël ëen nookta omnaröa kepönötë nem moresiar mowiin Ngëengk Pulö pitëm lupötë ilapnaan.” 20 Pël maan Pita pi epël mëëa. “Ni korar pan yaanëp. Nim sum pötak yok pangk Anutuu naëaan Pulö sum ëëm wesak yaan. Pötaanök nim sumetaring utpet kak sumëët. 21 Anutu pi nim lupmeri itaangkën yok pangk naën. Pötaanök ni tenring ya epëtak naön ëëm sa. 22-23 Yaap, ne niin ëwat wë. Nim lupmer warre kaur pömpelök peö äak wiaan utpetatök par elniak wë. Pötaanök ni pipot kasëng menak Aköpön kimang maan puuk nim utpetatë saunat lupmeri wia pipot won niwasëpnaan.” 24 Pël maan Saimon pi piaripön epël mëëa. “Arip nemëen Aköpön kimang maë. Pël ëen omnant nim yenëaan pöt nem naë kaalak naaröön ëëpnaan.”

25 Pitaare Son piarip ngön weëre kosangringöt pël ök mëak Yesuu naëaan ngön kat wia pöt ök mëak Yerusalem kakë sa. Yesem Sameria yangera öngpök ka wieëa pötë ngön ompyaut ök maö sa.

Pilipök Itiopia omnampön ngön ompyaut ök mëëa

26 Ënëmak Aköpë ensel nampök së Pilipön epël ök mëëa. “Wal äak ëngkël së Yerusalemëaan kan Kasa kakël sa pipöök sum.” Kan pö yang pultak yesau. 27-28 Pël maan Pilip pi wal äak sa. Yesem itaangkën omën kaö namp Itiopia yangerakaanëp piita kan tapöök yesa. Omën pöp Itiopia yangerak öng aköp yapinte Kantesi pim kaatere ya omnaröa ngarangkëp, pi Yerusalem kak së Anutuun yaya mëak kakë sëpënëak kar pol osöröak weruak yaaö naöök wel aisëak yesem Aisaia Anutuu tektek ngön yaaup pim pep retëng ëauwer sangk kelö yesa. 29 Pël yaëen Anutuu Pulöök Pilipön epël ök mëëa. “Ni kar osöröa weruak yes ëngköökë naë së.” 30 Pël maan Pilip teëntom së itaangkën omën pöp Aisaia pim pep ngaan retëng ëa pöwer sangk kelö yesa. Pël ëen pi omën pöpön pëel mëëa. “Ni ngön sangk yaalën pita songönten ëwat wëen ma won?” 31 Pël maan pi kangiir epël ök mëëa. “Omën nampök pet naalnëen ëëpna pöt ne tol äak ëwat sum? Pötaanök ni nem naë wais wel aisëak ök nea.” 32 Pël maan Pilip pi karöökë ngaarëk is wel aisëak omën pöpë ngönëp pepeweriaan sangk kelö yesa pöten kat wia. Pöt epël.

“Omnaröa sëpsëpörö mööpënëak wak yes pöl elmëa.

Sëpsëp ruuröa ëpöt ilëpënëak yaëen këlël naën yaë pöl ngön won sak wëa.

³³ Omnarö pit pi ngep äak utpet elmäak ngön yaat wotpil wesak namëngkën äa.

Pit pim wëwëet won pan wes moolaan pim yangerakë wëwëet won sa.

Omnarö pitök pim ru wilëpnaaröen itnaampan.”

³⁴ Omën kaö pöpök Pilipön epël pëlpël mëëa. “Omën epop ngön epot pimtëën ya ma omën nampëën ya?” ³⁵ Pël maan Pilipök ngön kangit ök mëëa. Pi ngës rëak Anutu pim ngönën pepeweriaan omën kaöap pim sangk kela pöt war wesak Yesu pim songönte pim ngön ompyaö pöt ök mëëa. ³⁶ Pël äak kamtaöök om yesem omën kaö pöpök i kaö naöön itenak Pilipön epël ök mëëa. “Itan. I kaö nent ëngk wiaap. Ni yok pangk ne i nemëëm ma won?” ³⁷ [Pël maan Pilip pi epël mëëa. “Nim lupmerök Yesuun kön wi kosang wasën pöt ne yok pangk i nimëëmaat.” Pël maan pi epël mëëa. “Ne Yesu Kristoon pi Anutuu ruup pöt kön wi kosang yewas.”] ³⁸ Pël mëak pi karaö leng ëpën maan leng ë ulmëen piarip i kaöötak ngemë Pilipök i momëa. ³⁹ Pël äak piarip i kaöötakaan yaapren Aköpë Pulöök Pilip kama wak yang maimerekël sa. Pël ëen omën kaöap pi Pilipön itnaangkën äak pim sëpënëak sa pöl yesem ërëpërëp kaö ë sa. ⁴⁰ Ën Pilip pi itaangkën pi Astot kak wëa. Pël äak Astot il mowesak kan yesem kamtaöök ka wieëa pötë Anutuu ngön ompyaut ök maö yesem Sisaria kak së oröa.

Sool pi lup kaip tiak ingre mor sa

(Ngön 22:6-16; 26:12-18)

9 ¹ Sool pi Aköp Yesu pim ingre mor saurö mëmpënëak ngön kosang wia. Pël äak pi kiri ar yaauröa wotöököpë naë së ² pep nant Yuta omnaröa ngönën tupötë ngarangk Tamaskas kak wëauröaan retëng ëepënëak maan pël äak Sool mena. Pep pötë ngön epël retëng äa. Sool pi omën öngre omp Yesuu ingre mor saurö koirak wii tëak Yerusalem kakë wak sëpënëak wiak mena. ³ Pël ëen Sool pi sa. Seim Tamaskas kak temanöm yewasën kutömweriaan ëwa naö teënt pan irë piik ela. ⁴ Pël ëen pi yangerak së ngentiak kat wiin ngön nent epël mëëa. “Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën?” ⁵ Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Aköp ni talëp?” Pël maan pi epël ök mëëa. “Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën. ⁶ Wal äak Tamaskas kak së orö. Pël ëen omën nampök nim omën ëëmë pöt ök niapnaat.” ⁷ Pël yemaan omën Soolring kan pöök yesaö pörö pit yaan sak ngön wonök tauëë pit ngön yamëëa pöt yok kat wieëak omën ngön pöt yaaö pöpön itnaangkën. ⁸ Pël ëen Sool pi yangerakaan wal äak it ngaulak omnantön itaampënëak äa pöt pangk naën. Pël ëen omnarök mor yal äak Tamaskas kak së moulmëa. ⁹ Pël ëen akun nentepar nent om it ngaap sak wakaima. Pël yeem iire kaömpre omnant nanën.

¹⁰Tamaskas kak pörek Yesuu ingre mor saö namp wëa yapinte Ananaias. Pi wangerötë yemangk ke pël äak itaangkën Aköp pim naë së ëö pet elmëak epël ök mëëa. “Ananaias.” Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Aköp, ne e wëep.” ¹¹Pël maan Aköpök piin epël mëëa. “Ni wal äak kan naö yapinte Wotpil kan pöök së Yutas pim kaatak oröak pitën epël pëlpël mam. ‘Omën namp Tasas kakaanëp yapinte Sool pi wë ma?’ ¹²Omën pöp pi wangerötë yemangk ke pël äak itaangkën omën namp pim yapinte Ananaias pöpök së pim moresiar kepönöök mowiin pim itöörar kaalak ompyaö sa pël itena.” ¹³Pël maan Ananaias pi kangiir epël mëëa. “Aköp, omnaröak omën pipopön aan kat wiAUT. Pi nim omnarö Yerusalem kak wëaurö utpet yemowesaup. ¹⁴Pël yaapök kiri ar yaauröa kaöarö pitök maan pi omën niin yaya yeniiarö wii tëëpënëak Tamaskas kakë waisa.” ¹⁵Pël maan Aköpök epël mëëa. “Ni pim ngësë së. Omën puop pi nem ngönte wak köpël omënere yang omp aköröere Israel omnarö arën ök niapënëak yaö mëëaut. ¹⁶Pötaanök nemtok pim ënëmak nem ngönte aö yesën këemre këlangön orö morëëpna pötönta ök memaat.” ¹⁷Pël maan Ananaias pi së ka pötak ilëak pim moresiar Sool pim kepönöök mowiak epël mëëa. “Sool, nem karip, Aköp Yesu kamtaöök koirak ngön ök niia pöpök nook nim itöörar nganga sëën Ngëëngk Pulö nim lupmeri ilëak peö ëëpënëak wes nemëën yewais.” ¹⁸Pël maötaring omën pim itöörarë pe ëëëa pömpel ilak unglön it nganga sa. Pël äak wal ë tauaan Ananaias puuk i momëa. ¹⁹Pël ëënak Sool pi kaömp nak weëre kosang wa.

Sool pi Tamaskas kak ngönën ök mëëa

²⁰Sool pi Yesuu ingre mor saurö Tamaskas kak wëaö pöröaring akun nentepar ma nentepar nent wë teëntom Yuta omnaröa ngönën ka wieëautë ilëak Yesuu songönte war wesak omnaröen epël ök mëëa. “Yesu pi Anutu Ruup.” ²¹Pël maan omnarö pit kat wiak yaan sak epël mëëa. “Elei, omën epop pi Yerusalem kak omën Yesuun yaya yamëëauröaan nga yaapök kaalak eprek wais tapël äak wii tëak wak kiri ar yaaö kaöaröa ngësë sëpënëak waisaupök tolël äak epël ëa?” pël mëëa. ²²Pël ëaap Sool pi weëre kosang pan wesak Yesu pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pöta ngönte ök maan Yuta omën Tamaskas kak wëaurö pit ngön kangit mapnaat won ëa.

²³Wë akun wali yesën Yuta omën ngönënë ngarangkörö pit wa top äak Sool mëmpënëak ngön ëa. ²⁴Pöt pi kat wiak wëën omnarö pit Tamaskas ka pöök kël ëmööké ëm kanrak kët kanaan rö kanë Sool mëmpënëak nga wieima. ²⁵Pit pël ëaan rööök lupöök omën pim karuröak Sool mësak së kolöm ëp kë naëëpök waulak ëm kë kanöök wii ngan äak wilëngkëël wes momëën ngemë ngentiak oröak sa.

Sool Yerusalem kak wakaima

²⁶Yerusalem kak së Yesuu ruuröaring yal mampënëak ëën pit pim Yesuu ru sak wëa pöten kaar yema wesak pit piin kas elmëa. ²⁷Pël ëën

Panapas pi Sool koirak Yesuu ngön yaaö omnaröa naë sa. Pël äak Panapas puuk Sool pim kantaöök yesem Aköpön itaangkën ngön ök maan Tamaskas kak sê kas köpël omnaröen Yesuu ngönte ök mëäa pöten Yesuu ngön yaaö omnaröen ök mëäa. ²⁸Pël ëën Sool pi pitring wë Yerusalem kak we naöokaan naöök kas naën Yesuu ngönte ök maima. ²⁹Pël eimeë Sool pi Yuta omën Krik ngön yaauröaring ya mëmpööre ngön nga elö pël eim wëen pit kangiir pi mëmpënëak nga kup rieima. ³⁰Pël yaëen pim ingre moröröak kat wiak Sool koirak Sisaria kak sê wes mëen Tasas pim kakë sa.

³¹Akun pötak Yutiaare Kaliliire Sameria yang pötë omën Yesuu ingre mor saurö pitëm naë mayaap oröak wiakaima. Pël äaan pit Aköpë ikanöök wëen Ngëengk Pulöök kaamök elmëen weëre kosang wak ulöl sak wakaima.

Pita pi Inias ompyaö mowesa

³²Pita pi yang poutë Anutuu ingre mor sauröa wëwëatön wa kom ë sak waisak eima. Akun nentak pi Anutuu omnarö Lita kak wëaurö pitëm naë sê oröa. ³³Pël äak itaangkën omën namp ingre mor kël waup yapinte Inias pöp wëa. Pi urtak pëen ka urakaimën krismaki 8 äak won saup. ³⁴Pël ëën Pita puuk piin epël ök mëäa. “Inias, Yesu Kristo ompyaö yaniwas. Pötaan wal äak nim urre korumön ompyaö was.” Pël maan tapëtakëer wal äa. ³⁵Pël yaëen Litaare Seron ka pöteparë omën pörö pit pöpön itenak lup kaip tiak Aköpë ë pël äa.

Pitaak Tapita öp wes moulmëa

³⁶Kak nerekë yapinte Yopa pörek Yesuu ingre mor sa öng namp wëa yapinte Tapita, Krik ngöntak Tokas pël yamëäa. Öng pöp pi kët poutë omnaröaan ompyaö elmëimeë pit omnant ngöntök yaëen pöt kaamök elmëeim wëaup. ³⁷Pël äak akun pötak öng pöp pi yauman nent koirak wel wia. Pël ëën öngörö pit sokur i moirak wak sê ka ngerö ngaarëk nentak sê mowia. ³⁸Yopa kak pörek Lita kak naë wieäa. Pötaan Yesuu ingre mor saurö pit Pita Lita kak wë pöten kat wiak omën naar wes mëen sê epël mëäa. “Ni tiarip koirak teënt sêpa.” ³⁹Pël maan Pita pi wal äak piaripring sa. Pël äak ka tomök oröön mësak ka kaö ngaarëktakël isa. Pël ëën öng kapiröröak Pita tekarak ulmëak elre waar ë poë koröpre ulpëen Tokas pim öp wë korir mëak pit menautön pet elmëa. ⁴⁰Pël ëën Pita pi öngörö waö ë tomökël momëen yaröön rar rë wesirak Anutuun kimang mëäa. Pël äak sokura ngësël kaip tiak epël ök mëäa. “Tapita, wal ë.” Pël maan öngöp it ngaulak Pitaan itenak wal ë wel aisëa. ⁴¹Pël ëën Pita puuk moresi moröak wal ë tau moulmëak öng kapiröröere Anutu pim omën muntaröen ök maan ilaan Tapita mës mena. ⁴²Pël ëën Pita pim äa pöta ngönte ulöl sak sëen omën munt narö kësang pan Yopa kak wëaurö

Aköpön kön wi kosang wesa. ⁴³Pël ëa akun pötak Pita pi Yopa kak pörek omën pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesa nampë yapinte Saimon pöpring akun wali wakaima.

Ensel nampök Koniliasën ngön ök mëä

10 ¹Sisaria kak omën namp wëa pim yapinte Konilias pi Rom nga omën 100 pöröa wotöököp. Nga omën pörö pit Itali yangerakaan waisa. ²Omën pöp pi ngönënringëp yak pit öngre ruurö Anutuun yaya maim wëaup. Pël ëeimeë omën pöp Yuta omnarö omnantëën ngöntök yaëën kaamök ëak Anutuun ök yamëëaup. ³Kët nentak wiap kan 3 kilok pötak pi wangarötë yemangk ke pël ëak itaangkën Anutuu ensel nampök së piin epël mëä. “Konilias.” ⁴Pël maan pi enselëpön itenak kas ëak pëlpël mëä. “E Aköp tol ë?” Pël maan enselëpök epël mëä. “Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaaurö kaamök yaalmëan pöten itaangkën ompyaö ëën puuk kangut nimpnaat. ⁵Pötaanök ni peene omën narö wes mëën Yopa kak së omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. ⁶Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesaup pim kaatak wë. Ka pöt i kaö ëöökël wia pipët.” ⁷Pël mëak sëën Konilias pi pim inëën ru naarre nga omën ngönënring namp piiring wëaup pöröen ngön maan sëën, ⁸Konilias pi pitën enselëpë ngön ök mëä pöt pout ök mëak wes mëën Yopaë sa.

Pita pi wangarötë yemangk pöl ëa

⁹Omën pörö së ka urak ëlpamök kan kourak yesem së Yopa kak temanöm oröak itna pöt këtëp luptak wëën Pita pi Anutuun ngön mapënëak ka kaö kë yesaur ngaarëkël wieëa pörekël isa. ¹⁰Pël ëak pi këën pan ëën kaömp nëmpënëak yeëa. Pël ëën pit kaömp kopëta yewasën Pita pi kor wë wangarötë yemangk ke pël ëak itaangkën, ¹¹kutömwer kan tëën omën nempel poë koröp kaöatë ök nempel irëa. Kaut kong nent ulöp urak wes mëën yangerak irëa. ¹²Pömpelë öngpök animaö ke nampre namp intre imën, kamal pörö wëa. ¹³Pël ëën Pita pi ngön nent epël kat wia. “Pita, ni wal ë narö möak ar ëak në.” ¹⁴Pël maan Pita pi epël mëä. “Aköp, ne yok pangk pël naëngan. Omën epot Yuta omnarö tenim naë nga pan wia. Pël ëën ne ngaanta nanën yaaup.” ¹⁵Pël maan ngön tapët kaalak rangk mëä. “Anutu pim kaömp numëak nimpëna pipotön nuuk nga wia pël angan.” ¹⁶Omën pöt akun nentepar nent oröak teënt kaalak kutömweri isa.

¹⁷Isën Pita pi wel aisëak pim wangarëta ök itena pöta songönten kön wieim wëën Koniliasë naëaan sa pörö pit Saimon pim kaaten pëël maan omnaröak pet elmëën ka pöta ëmöökö ëm kanrak së tauëë, ¹⁸epël pëlpël mëä. “Omën namp yapinte Saimon, yapin nent Pita, pöp eprek

wë ma?”¹⁹ Pël maan Pita pi omën pim naë oröa pöten kön ya mäneim wëen Ngëëngk Pulöök epël mëëa. “Kat wi. Omën naar namp ëak ni nikoirëpënëak waisaurö e wë.²⁰ Pötaanök wal ëak orö pit koirak pitring së. Nemtok wes mëen yewaisrek kön selap ëëngan.”²¹ Pël maan Pita pi oröak ngemë pitën epël mëëa. “Arim ap weseiman pöp ne epop. Ar tol ëënak yewais?”²² Pël maan pit kangiir epël mëëa. “Rom nga omnaröa wotöököp yapinte Konilias puuk ten nim ngësë wes nimëen yewais. Omën pöp pi ompyaö panëëp Anutuun yaya maim wëaup. Pël ëen Yuta omnarö pit pim wëwëeten itaangkën ompyaö yaaup yak Anutuu ensel nampök ni koirak pim naë sëen nim këmtakaan ngön kat wiipënëak mëëa.”²³ Pël maan Pita pi omën pörö koirak së piiring ka ura.

Ëlpamök Pitaare omën Yopa kakaan Yesuu ingre mor saurö pit kopëta wesak pitring sa.²⁴ Pël ëak pit yesem kan kourak së ka nent ura. Wangam kan yesem Sisaria kak së oröa. Pël ëen Konilias pi pim nanang karuröen ök mëak wa top ëak Pitaan kangk eim wëa.²⁵ Pël ëen Pita pi së oröak kakaati ilapënëak yaëen Konilias pi koirak ngëëngk mowesak rar rë mowesira.²⁶ Pël ëen Pitaak Koniliasën epël ök mëëa. “Wal ë. Ne ngëëngkëp won, omën nim karip.”²⁷ Pël mëak piarip ngönngön aö kakaati ilë itaangkën omën kësang pan wa top ëak wëen Pita puuk pitën epël mëëa.²⁸ “Ar ten Yuta omnaröa songönten ëwat wë. Ten omën muntaröaring omnant ngawi ëënganëak kan waria. Pël ëautak Anutuuk ne arim naë waisumaaten ngel könöm ëënganëak wangarëtak ök neak pet yaalnë.²⁹ Pötaanök ne arim ngönte kat wiak wa nanuulaan ngar wak yewais. Pötaanök ne pëlpël niamaan. Oröp ëënak neen ngön neeaurö?”

³⁰ Pël maan Konilias pi kangiir epël ök mëëa. “Ne omën it ngolöp nenten itenak wëen kët akun nentepar nent yes. Pël ëënak niin yas niaut. Pöt epël. Ne wiap kanök 3 kilok pötak Anutuun kimang maim wëen akun tapëtakëër omën poë koröp kölam panëö wetaö namp nem naë oröak epël ök neeaut.³¹ ‘Konilias, Anutu pi nim kimang ngönöt kat wiak nim omën ngöntök yaaurö kaamök yaalmëan pöten itaangkën ompyaö ëen puuk ni kangut nimpnaat.³² Pötaanök ni peene omën narö wes mëen Yopa kak së omën namp, yapinte Saimon yapin nent Pita, pöp koirak waisëp. Omën pöp pi Saimon yapin ngampup pol koröpöt ket ëëpënëak kopëta yewesaup pim kaatak wë. Ka pöt i kaö ëöökël wia pipët.’³³ Pël neaan ne nim ngësë teëntom ngön wes nimëaut. Pël ëen ni ompyaö ëak tenim naë wais oröön ya kë yes. Pötaanök ten Anutuu ëöetak wais wa top ëak wë. Aköp pi ngön tol nent ök niamëak niia?”

Pita pi Konilias pim kaataköröen ngönën ök mëëa

³⁴ Pël maan Pita pi ngës rëak epël ök mëëa. “Yaap pan. Anutu pi omnarö mööngkraar kangk naalmëen yaaup.³⁵ Pi yok pangk omën ke nampre namp, ngön nerre ner pimëen yaya maö ompyaö elmëeim

wëäö piporöaan kent yaaup. ³⁶Anutu pim Israel omnarö tenën ngön ök niaaö pöten ar ewat wë. Pi Yesu Kristo pim ngön ompyaut war wesak ök niaa. Pi omën pouröa Aköp pël sak wëen tiar Anutuuk yal mangkën lup kopëtemer sak öpenaat. ³⁷Ar Son pim omnarö i momëen omën ompyaut oröa pöten ewat wë. Pöt Kalili yangerak oröak Yuta yang poutë ulöl sak sa. ³⁸Ar yok ewat wë. Anutu pi Yesu Kristo Nasaret kakaanëp yaö mëak pim Ngëengk Pulö elmëen weëre kosang kaamök elmëen pi yang poutë ya ompyaö mëmpö yesem Setenë omën utpet mowesaö pörö ompyaö moweseima. ³⁹Pël ëen ten pim ngön yaaö omnarö pim Yerusalemre Yuta yang poutë ëa pöt pout iteneim wëen pit pi këra yetaprak momöön wel wia. ⁴⁰Pël ëen yangaöök wieë kët nentepar nent won sëen Anutuuk wal ë moulmëen omën naröen ëö pet elmëa. ⁴¹Pël ëaup pi Yuta omën pouröa ëöetak naröön. Ten Anutu pim ngönte anëak yaö niaurö tenimtokëer piin itenaut. Pi weletakaan wal ëen ten piiring iire kaömp ngawi naut. ⁴²Pël yeem tenën pim ngön ompyaut omnaröen ök maö yesem Anutuuk omën öpre wel pourö pim naë ngön ë pet irëpnaat pöta ngönte omnaröen ök menëak niaut. ⁴³Anutu pim tektek ngön yaaö omnaröak epël ëa. ‘Omën namp pi Yesuun kön wi kosang wasëpna pöp pim utpetat Anutuuk Yesuu weëre kosangöök ent ë moolapnaat.’ ”

Ngëengk Pulö köpël omnaröa naë irëa

⁴⁴Pita pi ngön pöt ök maim wëen Ngëengk Pulö omën pim ngön kat wieim wëäö pöröa naë irëa. ⁴⁵⁻⁴⁶Pël ëen omën pörek wëa pörö pit omën muntaröa kakë ngönötë aö Anutuun yaya maima. Pël ëen Yuta omën Yesuu ingre mor saurö Yopa kakaan Pitaaring sa pörö pit Anutuuk Ngëengk Pulö köpël omnarö ulöl wes mena pöten itenak yaan sa. Pël ëen Pitaak epël ök mëëa. ⁴⁷“Ngëengk Pulö ngaan tiarim naë irëa pöl peene pitëm naë yeira. Pötaanök tol ëen tiar i nemomëen ëëpen?” ⁴⁸Pël mëak Pitaak pit Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëëpënëak maan pël ëa. Pël ëak pit Pita pitring wëwë yeem moulmëak sëpënëak mëëa.

Pita pi Yerusalem kak ingre mor sauröen ngön ök mëëa

11 ¹Yesuu ngön yaaö omnaröere ingre mor sa Yutia yangerak wëauröak köpël omën narö pitta Anutuun ngönte wa kosang wesa pël aan kat wiak wëen, Pita pi Yerusalem kakë sa. ²Pël ëen akun pötak Yesuun kön wi kosang wesa narö ngön ë kosang wesautak Anutuun yaö ëak koröp kaut ila pöröak piin epël mëëa. ³“Ni tol ëënak Anutuun yaö ëak koröp kaut nailënöröa naë së pitring kaömpre omnant ngawi yaën?” ⁴Pël maan Pita pi omnant pim naë oröa pötön ök mëëa.

⁵“Ne Yopa kak wë Anutuun ök yemaan wangarötë yemangk ke pël ëak itaangkën omën nempel poë koröp kaöatë ök nempel irëa. Kaut kong

nent ulöp urak wes mēen kutömweriaan irē nem naē ngentia. ⁶Pēl ēēn ne öngpök itaangkēn animaö ke nampre namp kosangöökaan kakē, kamalre int pourö omēn pömpelē öngpök wēa. ⁷Pēl ēēn ngön nent epēl yaan kat yawi. ‘Pita, ni wal ē narö möak nē.’ ⁸Pēl neaan ne epēl yemak. ‘Aköp, ne pēl naēngan. Omēn epot Yuta omnarö tenim naē nga pan wia. Pēl ēēn ne ngaanta nanēnep.’ ⁹Pēl maan ngön tapēt kaalak rangk kutömweriaan epēl yenēa. ‘Anutu pim kaömp numēak nimpēna pipotön nuuk nga wia pēl angan.’ ¹⁰Omēn pöt akun nentepar nent oröak kaalak sasa kutömweri isa. ¹¹Pēl ēēn akun tapētak omēn naar namp ēäk ka nem wēauta ka kauni wais taueēa. Omēn pörö pit Sisaria kakaan omēn nampök ne koirak sēnēak wes mēen waisa. ¹²Pēl ēēn Pulöök neen epēl ök yenēa. ‘Ni omēn eporöaring sum. Köpölöröak ya wesak kön selap ēēnganok.’ Pēl neaan ne omēn tiarim kar ingre mor sa 6 ēäk neering e taua eporöaring sē Konilias pim kaatak oröak kakaati ilēaut. ¹³Pēl ēēn ensel namp pim kaata kakaati tauaan itaangkēn ngön ök mēēa pöt tenēn ök yenia. Enselöpök Koniliasēn epēl ök mēēa. ‘Ni peene omēn narö wes mēen Yopa kak sē Saimon, yapin nent Pita, pöp koirak waisēp. ¹⁴Pēl ēēn omēn pöpök wais Anutuuk kama niön niire nim kaatakörö ompyaö sēnē pöta ngönte ök niapnaat.’ ¹⁵Konilias pi enselöpē ngön ök mēēa pöt ök yenia. Pēl ēēnak ne ngēs rēak ök yemaan Ngēēngk Pulö ngaan tiarim naē irēa pöl pitēm naē yeira. ¹⁶Pēl ēēn ne Aköp pim ngaan ngön ēa pöten kön yawi. ‘Son pi i yaaptak omnarö i momēa. Ēn ēnēmak nem Pepapök Ngēēngk Pulöök i ket ēäk ar nimēēpnaat.’ ¹⁷Pēl äaut yak Anutuuk akun tiarim Aköp Yesu Kristo piin kön wi kosang wesa pötak tiarim naē kēsangēn porpor elniaut ök tapēl peene pit kēsangēn yaalmēēn nook tol ēēn Anutuun kan mowariim?’ ¹⁸Pita pi pēl maan pit ngön pöt kat wiak pitēm nga ēa pöt sēp wesak Anutuun yaya mēak epēl mēēa. “Anutuuk pit wetete mowasēn köpēl omnaröeta pitēm utpetat kasēng menak wēwē ngolöpta kanöök yes.”

Antiok kak ngönēn oröa

¹⁹Stiwen wel wiin ngönēnē ngaaröak Yesu pim ruurö kēēmre kēlangön ke nentere nent wa menak rep momēēn narö Pinisia yangerakēl yesēn, narö Saipras kustakēl yesēn, narö Antiok kakēl yesēn, pēl ēa. Pēl ēäk pit pötē sē wē Yuta omnaröen pēēn ngönēn ök maima. ²⁰Ēn omēn narö Saipras kustakaanre Sairini yangerakēlaan Antiok kakēl sa pöröak kopēlöröenta Aköp Yesu pim ngön ompyaut ök maima. ²¹Pēl ēēn Aköpök omēn pim ngön ompyaut ök maima pöröak weēre kosang mangkēn omēn kēsang pan piin kön wi kosang wesak pim naē rē olēa. ²²Pēl ēēn Yesuu ingre mor Yerusalem kak wēaurö pit ngön pöt kat wiak Panapas Antiok kakē wes mēēn sa. ²³Sē oröak Anutu pim omnarö ompyaö elmēa pöten itenak ērēpsawi ēäk Aköpē naē rē olēak öpēnēak kosang wesak ök maima. ²⁴Panapas pi omēn ompyaup, kön wi kosang yewesautere

Ngëengk Pulö pim lupmeri peö ëëëaup. Pötaanök omën kësang pan Aköpë ingre mor sa. ²⁵Pël ëën Panapas pi Sool koirëpënëak Tasas kakë sa. ²⁶Pël ëäk koirak kaalak Antiok kakë sa. Pël ëäk piarip pörek Yesuu ingre mor sauröaring wë krismaki kopët nenta öngpök omën kësang pan rë mouleima. Pël ëën Antiok kak omën wëa pöröak ngës rëak Yesuu ingre mor saö pöröen yapinte Kristoëërö pël maima.

²⁷Akun pötak Anutuu tektek ngön yaaö narö Yerusalem kakaan Antiok kakë sa. ²⁸Pël ëäö pöröa tekraakaan omën namp Akapas pi Pulöök elmëën ënëmak yang poutë ngöntök kësangpel orööpna pöta ngönte pitëm tekarak wal ë tauak tekeri wesak ök mëëa. Pël ëën ënëmak Klotias Rom omën omp aköp pim wëa akunetak ngöntök pömpel oröa. ²⁹Pël ëën Yesuu ingre mor saurö pit neenem sumatëaan kaut ingre mor sa pitëm karurö Yutia yangerak wëa pörö kaamök elmëëpënëak ngön kopëta wesa. ³⁰Pël ëäk sum pöt Panapasre Sool mangkën wak Yerusalem kak së Yesuu ingre mor sauröa wotöökörö mena.

Erot puuk Sems mënak Pita wii kaatak ulmëa

12 ¹Akun pötak yang omp aköp Erot pi Yesuu ingre mor sa narö utpet mowasëpënëak ngës rëa. ²Pël ëäk maan Sems Son pim nanëp öp wesirën wel wia. ³Pël ëën pi Yuta omnaröen itaangkën pit pöten kent ëa. Pël ëën kaalak maan Pita wali wak wii tëa. Pël ëa akun pötak kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëëngkët wia. ⁴Pël ëa akun tapëtak pit Pita moröak wii kaatak moulmëën wëen nga omën 16 pöröak akun nentak kong nent pöröak ngarangk yeem kaalak akun nentak kong nent pöröak së ngarangk yeem pël eima. Anutuu mait elmëa akunet pet irënak Erot pi omnaröa itöök ngön yaatak moulmëëpënëak ëa. ⁵Pël ëën pit Pita wii kaatak moulmëak ngarangk pan ëaap Yesuu ingre mor saurö pitök Anutuun kaamök elmëëpënëak kosang wesak kimang maima.

Ensel nampök Pita wii kaatakaan ent ë moulmëa

⁶Erot pi ëlpamök Pita ngön yaatak moulmëëpnaat yak nga omën naar, namp mor nasring wii motëa, namp nasring motëa. Pël ëën rö kan Pita piarpim tekarak ka uraan nga muntarö ka kanrak ngarangk wëa. ⁷Pël ëaan tapëtakëer Aköpë ensel namp oröön wii kaata kakaati ëwa kësang ëa. Pël ëën enselëpök kuröpweri moröak yaan mowesak epël ök mëëa. “Ni teënt wal ë.” Pël yemaan pim moresiarë wii tëa pöngesiar wilak yangaak ngentia. ⁸Pël ëën enselëpök epël ök mëëa. “Nim poë koröpö taë wes urak ing körötepar wa më.” Pël maan Pita pi pël yaëen enselëpök kaalak ök mëëa. “Nim ulpëenëp wa mëak nem ënëm wais.” ⁹Pël maan Pita pim ënëm oröak wë enselëpë elmëa pöten yaap yeë pël newasën, wangar yemangk pël wesa. ¹⁰Pël ëäk ngarangk rongan nent il wesak së kaalak rongan munt nent il wesak së ka kan aini kosangpelök warieëa pömpel pimënt om tëak yesën itnal oröak sa.

Ka kan pömpel Yerusalem kakël ko wesak wieëa. Pël ëäk piarip kamtaöök yesem enselëp pi tapëtakëer irikor ëäk kö sa. ¹¹Pël ëën Pita kön tektek sak epël ëa. “Ne peenök kön tektek sak kön yawi. Aköp pi pim ensel namp wes mëen wais ne Erot pim moresiaanre Yuta omnarö pitëm omnant elnëepënëak ëaö pötëëlaan ent ë yeneulë.”

¹²Pi kön tektek sa pet irak Maria, Son yapin nent Maak, pim ëlëpë kaatakë sa. Ka pötak omën kësang pan wa top ëäk Anutuun kimang maim wëa. ¹³Pël ëën Pita pi ka pöta kanrak së körang körang yaalmëen inëen koont namp yapinte Rota pi kanwer motëepënëak wal ëäk orö, ¹⁴kat wia pöt Pitaë ngön köngkömö ëa. Pël ëën pi ërëpërëp pan ëäk teëntom kakaati ilë wëauröen, “Pita e ka kanrak taua,” pël mëëa. ¹⁵Pël maan pit epël mëëa. “Ni kaökaö yaan ma?” Pël maan pi ke urak, “Yaap, e wë,” pël maan pit epël mëëa. “Pipop pim enselëpön yaan.” ¹⁶Pit pël aim wëen Pita pöp om ka kanwer körang körang maim tauaan orö kanwer të mowiak itena pöt Pita ëën yaan kaö sa. ¹⁷Pël ëën Pita pi pit ngön ngaarëk wesak apanëak moresring angan elmëak Aköpë wii kaatakaan mësak së wes momëa pöten ök mëëa. Pël mëak epël mëëa. “Ar Semsre pim karuröen ök man.” Pël mëak Pita pi oröak we naöökël sa.

¹⁸Ëlpam walën ngaarö pit yaan kaö sak Pita talël sa pël mëak ap wesa. ¹⁹Pël ëën Erot pi omën narö wes mëen Pitaan ap wes pet ira. Pël ëën pi nga omën wii kaatak ngarangk wëaurö koirak omën pöten pëël maan ök nemaan ëa. Pël ëën Erot pi pit mëmpënëak mëëa. Pël ëäk Yutia yangërakaan Sisaria kakël së wakaima.

Erot wel wia

²⁰Erot pi Taiiare Saiton omnaröaan nga elmëeim wëen pit pöta ngönte piiring apënëak wa top ë së wet rëak Erot pim kaata ngarangkëp Plastas pim naë oröa. Pël ëäk piin ngöntre kar elmëak Erot pim kööre tok wieëa pöt won wasëpënëak ök mëëa. Pöt tol ëënak? Pit omën omp aköp Erot pim yangërakaan kaömp sum yeëa pötaanök. ²¹Pël ëäk Erot pi omnarö akun mena. Pël ëäk wë akun pöt temanöm sëen pi ë rangiak pim omp ak urtak wel aisëë ngön kësang pan ök mëëa. ²²Pël yemaan omnarö pit ëlak wiak epël mëëa. “Omën epop omën ngön won, Anutuu apna pöl ya.” ²³Pël yemaan Erot pi ngön pöt kat wiak pimtëen kön wiin isën Anutuu yapinte wa ngep ëa. Pötaanök tapëtakëer Anutuu ensel nampök elmëen pim yaatak iwalörö ka ëäk mën ilën wel wia.

²⁴Anutuu ngönte kaö sak ka poutë sa.

²⁵Pël ëa pötak Panapasre Sool piarpim yaat pet irak Son, yapin nent Maak, pöp koirak pit pourö Yerusalemään Antiok kakë sa.

Soolre Panapas ngönën yaatak wes mëa

13 ¹Antiok kak Yesuu ingre mor sauröa tekrak tektek ngön yaaöre rë yemoula narö wakaima. Pitëm yapinöt epot. Panapasre Simion

yapin nent Koröp Koup, piire Lusias Sairini yangrakaanëp, Maneyen Erot yang omp aköp piiring piarip piarip yaaupre Soolre piporö wakaima. ²Pël ëäk ingre mor saurö pit akun nentak Anutuun yaya mapënëäk kaömp ngës olëäk wëen Ngëengk Pulöök epël ök mëëa. “Ar Panapasre Sool piarip nem ya mëmpënëäk mëëaö pöt menak wes momëëë.” ³Pël maan pit kaömp ngës olëäk om wë Anutuun kimang mëäk pitëm moröt piarpim rangk mowiak welaköt elmëäk wes mëen sa.

Soolre Panapas Saipras kustak ngön ompyaut ök maima

⁴Ngëengk Pulöök wes momëen piarip Son, yapin nent Maak, pöp ya kaamök elmëpënëäk koirak piaripring yesem Selusia kak së oröak i kaö wangaöök ilëäk së Saipras kustak oröa. ⁵Pël ëäk wangaöökaan ngentiak pit Salamis kak Yuta omnaröa ngönën tupötë Anutuu ngön ompyaut ök maima. ⁶Pël ëäk pit kus pötak ya mëmpö wirö wa pak ëäk yesem Pepos kak së oröak itaangkën Yuta omën namp kak pörek pölangre këap ke nentere nent yaaup wëa yapinte Payesu. Omën pöpök omnaröen, “Ne Anutuu tektek ngön yaaup,” pël kaar maima. ⁷Omën pöp pi kus pötakë Rom yang ngarangkëp Sesias yapin nent Polas piiring ngönt réak wëa. Yang ngarangk pöp pi ëwat panëëp. Pötaanök Panapasre Sool piarpim këmtakaan Anutuu ngönte kat wiipënëäk yas mëëautak ⁸pölangre këap omën pöp Krik ngöntak Elimas pël yamëëaup pöpök yang ngarangkëp pi Yesuu ngön ompyaut kat wiipanëäk piaripön nga mëëa. ⁹Pël ëen Sool yapin nent Pool pim lupmeri Ngëengk Pulö peö ëäk wëen Elimas pöpön nga iteneë epël mëëa. ¹⁰“Setenë ruup, ni omnant ompyautëen kööre tok yaaup. Ni kaarötëen wot kaö sak wë saun koireim wëaup. Ni Anutu pim ngön yaapöt wak kaip tiktik ëäk nimtë könöökaan kaaröt yaaup. ¹¹Pötaanök peene Anutu pim weëre kosangta songönte nim naë oröön ni itöörar ngaap sak akun nantë ëwaaten itnaangkën ëëmëët.” Pël yemaan tapëtakëer kepil koutë ök nempel itöörarë kaka elmëen pi talëpök mor yal ëäk kan pet elmëëpënëäk eim wakaima. ¹²Pël ëen omën pöten itenak yang ngarangkëp pi Yesuun kön wi kosang wesa. Pël ëen piarip Aköpë ngönte ök yemaan kat wiak yaan sa.

Poolre Panapas Antiok kak Pisitia yangerak ngönën ök mëëa

¹³Poolre karurö pit Pepos kakaan wangaöök ilëäk Peka kak Pampilia yangerakël së wangaöökaan ngentiak Son Maak sëp wesak kaalak Yerusalem kakë sa. ¹⁴Pël ëen pitëmënt Peka kak sëp wesak Antiok munterek Pisitia yangerak së oröa. Pël ëäk pit kë yesa akunetak Yuta omnaröa ngönën tuptak ilëäk wel aisëa. ¹⁵Pël ëen omnarö Moses pim ngön kosangötre tektek ngön yaauröa ngönöt ngönën pepeweri wia pöt nent sangk kelën kat wia. Pël ëäk ngönën tup ngarangköröak Poolre Panapas piarpim ngësël ngön epël wes mëa. “Karaar, arip ngön

ompyaö ten lup taë niwesak ök nianë nent wiaan pöt peene ök niaan kat wiinaan.” 16Pël maan Pool pi wal äak moresring angan elmëak ngës reak epël ök mëäa.

“Ar Israel omnaröere köpël omën ngönën kat wiaurö, ar kat wieë. 17Ngaan panëer ten Israelöröa Anutu puuk tenim ëere körööröen yaö elmëen pit akun wali Isëp yangerak yaam wëen Anutuuk kaamök elmëen ulöl panë sa. Pël äaan Anutu pim weëre kosangöök elmëen pit yang pör sëp wesa. 18Pël ëen Anutu pi pitëm yang pultak eima pötaan könömët wak wëen krismaki 40 äak won sa. 19Pël ëen ënëmak yang 7 pötë omën Kanan yangerak wëaurö Anutuuk won wes moolëak pitëm yanger Israel omnarö mangkën pit krismaki 450 pël wakaima. 20Wë ënëmak Israel ngarangk narö moulmëen wë wë ë yesem Samuel tektek omën pöp oröa. 21Akun pötak pitëm naë omën omp ak namp orööpënëak maan Anutuuk Pensaminë kurtakaan Kis pim ruup, Sool pöp tekeri wes mangkën pöpök Israel omnarö ngarangk äak wëen krismaki 40 äak won sa. 22Pël ëen Anutu puuk Sool wa moolëak Tewit urtak moulmëa. Pël äak Anutu pi Tewit pimëen epël mëäa. ‘Ne Sesi pim ruup Tewit pim wëwëeten itaangkën ompyaö ëen kent yaalmë. Pötaanök nem ya ngön mema pöt mëmpnaat,’ pël mëäa. 23Pël äautak Anutuuk Tewit pim ëere körööröa naëlaan Israel omnarö tenim ompyaö niwasëpna namp orööpënëak yaö äa pötak Anutuuk maan Yesu oröa. 24Yesu naaröön wiaan Sonök Israel omnarö pitëm utpetat kasëng mangkën i momëöpënëak mëäa. 25Pël äak Son pi pim ya pet irëpna akunet temanöm yesën omnaröen epël ök mëäa. ‘Ar neen tol weseim? Ne Anutuu kama niöpënëak Yaö Mëäaö pöp wasngan. Ar kat wieë. Omën namp nem ënëm yewais pöp pi omën kësangëp. Ne utpet epöpök yok pangk pim ing körötepar wii nemowilngan. Omën pöp arim kor wakaima pöp.’

26“Karurö, Apramë ëaröere köpël omën ngönën kat wiaurö, ar kat wieë. Anutuuk tiar utpetatë naëaan niöpëna pöl pet elnia ngön pöt tiarim naë yaarö. 27Omën Yerusalem kak wëauröere pitëm wotöökörö pit omën pöpë songönten këëkë kön nawiin äa. Pël äak pit tektek omnaröa ngönöt pitëm kë yesaö akunatë ngönën pepeweri sangk kelak pötë songönötta kön nawiin wel wiipëna ngön yaatak moulmëa. Pöt tektek omnaröak ngön pël eëpnaat äa pöt kë oröa. 28Pit Yesu pim saun nent nokoirënk om pas Rom yang ngarangkëp Pailatök këk maan möön wel wiipënëak ke urak mëäa. 29Pit tektek ngön yaaö omnaröa pimëen ngön äa pöt pout elmë pet irak këra yetaprakaan ent äak së yangaöök weera. 30Pël ëen Anutuuk weletakaan wal ë moulmëa. 31Omën wet reak piiring Kalili yangerakaan Yerusalemë sa pörö pit kët selap piin iteneima. Pël äa omën pöröak pöta ngönte Yuta omnaröen ök maim wë. 32-33Pël ëenak tenök Aköpë ngön ompyaut arën epël ök niain. Omën pipëten Anutuuk tiarim ëaröen ök mëäaut peene pitëm ruure ëarö tiarën ök yenia. Pi Yesu wal ë moulmëa pötak tan pep Sam pöweri tan 2 pöta lupët epël ya.

‘Ni nem Ruup.

Peene kët eptak ne nim Pepap pöt pet yaalmë.’

³⁴Anutuuk pi weletakaan wal ë moulmëaup. Pötaanök kaalak wel wiak söp naëpan. Anutuuk pim ngönte pil ök mëëa.

‘Nem Tewiten kup mowia pöt ne wëwë ompyaö pöt nimpaat.’

³⁵Pël ëën tan munt nent Tewit puuk Anutuun epël mëëa.

‘Ni nim ya omën ompyaup welaaröa kaöök wieë söp ëëpënëak nenëaan ëan.’

³⁶Pël retëng ëak omën omp aköp Tewit pi Anutuuk ya ngön mëëa pöt omën pimoröa öngpök mëneim olëak wel wia. Pël ëën pit pim ëere körööröa naë yang kel weerën pim koröpö yangaöök wieë söp ëa. ³⁷Ën Tewit pim mëëa pöp yangaöök wieë söp naën Anutuuk wal ë moulmëaup. ³⁸Pötaanök ar këëkë ëwat seë. Ten arën epël ök niaim. Omën pöpök arim utpetat wa niolëaut. ³⁹Moses pim ngön kosang pötak arim utpetat ent ë niolëak ar omën wotpil pël naniwasën. Omën pöpök omën pouröa utpetat ent ë niulaan piin kön wi kosang mowasën puuk, ‘Nem omën wotpilörö,’ pël niaim wë. ⁴⁰Pötaanök ar këëkë ngarangk yeemak ön, tektek ngön ëa pöt arim naë orööpanëën. Pit epël ëa.

⁴¹‘Kat wieë, ar Anutuun ökre was yaurö.

Ar itenak yaan sak wel wiinëën.

Ne omnant arim tekarak ëëmaatëp ar yok pangk kön wi kosang newasngan.

Ën omën nampök pöten ök niaan yok pangk yaap ya pël newasngan.’”

⁴²Pool pi ngönën ök mëak piar Panapas kakaatiaan orööpënëak yaëën omnarö pit epël mëëa. “Kaalak kë yesa akun muntetak ngön pipot ök nian.” ⁴³Pël mëak ngönën tuptakaan tomökël öröa. Pël ëën Yuta omën naröere kopël ngön kat wia narö pit Poolre Panapas piarpim ënëm sa. Pël ëën piarip ngönën ök mëak pitëm lupöt es nga mowasën pit weëre kosang Anutuu ulöpre moup pötak öpënëak mëëa.

⁴⁴Kë yesa akun muntetak ka pöökë omën pourö Anutuu ngönte kat wiipënëak wa top ëa. ⁴⁵Omën kësang pan së wa top ëën Yuta omën narö pit itenak piarpimëën ya sangën ëa. Pël ëak Pool pim ngönten wak irëak koröp kolak mëëa. ⁴⁶Pël ëën Poolre Panapas piarip kas köpël ngön epël mëëa. “Yaap, tenip Anutu pim ngönte wet rëak ök niiaut. Pël ëautak ar kasëng menak Anutuuk wëwë ompyaut nimpëna pöt pangk naën pël pet yaë. Pötaanök tenip ar sëp niwesak köpël omnaröa ngësë sënaat.

⁴⁷Aköpök ngönën pepeweri epël retëng ëak ten nina pöt yaapët pötaanök.

‘Nook ar köpël omnaröa es ëwaö pël wes yanuulë.

Pötaanök ar ëwa ngön pöt yang poutë ök më pet irën pöt Anutuuk pit kama moöppaat.’”

⁴⁸Pël maan köpël omnarö pit ngön pöt kat wiak ya kë sak Anutuu ngönten ompyaö pan pël mëëa. Pël ëën Anutuu wëwë kosangtaan yaö

elmëa pörö piin kön wi kosang wesa. ⁴⁹Pël ëen Anutuu ngönte yang pörek ulöl sak sa. ⁵⁰Pël ëen Yuta omën narö pit öng kaöarö ngönën wak wëauröere kak pörekë kaöarö es nga mowasën Poolre Panapas utpet panë mowesak waö elmëen pitëm yang pör sëp mowesak sa. ⁵¹Pël ëen piarip pitëm utpetat wieëa pötë ökre was ëak piarpim ingesiarëaan yangre ulölöt kërë ngep elmëak Aikoniam kakë sa. ⁵²Pël ëen Yesuu ru Antiok kak wëaurö pit ërëpsawiarang wëen Ngëengk Pulö pitëm lupötë peö ëak wiakaima.

Poolre Panapas Aikoniam kak ya mëna

14 ¹Poolre Panapas piarpim Antiok kak ëa pöl kaalak Aikoniam kak pörek ëa. Piarip Yuta omnaröa ngönën tuptak ilëak ngönën ök maan pit piarpim ngön pöten kat wiin ompyaö panë ëen omën kësang pan Yuta omën naröere köpël omën narö pit Yesuun kön wi kosang wesa. ²Pël ëen Yuta omën piarpim ngön wa yoolëaurö pit köpëloröen këk maan Yesuu ingre mor sauröen kaaöre këöpöt elmëa. ³Pël ëen piarip Aikoniam kak akun wali wë Aköpë ngönte ök mapnaaten kas naën Yesuuk weëre kosang kaamök elmëaan retëng ke nentere nent weëre kosang panëët mëna. Piaripim ya ke pël mëna pötak Aköpë lup sant pömpel kësang pan pitëm naë wia pöta ngönte yaapët pet elmëa. ⁴Pël ëa akun pötak ka pöökë omnarö pit kom ëa. Narö Yuta omnarö pitëm ënëm ëa. Ën narö pit Yesuu ngön yaauwaar piarpim ënëm ëa. ⁵Pël ëen Yuta omnaröere köpëlorö pit pitëm kaöaröaring wa top ëak Poolre Panapas utpet mowasëpënëak ngön ëak kël mööpënëak mëëa. ⁶Pël ëen piarip kat wiak kas së Likionia yangerak Listraare Tepi ka kaö pöörarë sa. Pël ëak pöörarë naë ka kot wieëa pötë wa pakpak ëeim wakaima. ⁷Pël ëeimeë Yesuu ngön ompyaut ka pötë ök maim wakaima.

Poolre Panapas Listraare Tepi pöörarë ya mëna

⁸Listra kak pörek omp namp ingesiar utpet ëaup wëa. Omën pöp pi ëlëpë yaatakaan pël ëak oröaup yak kan naënëp. ⁹Pi wel aisëëë Pool ngön ök yaan kat wieëa. Pël ëen Pool pi omën pöpön itaangkën pi Yesuuk ompyaö mowasëpnaat pöt kön kosang wieëa. Pël ëen Pool pi it kökö ngëneë kosang wesak epël mëëa. ¹⁰“Ni wal ëak nim ingesiar mëngkre mëngk mësäak tau.” Pël maan omën pöp pi teëntom wal ëak yok kan ing yaap ëa. ¹¹Pël ëen Likionia yang pörek wëaurö pit Pool pim ëaö pöten itenak pitëm ngönrak ngön ëak epël aö sa. “Ëlaröro pit omën möönre koröp wak tiarim tekrak oröak wë.” ¹²Pël mëak pit Panapas pöpön pitëm ëlar nampë yapinte Sus pöpë ngamp mëëa. Pël ëak Pool pöp pi ngön kaö yaaup pël mëak pitëm ëlar nampë yapinte Emis pöpë ngamp mëëa. ¹³Pël ëen pitëm ëlar Sus pöpë tupët ka pöökë wilëngkëël wieëa. Tup pöta ngarangkëpök pol purimakaö omp narö wak këra puut wii

mëak öngö moutak ka kaö pöökë em kanrak wak së omnaröaring wa top ëak pol pörö möak piarpimëen kiri ar ëëpënëak ëa. ¹⁴Pël ëen Poolre Panapas piarip pöt kat wiak pitëm elmëëpënëak ëa pöten kaaö yaë pël pet elmëak ulpëenaar wa keliak pitëm toköök së ngön ëak epël mëea. ¹⁵“Ar pël ëengan. Tenip omën arim karaar. Tenip arën ngön ompyaut omën utpet pipot sëp wasënëak ök niaim. Pël ëen ar lup kaip tiak Anutu wëwë pepap pim naë önëak niaim. Pi kutömre yangre i kaö epot ket ëak pötë omën wia epot ket ëaup. ¹⁶Yaap, omnarö pit ngaan pitëmtë könöök omnant yaëen pi it mongnaan ë seima. ¹⁷Pël ëaatak pi akun poutë ompyaö elmëeim wiak pi yaap wë pöt pet elmëeima. Pi mopöök kopiimor elmëen kaömp këet orööpna akunet yemangk. Pël ëen pöt nak kep ëak wë ërëpsawi eim wë.” ¹⁸Pël mëak piarpimëen kiri ar ëëpënëak ëa pötaan ke panë urak maan sëp wesa.

¹⁹Yuta omën narö Antiokre Aikoniam ka pöörarëaan së omnaröen këk maan pit Pool kël möak wel wia wesak weruak kaöökë wilëngkëël koliil së moolëak kaalak kakë sa. ²⁰Pël ëen Yesuu ingre mor saurö pit së pi tekarak ulmëak wëen wal ëak kaalak kakë sa. Pël ëak ëlpamök Panapas koirak Tepi kakë sa. ²¹Pël ëak piarip ngön ompyaut ök maim wëen ka pöökë öngpök omën kësang pan pit kat wiak Yesuu ënëm ëa. Pël ëen piarip kaalak Lистраare Aikoniam kak së wë kaalak Antiok Pisitia yangerak wieëa ka pötakël sa. ²²Yesem Yesuu ingre mor sauröen ngön kosang wesak epël ök maö sa. “Tiar Anutuuk wa ngaöök nimëëpënëak kent yeë pöt wet rëak e wë eprek këemre këlangönë rangk öpenaat. Pötaanök ar kön wi kosang yewesautak kosang sak ön.” ²³Piarip ök maö yesem ka poutë ingre mor saurö pitëm wotöökörö moulmëak piarip kaömp ngës olëak Aköpön kimang ngöntak mëak pitëm kön wi kosang yewesaup pim naë wa moulmë sa.

Poolre Panapas kaalak Antiok kak Siria yangerakë sa

²⁴Ënëmak piarip kaalak Pisitia yangerak së oröak yesem Pampilia yangerak së oröa. ²⁵Pël ëak Peka kak ngönën ök mëak Atelia kak së oröak, ²⁶wangaö wak kaalak yesem Antiok kak së oröa. Kak pörekök ingre mor sauröak Anutuu lup sant pöta öngpök wa moulmëak wes mëen sa. Piarip ya ngön mëea pöl mëmpö së pet irak kaalak së piarpim ya ngön wak saö pörek së oröa. ²⁷Pël ëak ingre mor saurö wa top elmëak Anutuuk kaamök elmëaan piarpim ya mëmpö ima pötë ngönötre ën köpël omnarö Anutuuk kan të mowiin piin kön wi kosang wesa pöta ngönöt ök mëea. ²⁸Pël ëak piarip akun wali pan Yesuu ruuröaring pörek wakaima.

Ngönënë wa top kësangpel Yerusalem kak oröa

15 ¹Yesuu omën narö Yutia yangerakaan së Antiok kak oröak ingre mor sauröen epël ök maima. “Ar Moses pim ngön ë kosang

wesa pöt ngar wak arim koröp kaut nailën eëne pöt Anutuuk yok pangk kaalak naniöpan.” ²Pël maan Poolre Panapas ngön pöten kaaö äak piarip pitëmëen ngön kosang kaö pan äak piaripring ngönngön apanëak nga mëëa. Pël eën ingre mor saurö pit Poolre Panapas piarip omën naröaring Yerusalem kak sê Yesuu ngön yaauröere wotöökörö pitring ngön pöt wotpil wasëpnaan sëpënëak mëëa. ³Pël äak ingre mor saurö pit wes momëen yesem Pinisiaare Sameria yang pötë ingre mor sa pöröen köpël omnarö Yesu pim ënëm sa pöten ök maan pit ërëpërëp pan ëa. ⁴Pël eën pit Yerusalem kak sê oröön Yesuu ngön yaaö omnaröere wotöököröere Yesuu ingre mor saö muntarö pit itenak yoöre ërëp kaö mëëa. Pël eën piarip Anutuuk kaamök elmëaan piarpim ya mëmpö ima pötë ngönöt ök mëëa. ⁵Pël eën Yesuun kön wi kosang wesa narö Parisi pöröak wal äak epël mëëa. “Ar pitëm koröp kaut ilak Anutuun yaö mowesak Moses pim ngön ë kosang wesauta wia pöl ëëpnaan ök maë.”

⁶Pël maan Yesuu ngön yaauröere wotöökörö pit ngön pöt äak söë wasëpënëak wa top ëa. ⁷Pël äak pit ngön selap aim olëak Pita pi pitëm tekral wal ë tauak epël ök mëëa. “Nem karurö, ar ëwat wë. Ngaanëër Anutuuk tiar ya kom ë ninak neen köpël omnaröen ök maan pit kat wiak kön wi kosang wasëpënëak neeaut. ⁸Anutu tiarim lupötön iteengkaupök tiarimëen elnia pöl Ngëengk Pulö köpël omnarö mena. Pim elmëa pötak pitëmëen ya kë sa pöt pet yaalni. ⁹Pi tiarën nal elniak pitën nal naalmëëpan. Won. Pit piin kön wi kosang mowesa. Pötaanök pitëm lupöt kölam mowesa. ¹⁰Pël yaalniin oröp eënak ar Anutuun ököök elmëënëak yeë? Tiarim ëaröa eima pöl tiarta Moses pim ngön ë kosang wesa pöta ënëm naën yaaurö. Ngön ë kosang wesa pöt tiarim kasngelötë omën könöm nant weta pöl wetak imaut. Pötaanök könöm tapöt kaalak Yesuu ingre mor saurö er mowatngan. ¹¹Tiar epël kön wi kosang wesaut. Aköp Yesu pim lup sant pötak Anutu tiar niwaupök omën pöröeta yemoö.”

¹²Pita pi pël maan wa topöök wëäö pörö ngön naën wëen Panapasre Pool piarip piarpim ya mëmpö yesën Anutuuk kaamök elmëen köpëlöröa itöök ya retëng nant mëmpö ima pötë ngönte ök maan kat wia. ¹³Pël äak Sems pi epël mëëa. “Karurö, ar nem ngönte kat wieë. ¹⁴Anutu puuk wet rëak köpël omnarö pimtëen wesak mokoira pöta ngönte Saimon yapin nent Pita puuk ök niaan kat yawi. ¹⁵Anutuu këmtakaan tektek ngön yaaurö pitëm ëa pötëët ök yenia. Pöt epël ëa.

¹⁶ ‘Aköp pi epël ya.

“Ne ënëmak kaalak waisak omën omp ak Tewit pim ka töölak wia pipët köpre mor äak ka pöta omnant köt sa pipot ngolöp ngolöp wesak wa wesir ulmëëmaat.

¹⁷Pötaanök omën muntarö pit ne pitëm Aköp neen ngaöl elnëëpnaat. Köpël omën tapörö nemëen wesak yaö wesaurö.”

18 Aköp ngaanëer pan ngön pöt tekeri wes wiaupök peeneeta tapël ya.
 19 Pël yaatak ne kön epël yawi. Köpël omën narö lup kaip tiak Anutuu ngësël ko yawi piporö tiarök kaalak könömër nemangkan. 20 Köpëlörö pit omp ak kaarkaaröröaan animaö kiri ar äak wak në imeë, öngre omp nga ë, animaurö iit orööpanëak nailën om ar äaut në, ën animauröa iit në, pël eim wë pöt söp wasëpnaan pep retëng ë mempen. 21 Köpëlörö pit Yuta omnarö ya utpet mowesak omën pipot ëëpan. Yuta omnarö pit omën pipot Moses pim pepeweri retëng ëa pötön ngaantakëer iteneë kë yesa akun poutë ngönën tupötë së ilëak sangk kelak kat wieim wë. Pötaanök tiar kan kosang mowaripeanaan.”

Pit köpël omën ingre mor sauröa ngësël pep wes mëa

22 Pël mëak Yesuu ngön yaaö omnaröere wotöököröere ingre mor saö muntarö pit ngön kopëta wesak omën naar Poolre Panapasring Antiok kakë sëpënëak yaö mëa. Pël ëen Yutas yapin nent Pasapasre Sailas piarip sa. Omën pöaar ingre mor saö pöröa wotöokaar. 23 Piarip sëpënëak yaëen pep newer epël retëng äak piarip mena. “Ten Yesuu ngön yaaöre wotöök arim karurö, tenök arimëen pep epwer retëng ë yaningk. Ar köpëlöröa öngpökaan ingre mor sak Antiok kakre Siria yanggerakaan Silisia yangrakë wëaurö arën yowe yeniak. 24 Tenim naëaan omën narö wais arën ngön ke nampnampöt ök niak arim könöt wa irikor elnia pöt yaan kat yawi. Piporö tenök arim ngësë wes namëen. 25 Pötaanök ten wa top äak lup kopëtemer sak omën epaar wes mëen arim ngësë yewais. Piarip Panapasre Pool tiarim kar ompyauwaar piaripring wes momëen yewais. 26 Panapasre Pool piarip tiarim Aköp Yesu Kristo pim yaatak wë kö sëpnaaten kön selap naën yaauwaar. 27 Yutasre Sailas pöaar arim ngësë wes mëen yewais. Pël äak tenim ngön pepeweri retëng ëan pöt piarpim këmtakaanta ök niapnaat. 28 Ten Ngëëngk Pulööring kön kopëtaö wesak wë. Pötaanök Yuta omnaröa yaë pöl könöm muntat naningkan. Ar omën epotökëer eim ön. 29 Omp ak kaarkaaröröaan kiri ar äaut nënganok. Ar Animauröa iit nënganok. Animaurö iit orööpanëak nailën om ar äaut nënganok. Öngre omp nga ëënganok. Ar ngarangk këëkë äak omën pipot keker elmëeim önë pöt ompyaö önëët. Yowe pan. Ompyaö ön.”

30 Pit pepeweri pël äak mangkën wak Antiok kak së oröön Yesuu ingre mor saurö wa top ëen pep pöwer mena. 31 Pël ëen pep pöweri ngön wieëa pöt sangk kelak pit ngön ompyaö pöt kat wiak ërëpërëp kaö ëa. 32 Pël ëen Yutasre Sailas piarip Anutu pim tektek ngön yaaö omnaar pël sak wë akun wali pan ingre mor sauröen ngönën ök maim wë taë mowesa. 33 Piarip Antiok kak pörek akun wali wakaim wiak sëpënëak yaëen ingre mor sauröak kan yaö mëak wes momëen saö pöröa ngësël sa. 34 [Pël äautak Sailas pi pimtë kentöök Antiok kak om wakaima.] 35 Pël ëen Poolre Panapas Antiok kak om wë ingre mor saö naröaring omën muntarö rë mouleim Aköpë ngönënte ök maim wakaima.

Poolre Panapas kom ëa

³⁶Wakaim wiak ënëmak Pool puuk Panapasën epël ök mëëa. “Tepër kaalak ka poutë yesem ingre mor sauröen itaampö sëpa. Tepër ngaan pitën ngön ompyaut ök mëëaut. Pötaan pit ompyaö wë ma utpet wë pöten itaampëaan.” ³⁷Pël maan Panapas pi Son, yapin nent Maak, pöp koirak piaripring sëpënëak maan, ³⁸Poolök epël mëëa. “Omën pipop ngaan Pampilia yangerak së ök ë nimëaup. Pötaan tepëring nasëpan.” ³⁹Pël mëak piarip ngön nga yaalem wiak kom ëak Panapas pi Maak koirak wangaöök Saipras kustakël sa. ⁴⁰Pël ëën Pool pi Sailas koirak piarip sëpënëak yaëën ingre mor saurö pitök Aköpë lup sant pöta öngpök moulmëak wes mëën sa. ⁴¹Siriaare Silisia yang pötë yesem ingre morörö taë mowasö sa.

Timoti pi Poolre Sailasring sa

16 ¹Poolre Sailas piarip Tepi kak së wë olëak Listra kak së oröa. Pël ëak itaangkën omën Yesuun kön wi kosang yewesaö namp wëa pim yapinte Timoti. Pim ëlëp Yuta öngöp tapël Yesuun kön wi kosang yewesaup. Ën pim pepap pöt Krik ompöp. ²Ingre mor sa Listraare Aikoniam ka pöörarë wëa pöröak Timoti piin, “Omën ompyaup,” pël maima. ³Pötaanök Pool pi Timoti piiring pim yaatak sëpënëak kön wia. Pël ëën Yuta omën ka pötë wë seëaurö pit Timoti pim pepap Krik omnamp yak kön selap ëa. Pöt tol ëënak? Pit Anutuun yaö ëak koröp kaut nailënrö. Pötaanök Pool puuk Timoti koröp kaut ila. ⁴Pël ëak pit ka poutë yesem Yerusalem kakaan Yesuu ngön yaaö onnaröere wotöököröa ngön ëmön ë mena pöt ingre mor sauröen ök mëak ngar weim öpënëak mëëa. ⁵Pël ëën ingre mor sauröa kön wi kosang yewesa pöt kaö sëën kët poutë omën muntarö yal mangkën selap sa.

Pool pi Masetonia kak wangerötë yemangk pöl ëa

⁶Ngëëngk Pulöök Asia yangerak së ngön ök mapanëak nga maan pit om yesem Prisiaare Kalesia yang pöraarël sa. ⁷Pël ëak pit Misia yangera kautak së oröak Pitinia yangerakël sëpënëak yaëën Yesuu Pulöök kan mowaria. ⁸Pël ëën pit Misia pörekaan el wesak Troas kak së oröa. ⁹Pël ëak rö kan Pool wangerötë yemangk pöl ëak itaangkën Masetonia omën namp pim naë wais tauëë kosang wesak epël ök mëëa. “Ni i kaö olëak Masetonia yangerak wais ten kaamök elniim.” ¹⁰Pël yemaan Pool pi itenak ten Sailasën ök niaan Anutuuk Masetonia yangerak ngön ompyaut ök manëak yas yenia pël wesak sënëak teëntom ko ëaut.

Litia pi Pilipai kak ingre mor sa

¹¹Ko ëak wangaöök ilëak Troas kakaan Samotres kustak së oröak ëlpamök Niapolis kak së oröak, ¹²wangaöökaan ngentiak pörekaan

yangerak sē Pilipai kak sē orōaut. Ka pō Rom omnarōa wēau, Masetonia yang pōrekē ka kaōaō. Pōok ten akun selap selap wē, ¹³kē yesa akunetak ka emōökē em kanerak wele rēak imeri saut. Ten kat wiin Yuta omnarō pit pōrek Anutuun ök yamēēa. Pēl ēaut yak sē itaangkēn öng narō wais wēa ēēn pitring wel aisēak ngōnaak ēaut. ¹⁴Pēl ēēn öng pōrōa naē Tiatira kakaan öng namp poē koröp kōp möōmaap ēa ompyaut ket yeem mon yewaup yapinte Litia pi Anutuun yaya yamēēaup. Aköpök lupmer kaip motiin Poolē ngön ök yamēēa pōt kēēkē kat wiak kön wi kosang yewas. ¹⁵Pēl ēēn piire pim kaatakōrō i momēēn öng pōpök tenēn epēl yenia. “Ar neen kön wiin, Aköpē ēnēm yes pōt, nem kaatakē waisēē.” Pēl niak ke yaurōn ten pim ngōnte ngar wak piiring saut.

Pit Poolre Sailas Pilipai kak wii kaatak ulmēa

¹⁶Akun nentak ten yang lup Yuta omnarōa Anutuun ök yamēēautak yesem koont urmerap pim lupmeri wēaō namp koiraut. Urmer pōp piiring wē omēn orōōpnaatōn ök mē pēl yaaup. Pēl ēēn omēn kēsang pan pitēm naē omnant ēnēm orōōpnaatōn puuk itenak yemaan sumat mangkēn pim ngarangk yaaurō pit mon kēsang pan weim yeēa. ¹⁷Koont pōp tenim ēnēm yewaisem ngön ēak epēl aō yewais. “Omēn eporō Anutu O Ngaarēkēpē ya omnarō. Pitök Anutuuk kama niōpna pōta ngōnte ök niaō yaaurō.” ¹⁸Kēt ēl epotē pēl aimēn Pool pi kaaō ēēn kaip tiak urmerapōn epēl yema. “Ne Yesuu wēre kosangōōring yeniakerek koont pipop sēp mowesak orōak sē.” Pēl maan tapētakēēr koontup sēp wesak orōak yes.

¹⁹Orōak sēēn koontupē ngarangkōrō pit itaangkēn pitēm ngaanē mon yewa pōl kaalak naōpanēēn yeēa. Pēl ēēn Poolre Sailas morōak ka tomök sē kaōarōa naē ngön yaatak yemoulmē. ²⁰Pēl ēak ngön ē pet yairaurōen epēl yema. “Iteneē. Yuta omēn epaar ieping ēak wēwē utpetat tiarim tekarak wais yawi. ²¹Pēl ēak piarip tiar Rom omnarōa ēēnganēak nga wieēaut pet elniak ēnēm ēēpenēak yenia.” ²²Pēl maan omēn ngön pōt kat wia pōrō pit pourō el sak maan ngarangkōrōak ulpēēnaar keli moolēak pitēm nga omnarōen maan pēs yemomō. ²³Pēl ēak utpet mowesak wii kaatak moulmēak ka pōta ngarangkēpōn kēēkē pan ngarangk ēēpēnēak ök yema. ²⁴Pēl maan wii kaata ngarangkēp kat wiak wii kaata ka kakaati panēetak sē moulmēak ingesiar kēra uamngesiarē tep mō mowia.

²⁵Rōök lupōök Poolre Sailas Anutuun kimang mēak rangk tan yemaan wii omnarō kat wiaan, ²⁶tapēt pōt moup kēsang nempel möōn wii kaata wapōt tiak sē yengentiin ka kanōt tēak yesēn wii omnarōa morōtē wii tēa pōtta wilak sa. ²⁷Pēl ēēn wii kaata ngarangkēp pi ka ureimaurekaan wal ēak itena pōt wii kaata kanōt tē wiaan itenak wii omnarō orōak kas sa pēl wesak yepatōōkaan öpwer tēak pimtok pimēt wesirēpēnēak ēa. ²⁸Pēl yaēēn Poolök ngön ēak epēl mēēa. “Nimtok nimēt utpet wasngan. Ten pourō e om wē.” ²⁹Pēl maan wii kaata ngarangkēp pim ya omēn nampōn

maan esuwes mangkën wak pöömpö kakaati ilëa pöt kas ëak reireë urö Poolre Sailasë naë së ngentia. ³⁰Pël ëak piarip koirak tomök orö epël ök mëëa. “O nem kaöaar, ne tol yaal ëënak Anutu pi ne kama neöpën?” ³¹Pël maan piarip epël ök mëëa. “Ni Aköp Yesuun kön wi kosang wasumë pötak niire nimorö Anutuuk kama niöpnaat.” ³²Pël mëak piarip Aköpë ngönte piire pim kaatak wëauröen ök mëëa. ³³Pël maan röök tapëtakëër pi piarip koirak së piarpim pës momöaut i moirën teëntom piire pimorö i momëa. ³⁴Pël elmëen pi piarip koirak pim kaatak së ulmëak kaömp menak piire pimoröa Anutuun kön wi kosang wesa pötaan ërëpsawi kaö ëa.

³⁵Pël ëak wëen ëlpamök ngön ë pet yairaurö pitök polis narö wes mëen së epël ök mëëa. “Ni omën epaar wes momëen sëpën pël ya.” ³⁶Pël maan wii kaata ngarangkëp pi ngön pöt kat wiak Poolön epël mëëa. “Ngön ë pet yairaurö pit ne arip wes nimëëmëak ya. Pötaanök wes nimëëmaatak lup wiaptaring sën.” ³⁷Pël maan Pool pi polisöröen epël mëëa. “Tenip Rom omën sauwaarök tenpim saun nant wiaan pöt pit yok pangk ngön yaatak niulëak tekeri wasëpnaatep pit köntak tenip pouröa ëöetak niulëak pës nimök wii kaatak niulëaurö. Pël ëautep peenök kaalak ëlëëp wes nimëëpënëak ëa ma? Pël naëngan pan. Pitëmtok waisak wes nimëën oröönaat.” ³⁸Pël maan polisörö pit piarpim ngön pöt kat wiak së ngön ë pet yairauröen ök maan pit kat wia pöt Rom omnaarök ëa. Pël ëen pitëm utpet elmëa pöten kön wiak kas ëa. ³⁹Pël ëak pit së yaköm köm mëak wii kaatakaan wes mëen oröa. Pël ëen piaripön epël ök mëëa. “Arip yok pangk ka epö sëp wesak sën ma?” ⁴⁰Pël maan piarip wii kaat sëp wesak Litia pim kaatak së ingre mor sauröen itenak wa korkor ngön mëak sa.

Tesalonaika kak Poolre Sailas mööpënëak ëa

17 ¹Poolre Sailas piarip së Ampipolisre Apolonia ka pöörar il wesak Tesalonaika kak së oröa. Kak pörek Yuta omnarö pitëm ngönën tupët wieëa. ²Pël ëak Pool pim yaaul Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak ngönën pepeweri ngön wia pöt omnaröaring aima. Pi kë yesa akun nentepar nent pötë öngpök pël eima. ³Pi Anutuu ngönta songönte werak epël ök mëëa. “Anutuuk Kristo pim Yaö Mëëaö pöp këlangön kat wi yesem wel wiak kaalak wal ëëpënëak mëëaup. Yesu nem peene ök yeniak epop pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup.” ⁴Pël maan pitëm naëaan omën narö pit kat wiak wa yaap wesak Poolre Sailas piarpim ngësël rë olëa. Pël yaëen Krik omën Anutuun yaya maim wëaö naröere öng isa narö pitta tapël ëa. ⁵Pël ëen Yuta omnarö pit pöten itenak ya sangën ëen omën utpet kan paspas eim wëaö naröen maan pitök omën ka pöök wëa muntarö koirak ëlakëlakëër Sesonë kaatak së Poolre Sailas ngön yaatak moulmëëpënëak kaata kanöt të moolëa. ⁶Pël ëak Poolre Sailas won ëen ap wesak Sesonre ingre mor saö narö koirak ka ngarangköröa

ngesë weruak yesem ngön äak epël maö sa. “Omën pöaar utpet petpet ë ka nantë imauwaarök eprek wais oröön, ⁷Sesonök pim kaatak koirak së ulmëak wë. Omën pöaar piarip Rom omën omp aköp Sisa pim ngön ë kosang wesaut ilak omën omp ak ngolöp namp yapinte Yesu pim ënëm ëëpënëak ök aö yaauwaar.” ⁸Pël maan ka ngarangköröere omnarö pit ngön pöt kat wiak yaan kaö sa. ⁹Pël äak Sesonre piiring wëaurö pitëm naë oröa pöt kaalak orööpanëak pitëm naëaan sumat wak wes mëen sa.

Poolre Sailas Peria kak ya mëna

¹⁰Rö kan tapöök ingre mor saurö pit Poolre Sailas wes mëen Peria kak së oröak Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëa. ¹¹Omën pörek wëaurö pit ngön kat yawiaurö, Tesalonaikaaröa ök wonörö. Pit Anutuu ngönte kat wiipënëak kent äak kët poutë ngön pöten yaap ma kaar pöten itaampënëak ngönën pepat wak iteneima. ¹²Pël äak Yuta omën naröere Krik öng yapinring naröere omp narö pit selap Yesuun kön wi kosang wesa. ¹³Pël ëen Yuta omën Tesalonaika wëaurö pit Pool Peria kak wë Anutuu ngönte ök yamëem wëaut kat wiak kak pörek së piarip utpet mowasëpënëak omnaröa könöt irikor mowesak lupöt es nga mowesa. ¹⁴Pël yaëen ingre mor saurö pit Pool wes momëen i kaöökël sa. Ën Sailasre Timoti piarip Peria kak om wakaima. ¹⁵Pël äaan omën Pool mësak saurö pit Atens kak moulmëa. Pël äak kaalak sëpënëak yaëen Pool pi Sailasre Timoti pim gësël teëntom sëpënëak maan sa.

Pool Atens kak ngönën ök mëäa

¹⁶Pool pi piaripön kor Atens kak wë itaangkën kak pörek omp ak kaarörö kësang wëen itenak pim yaat utpet pan ëa. ¹⁷Pël ëen pi Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak Yuta omnaröere köpël omën munt Anutuun yaya yamëäa naröaring ngönëntaan aima. Pël äak pi kët poutë wa top yaaurek së omën pas së wëauröen ngönën ök maima. ¹⁸Pël ëen Epikurianre Stoik ëwat omën narö pit piiring ngön nga yaalem pitëm naëaan naröak epël mëäa. “Omën ngön paspas aö pipop pi tol apënëak aim?” Pël yemaan naröak epël mëäa. “Pi ka nantëeröa omp aköröa ngön nant apënëak niaim koröp.” Pool pi Yesu weletakaan wal ëaup pim ngönënte ök yemaan yak pit pël maima. ¹⁹Pël äak pit Pool koirak ngön ök äak kat yawiaö yang lup nent yapinte Ariopakas pörek së kaöaröa naë ulmëak epël mëäa. “Ten nim ngön ngolöp omnaröen ök maimën piten aan kat wiin. ²⁰Ten nim ngönnten kat wiin maim yaë. Pötaanök ngön pita songönte ök aan kat wiinaan.” ²¹Pitëm Poolön mëäa pöta songönte epël. Pit omën suure kak Atens kak wëaö pörö pit akun poutë ngön ngolöpöt ök äak kat wieima.

²²Pit Pool Ariopakas pörek moulmëak, pëel maan wal äak kaöaröen epël ök mëäa. “Atens omnarö, arim omp aköröen kosang wesak yaya

yamëäuten ne ewat wë. ²³Ne arim kak yesem itaangkën arim omp ak yaya yamëäuröa kaat wia. Pël äaan itaangkën omp ak nampë könta rangk retëng nent epël wiaan itenaut. ‘Epët omp ak tiarim köpëlöp pimët.’ Pël äaan itenaut. Pötaanök arim omp ak köpël wë yaya pas maö iman pöpë ngönte ök yenia. ²⁴Anutu pi yanger ket äak yangera rangk omnant wia epot ket äaup pi kutömrë yangë Kaöap. Pötaanök pi yok pangk ka omnaröa ök räautak naöpanëöp. ²⁵Pi nantön elek ëen aan omën moresök yok pangk kaamök naalmëenganëöp. Piita pimtök omnaröa wëwë pipotre omën pout nineim wëaup. ²⁶Anutu pi tiarim ë kopetap ket äaup. Pël ëen piikaan ulöl sak wëen rep nimëak kaare yang ninaup. Pimtök tiar öpenëak yaö niak niulëaup yak tiar yanger ninak yangerak öpena akunet ninaup. ²⁷Tiar Anutuun ngaöl ë yesem koirëpenaat pël ëëpenëak epël ket elnia. Pël äak pi kamaarek naön tiar omën pouröak pangk pangk äak wëaup. ²⁸Pël äa pötaanök puuk tiarim songön ket äak wëen tiar wëwëetaring wë kan së waisö ëeim wë. Pötak arim naëlaan ewat omën naröak epël niain. ‘Tiarta pim ruurö,’ pël niain wë. ²⁹Yaap, tiar Anutuu ruurö. Pötaanök tiar piin kön wiin omp ak morökörö kolre siluwaare këlötök omnaröak kön wiak moresring ket äak pitëmëen ngëëngk mowasö ima pötëël kön nawingan. ³⁰Yaap, ngaanëër omnarö pit köpël wë yak omnant pipot ket ëeima. Pël yaëen Anutu pi pitëm omën wak ima pötön nga nemaan äa. Ën peene akun eptak Anutuuk yang ël epotë omën pouröen pim ngön kosangët epël ök yenia. ‘Ar arim utpet yaaö pout kasëng menak nem naël waiseë.’ ³¹Pël äak pi yang ël epotë omën pourö wotpil niwesak wël äak kom elniipna yak akun nent wia. Pi ngaanëër omën namp tiar kom elniipënëak yaö mëëaup. Pi pim ëëpna pöt yaapöt tiar omën pouröen pet elniipënëak omën pöp weletakaan wal ë moulmëa.”

³²Pël maan pit omnamp weletakaan wal äa pöt kat wiak naröak ökre was mëëa. Ën naröak epël mëëa. “Ni ënëmak omën pipëta ngönte kaalak aan ten kat wiinaan.” ³³Pël maan Pool pi pit sëp mowesak sa. ³⁴Pël ëen narö Pool pim ënëm äak Yesuun kön wi kosang wesa. Pël äa pörö eporö, namp Taionisias Ariopakas kaöaröa naëaanëp, ën öng namp yapinte Tamaris, piaripre ën piarpim kar narö.

Pool pi Korin kak ya mëna

18 ¹Ënëmak Pool pi Atens kak sëp wesak Korin kakë sa. ²Pël äak së Yuta omën yapinte Akuila pöp koira. Pi Pontas yangerakaanëöpök piar öngöp Prisila Itali yangerak wë olëak ngaan ngaantakëër së wëa. Pöt Rom omën omp aköp Klotias puuk Yuta omën Rom kak wëaö pourö kan sëpënëak maan sa. Pël äauwaar piarpim naë Pool pi sa. ³Pi piaripring ya ngawiap yak piaripring së wë poë koröp ka ök yarëaut ket ëeima. ⁴Pël ëeimeë Pool pi kë yesaö akunatë Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëak Yutaare Krik omnaröaring Yesuun kön wi kosang yewesauta ngönöt aima.

⁵Pël eim wëen Sailasre Timoti Masetonia yangerakaan ënëm së oröön Pool pi pim waur muntet sëp wesak akun poutë Yesu pi Kristo Anutu pim Yaö Mëëaup pöta songönte kosang wesak ök maima. ⁶Pël ëën narö pit kat wiak pim ngönte wa olëak piin utpet wesak maan pi kangiiir pim ulpëenëpökaan ulölot keke ur moolëak epël mëëa. “Ar kö sënë pöta songönte arimtëët, neering ngawi won. Pötaanök ne peene ar sëp niwesak köpël omnaröa ngësë sumaan yeë.” ⁷Pël mëak Pool pi Yuta omnaröa ngönën tupët sëp mowesak Tisias Sastas pim kaatak së wakaima. Omën pöp pi Anutuun yaya maim wëaup pim kaat Yuta omnaröa ngönën tupta naë wieëa. ⁸Pël ëën Yuta omnaröa ngönën tupta wotöököp, pim yapinte Krispas, piire pim kaatakörö pit Aköpön kön wi kosang yewasën Korin omën narö pitta Pool pim ngönte kat wiak Aköpön kön wi kosang wasën i momëa. ⁹Pël ëäk röök nentak Pool pi wangerötë yemangk pöl ëën Aköpök ngön nent epël ök mëëa. “Ni kas ëäk ngönën ök yamëëaut sëp wasnganok, om ök maim öm. ¹⁰Ne niiring wëen omën nampök wal ëäk ni utpet naniwaspan. Ne omën selap pan ka epöök nem ënëm sëpënëäk yaö mëëaup pötaanök.” ¹¹Pël maan Pool pi ka pöök Anutu pim ngönte ök maim wëen ngoon 18 ëäk won sa.

¹²Ënëmak Rom yang ngarangk namp, pim yapinte Kalio, pi Krik yang pör ngarangk ëäk wëen akun pötak Yuta omnarö pit wa top ëäk Pool wali wak së ngön yaatak moulmëak epël ök mëëa. ¹³“Omën epop Rom omnaröa ngön kosangöt ilap riak omnaröen Anutuun yaya mapënëäk kan maimat pet yaalmë.” ¹⁴Pël maan Pool pi ngön apënëäk yaëën Kalio pi wal ëäk Yuta omnaröen epël mëëa. “Yuta omnarö, ar kat wieë. Omën epop Rom ngön ë kosang wesaut ilap riak utpet nant yaëën neen neanë pöt ne yok pangk arim ngönöt kat niwiimaat. ¹⁵Pël ëëmaatëp ar neen ngön nentere nent, yapin ke nentere nent arim ngönëntakël wieëaut aim. O o, arök neen ngön ke pilöt kat wiimaat wesaurö ma? Won pan. Arimtok omën pita ngönte wotpil weseë.” ¹⁶Pël mëak ngön yaatakaan waö ë momëa. ¹⁷Pël ëën pit tomök oröön Krik omnaröak Yuta ngönën tupta ngarangkëp yapinte Sostenis, pöp moröak tang möak utpet mowasö yesën Kalio pi om it mongneëa.

Pool pi kaalak Antiok kak Siria yangerakël sa

¹⁸Pool pi Yesuu ingre mor sauröaring kët selap wë ënëmak pit sëp mowesak Akuilaare pim öngöp Prisila pit naar namp ëäk Senkria kakël sa. Pël ëäk pörek së Anuturing ngön kosang wesaö pöta këët pet irak pim ngan epët kat ë moolëa. Pël ëäk wang Siria yangerakël sëpna naöök sa. ¹⁹Pël ëäk Epesas kak së oröak pit Yuta omnaröa ngönën tuptak së ilëäk Pool pi pitring ngönaak wali aima. ²⁰Pël ëën pit Pool akun wali pitëm naë öpënëäk maan, “Pël naëngan,” mëak sëpënëäk yeem epël ök mëëa. ²¹“Ënëmak Anutuuk kaalak arim naë waisumëak neaan pöt waisumaat.”

Pël mëak Akuilaare Prisila piarip kak pörek moulmëak pit pouröen yaköm köm mëak sa. ²²Yesem Sisaria kak sê oröak Yerusalem kak sê ingre mor sauröen yoöre ërëp mëak kaalak Antiok kakël sa. ²³Pörek sê oröak wê akun wali wali sêën Antiok kak pörek sêp wesak ka nantê Kalesiaare Prisia yang pöraarël yesem Yesuu ingre mor sauröen ngönën ök mëak taë mowasö sa.

Apolos pi Epesasre Korin pöteparë ya mëna

²⁴Omën namp, Alesantria kakaanëp pim yapinte Apolos, pi Epesas kak sê wakaima. Omën pöp pi omnant kësang ëwat sa pet irak ngönën pepeweri ngön wia pöt pout ëwatëp. ²⁵Omën pöp pi Aköpë elnia kan pöt ëwat wê pöta ngönte kosang wesak yaaup. Pël ëak pi Yesu pim songönte apënëak pöt pout mëngkre mëngk yaaup. Pël ëaap pi om Son pim omnarö i momëa pöten pëën ëwat wakaima. Ën Yesuu ru ulöpöököp pël sak wê pötaan i momëëpna pöten köpël wëa. ²⁶Pi ngön pöt kosang wesak Yuta omnaröa ngönën tuptak ök maima. Pël ëën Akuilaare Prisila piaripök koirak sê piarpim kaatak ulmëak kan Anutuuk tiarimëen elnia pötön ök maima. ²⁷Pël ëën Apolos pi Krik yangerakê sêpënëak kent yaë maan Epesas kak ingre mor sauröak kaamök elmëak pep newer Yesuu ingre mor saö Krik yangerak wëauröaan pi sant mowasëpënëak retëng ë mena. Pël ëën pörek sê wê Anutuuk lup sant elmëen omën piin kön wi kosang yewesaurö pit ompyaö kaamök elmëeima. ²⁸Pël eimeë Yuta omnaröa köpël waswas eim wëaut omnaröa itöök ke ur moolëak pepeweri ngön wia pipot Yesu Kristo Anutuu Yaö Mëëa pöp pim ngönte këëkë wesak ök mëëa.

Pool pi Epesas kak ya mëna

19 ¹Apolos pi Korin kak wëen Pool pi yang lup nerak ya mëmpö yesem Epesas kak sê oröak itaangkën Yesu pim ënëm yaaö narö wëa. ²Pël ëën pitën epël pëlpël mëëa. “Ar ngaan Yesuun kön wi kosang wasën Anutuuk Ngëëngk Pulö nina ma won?” Pël maan pit ngön kangit epël mëëa. “Ten ngaan Anutuuk Ngëëngk Pulö yemengka pipët kat nawiinörö.” ³Pël maan Pool pi pitën epël pëlpël mëëa. “Ën ar i mëënëak talëpë ënëm ëaurö?” Pël maan pit epël mëëa. “Ten pörö Son pim omnaröak i nimëak ngön niaaö pöta ënëm yaurö.” ⁴Pël maan Pool pi pitën epël mëëa. “Son pim i momëa pöt omnarö pit lup kaip tiak pitëm utpetat kasëng mena pötaanök pël elmëa. Pël ëak pi pitën epël ök mëëa. ‘Ar nem ënëm waisëpna pöpön kön wi kosang wasën.’ Omën pöp Yesu.” ⁵Pël maan pit ngön pöt kat wiin Aköp Yesu pim ru ulöpöökörö pël sak wëa pötaan i momëa. ⁶Pël ëak Pool pi pim moresiarring pitëm keponötë mowiin Ngëëngk Pulö pitëm rangk iraan ngön maimat aö Anutu pim ngönöt tekeri wesak ök mëëa. ⁷Omën pörö pit 12 ëak wëa.

⁸Pool pi Yuta omnaröa ngönen tuptak ilëak pitring ngönenëen yak aöre elö eim wëen ngoon naar namp ëak ilëa. Pi Anutu pim tiar wa ngaöök nimëa pöt pit kat wiipënëak kent ëa. ⁹Pël ëen omën narö pit lup kosang panë ëak kön wi kosang newasën omnaröa ëöetak Aköpë elnia kan pötön utpet wesak ëa. Pël ëen Pool pi Yesuu ingre mor saurö pit koirak omën kaö namp yapinte Tiranas pim pep kaatak së omnaröaring ngön ngawi aima. ¹⁰Pi pël eim wëen krismaki nentepar pöteparë öngpök Yuta omënre köpël omnarö pit pourö Esia yangerak wëaurö Aköpë ngönte kat wia.

Siwa pim ruuröa ngönte

¹¹Anutu pi Pool weëre kosang kaamök elmëaan retëng omnaröa it köpëlöt eima. ¹²Omnarö pit poë koröp kaut Pool piik mësël ëak wak së yauman yaaurö mësël elmëen ompyaö sa. Ën urmerarö wëaurö tapël ëak waö ë momë pël ëeima. ¹³⁻¹⁴Pël ëen Yuta omën Anutuun kiri ar yaauröa wotöök namp pim yapinte Siwa pim ruurö 7 ëak pit kaatë sak waisö imeë omën urmerarö pitëm lupötë wëaurö waö ë momë pël eima. Pël ëak pit Yesuu yapintak urmeraröen ököök mëak epël mëëa. “Ni urmer utpetap, ten Yesu, Pool pim ök aö yaaup, pim weëre kosangtak waö ë yanimë.” ¹⁵Pël maan urmerap epël mëëa. “Ne Yesuun ëwat wë, Poolönta ëwat wë. Pël ëaap ar tarëkaanörö?” ¹⁶Pël mëak omën urmerap wëa pöpök akak sak omën ököök eima pörö mëmpö waö elmëak poë koröp pöt keliak moolaan koröp yoolörö kaatakaan oröak kas sa. ¹⁷Pël ëen Yuta omënre köpël omën Epesas kak wëa pörö pourö omën pöta ngönte kat wiak pit kas panë ëen Aköp Yesu pim yapinte ngar wa. ¹⁸Pël ëen Yesuun kön wi kosang wesa narö së omnaröa ëöetak pitëm ngaan utpet eima pötön war wesak ök mëëa. ¹⁹Pël ëak kempre këar nga yaaurö pit pitëm kempre këar pep kësangöt wak së omnaröa itöök war wesak es momera. Pep pötë sumat 50,000 kina ke pëlëët. ²⁰Pël ëen omën weëre kosangring pöten itenak maan omën muntarö pitëk yal mangkën pitëm lupötë Aköpë ngönte taë sa.

Epesas omnarö pit ngön ë olëak mëëa

²¹Ënëmak Aköpë Pulöök Poolön ya ngön maan pi Masetoniaare Krik yang pöraarëel ya nga ë yesem kaalak Yerusalem kak orööpënëak mëëa. Pël maan Pool pi pim omnaröen epël mëëa. “Ne pötë sa pet irak pöt Romëelta sumaap.” ²²Pël mëak pi Timotiire Erastas pim kaamökaar piarip Masetonia yangerak wes mëen yesën pi Esia yangerak wakaima.

²³Akun pötak omën narö selap pan Epesas kak wëaurö pit Aköpë kanöök yesauröaan kööre tok kësang pan elmëa. ²⁴Pöta songönte epël oröa. Omën namp yapinte Temitrias pi siluwaatring öng ak nampë yapinte Atemis pim ka könöt ket ëeima. Piire pim ya omnarö sum kësang

orööpnaak yak ket äak wes méeima. ²⁵Pël yaaurö yak Temitrias pi pim ya omnaröere ën pim ngönt ya tapët yamëna narö pitën yas maan sëen epël ök mëä. “Karurö, ar ewat wë. Tiarim omën eptak mon kësang koir yaningkën ompyaö wëaut. ²⁶Ar Pool piin ewat wë. Pim yaautön tiar kat yawiaurö. Pi Epesas kak eprekaan Esia yangerakë omnaröen epël ök maim wëaup. ‘Öngre omp ak kaarkaar omën moresök ket ëa eporö kë wonörö.’ Pool pi pël yemaan omën kësang pim ngön pöta ënëm yaë. ²⁷Tiarim mon wauret utpet ëëpnaaten ne ya ngës yaë. Pël ëen omnaröak ökre was niapanëak. Pötaanök tiar këëkë ngarangk naën ëëpena pöt ngön pöt kaö sak Atemis pim yaya yamëä kaat utpet wasëpnaat. Pi tiarim öng ak kaöap Esia yangerakre ën yang kaö nantë omnaröa yaya yamëäaup pöt kön nawiipan.”

²⁸Pël maan pit Temitrias pim ngön pöt kat wiak ya sangën ëen ngön äak epël maima. “Atemis pi Epesas omnarö tiarim kaö panëëp,” pël maima. ²⁹Pël mëak Epesas kak pörekaan omën kësang pan ngön pöt maö së Masetonia yangerakaan Pool pim ya kaamök omën naar Kaiasre Aristakas piarip moröak wak weruak së pitëm wa top kaöaök moulmëa. ³⁰Pël ëen Pool pi pitëm wa topöök sëpënëak yaëen Yesuu ruurö pitök pörek sëen utpet mowaspanëak kan mowaria. ³¹Pël ëen Esia yangerakaan yang ngarangk Pool pim ngönt naröakta pi wa topöök sëpanëak nga mëak ngön wes mëa. ³²Pël ëen wa topöök wëaö pörö pit kön irikor äak pitëm wa top ëa pöta songönten kön nawiin, narö ngön nent aö yesën, narö nent aö yesën pël eima. ³³Pël eim wëen Yuta omnarö omën namp yapinte Alesanta pöp mök ë momëen wa topöök tauaan pit itenak wa top pöta songönte apënëak yaë wesa. Pël ëen Alesanta pi moresring angan elmëak wa top pöta songönte Yuta omnaröak naente pöt ök mapënëak ëa. ³⁴Pël ëen omnarö pit itena pöt, pi Yuta omnampök yeäa ëen pit këm top äak ngön äak epël mëä. “Atemis pi Epesas omnarö tiarim kaö panëëp.” Pël maim wëen aöa nentepar sa.

³⁵Pël ëen ka pöökë omnant komre kap yaaupök omnaröen ngön angan pël mëak epël mëä. “Epesas omnarö, ar kat wieë. Omën ka nantëörö pit Epesas omnarö tiar öng ak kaöap, Atemis, pim yaya yamëä kaatere kël ngëëngk mopöökäan irëa pö ngarangk yeë pöt pit ewat wë. ³⁶Omën nampök ngön pöt yok pangk wa noolapan. Pötaanök arök pas köntak ëënganëp wiap sak wë. ³⁷Ar iteneë. Omën tiarim wa topöök wak waisan epaar piarip tiarim ngönën tuptakaan omnant kain naön. Pël äak tiarim öng aköpönta utpet wesak naënaar. ³⁸Pötaanök Temitriasre pim mon waur yaaurö pit omën nampëen kööre tok wieë pöt ngön yaaö akunetak ngön yaatak moulmëen kat yawiaupök kat wiak wotpil mowasëpnaan. ³⁹Ën ngön nant om wieë pöt yok pangk wa toptak ngön yaaö akunetak äak söë wasënëët. ⁴⁰Pötaanök tiarim wa top epö utpet yeëerek Rom yang ngarangköröak ngön yaatak niulëpnen ëa. Iteneë. Peene wa top

epöök ngön kaëpre ngön ë yoolak pötë songön nent won. Pötaan yang ngarangkëp pëel niiaan tol mapen?” ⁴¹Pël mëak omnant komre kap yaaup puuk rep momëen pitëm kaatë sa.

Pool pi Masetoniaare Krik yangeraarë sa

20 ¹Ënëmak ngön kaëpre ngön pöt ë olëak won wesak wëen Pool pi Yesuu ingre mor sauröen yas maan së pim naë wa top ëen pepanöm ngön ök mëak yaköm kôm mëak Masetonia yangeraakë sa. ²Pël ëak pi omën we pöököröa naë yesem ingre mor sauröen ngön kësang mëak lup taë mowasö yewaisem tenim naë Krik yangeraak wais yaarö. ³Pël ëak pörek wëen ngoon naar namp ëak won sa. Pël ëen pi ko ëak wangaöök Siria yangeraakë sëpënëak kat wia pöt Yuta omnarö pimëen nga wia pël maan kat wiak kaalak Masetonia yangeraakël sëpënëak kön wia. ⁴Pël ëen omën ke epëlok Timotiiring Poolë ënëm elmëa. Peria kakaan Sopata, Pirasë ruup, Tesalonaika kakaan Aristakasre Sekantas, Tepi kakaan Kaias, ën Esia yangeraakaan Tikikasre Tropimas omën piporö Timotiiring Poolë ënëm elmëa. ⁵Pël ëak pit porö wet rëak Troas kak së oröak tenën kor wëa. ⁶Pël ëen Yuta omnaröa kaömp peret yis namëënöt yena akun ngëengket won sëen Pilipai kakaan wang naöök ilëak akun mor nas kan kourak yesem won sëen Troas kak oröak pitring sant kopët nent wëen won saut.

Pool pi Troas kak Yutikas öp mowesa

⁷Wangam kan sënaat yak Sante wiap kan kë nënëak wa top ëak wë Pool pi ngönën wali pan ök maim wëen röök lup yes. ⁸Ka ngaarëk tenim wa top ëan pötak es rompeet selap uteëa. ⁹Pël ëen omp ulwas namp yapinte Yutikas pi ulöl kanöök wel aisëëë Pool ngönën ök yaan kat men ë wë ka kom eim olëak ka sasa ura. Pël ëak ka kaö wali pan nentepar nent ngaarëk pötakaan kawi ngentiak së yangaak ngentiin oröak itena pöt wel wia. ¹⁰Pël ëen Pool pi oröak ngemë wa kapariak epël yema. “Ar kön selap ëengan. Pi öp wë.” ¹¹Pël mëak Pool pi kaalak kakaati ilëak këet pelak naut. Pël ëak kaalak ngön kaut ök maim wëen ëwa tëen ten saut. ¹²Pël ëen omnarö pit omp ulwas pöp öp wëen mësak së pim kaatak ulmëak pit ya kë pan sa.

Pool pi Troas kak wë olëak Mailitas kakë sa

¹³Pool pi ten Asos kak së kor ön niak wet rëak wangaöök wes nimëak pimënt yangaak wais kak tenim wëa pörek oröaut. ¹⁴Pël ëen koirak ten pourö kaalak wangaöök ilëak Mitilini kakë saut. ¹⁵Pörekaan yesem ëlpam walën Kaios kuste il wesak kët kopët nent won sëen Semos kustak oröaut. Pörekaan yesem ëlpam walën Mailitas kak së oröaut. ¹⁶Pël ëak Pool pi Yuta omnaröa akun ngëengket kësang nent yapinte Pentikos pël ya

pötak Yerusalem kak sê omnaröaring wa top ëepënëak kön wia. Pötaanök Esia yangerakë sëna akunet won ëen Epesas kak il wesak wangaök el wesak Mailitas kakë saut.

Pool pi Epesas ngarangköröen yaköm köm mëä

¹⁷Pool pi pörek wë ingre mor sauröa wotöökörö pim naë wais wa top ëepënëak Epesas kakël ngön wes mëä. ¹⁸Pël ëen pit naë wais oröön epël ök yema. “Karurö, ar ëwat wë. Nem ngaan Esia yangerak wais oröak ya ngës rëak mëmpö wais pötön ar ëwat wë. ¹⁹Yuta omën narö kët ël epotë ne utpet newasëpënëak kan ëel eim wëen ne ya këlangön pötaring wëen nemtë yapinte wak irëak Aköpë yaat yamëngkaup. ²⁰Pël yeem nem ngön ök niaöre rë niulö pël yaautë nant ök niak nant ngep naën ne ar kaamök elniak ompyaö sënëek yak wa topötëere neenem kaatë ök niaö imaut. ²¹Ne ngön pöt kosang wesak ar Yuta omënere köpël omnaröen epël niaimaut. Ar utpetat kasëng menak Anutuu naë rë olëak tiarim Aköp Yesuun kön wi kosang wasënëak ök niaimaut. ²²Peene pöt ne Yerusalemë sumëak Ngëëngk Pulöök yenëä. Pël ëaap ne pörek sê oröp nent koirum wes ne pöten köpël yaë. ²³Om nem imautë yesën Ngëëngk Pulöök epël neaimaut pöten ëwat wë. ‘Ni wii kaatak wa niulëak këlangön kat niwiipnaat,’ pël neeaimaut. ²⁴Pël ëaap ne nem koröpöön kön selap naën. Nemëngkën wel wiima pöteta yok pangk. Ne pöt, tiarim Aköp Yesuuk kan yaö neea pöök ulöp ngarngar wë mësaö yesem mës pet irumëak kent yaë. Pël ëak Anutu pim ngön ompyaö pötak komre kolap niweseim wë pöta ngönte kaö wes ök amëak kön wia.

²⁵“Ar kat wieë. Ne ngaan arim tekötë imeë Anutuuk wa ngaök nimëak wë pöta ngönte ök niaö imaut. Ën peene pöt ne kön wiin ar kaalak neen itnaangkan. ²⁶⁻²⁷Pötaanök ne peene war wesak ök niamaan. Akun poutë ne arring wë Anutu tiarim naë ya yamëngk pöta ngönte war wesak ök niaö imaut. Pël ëak ne pim ngönte amaataan pölöp naënëp. Pötaanök arim tekraakaan namp kö sëpna pöpë songönte nemët won. ²⁸Ngëëngk Pulöök ar omnarö pol sëpsëp ket ëak ngarangk elmëënëak nina piporöere arimënt ngarangk këëkë ëeim ön. Anutu pimtë Ruupë iitak omën piporö kama wak pim ingre mor wesaurö. Pötaanök ar ngarangk këëkë ëeim ön. ²⁹Ne ëwat wë. Ënëmak nem ent ë niulëëma akun pötak omën utpetarö arim tekarak oröak utpet niwesak kent tokoröa sëpsëporö mëmpënëak waö yaalmë pöl elniipën sa. Pötaanök ngarangk këëkë ëeim ön. ³⁰Arimtë tekraakaan narö oröak Yesuu ingre mor saurö ar pitëm ngësël sënëek yak pitëmtë könötëaan ngön kaar rëak niapnaan yaë. ³¹Pötaanök ar këëkë panë ngarangk ëak nem elnieima pöten kön wieim ön. Ne arring krismaki nentepar nent pötë öngpök kët kanaan rö kanë ngön ompyaut ök niak taë niwasö imeë akun nantë arimëen yaköm ëak ing lelaptaring kaamök elnieimaut.

³²“Peene ne ar Anutuu naë niulëak pimtök ngarangk elniipënëak piin kimang yemak. Pël ëën ar pim naëaan ngön ompyaö poutë weëre kosang pöt pim komre kolaptakaan önëët. Pim ngön pötak kosang niwasëpnaat. Pël ëën omën ompyaö Anutu pim omnaröaan yaö ëaö pöt yok pangk nimpnaat. ³³Ne monere uröm pötön kaur ëäk arën kimang neniaanëp. ³⁴Ar ewat wëën neenta mor epesiarring ya mënak koirak nemënt weëre nem kaamökörö mampö pël yaaup. ³⁵Nem pël yeë pötak nook arën ya kosang mënak omnant koirak koröp wiap yaurö kaamök elmëën pöt pet elnieimaut. Tiar pël yeem pöt Aköp Yesu pim ngön epël mëëa pöten kön wiipenaat. ‘Omnant yemangk pöpë ërëpsawi pötak yeö pöpë ërëpsawi pöt il wasëpnaat.’ ”

³⁶Pool pi ngön pipöt ök më pet irak ngarangköröaring rar rë wesirak Anutuun ök yema. ³⁷⁻³⁸Pël ëäk pit pim wet rëäk epël mëëa pöten kön wia. “Ar neen kaalak itnaangkan,” pël mëëa pöten kön wiak kapariak tot nak ingre ngön elmë mësak së wangaöök yanuulë.

Pool pi wangaöök Yerusalemë sa

21 ¹Pit ent ë moulmëak wangaöök ilëak el wesak Kos kustakël saut. Pörekaan yesem ëlpam walën Ros kustak së oröaut. Pël ëäk pörekaan Patara kak së oröaut. ²Pël ëäk itaangkën wang munt naö Pinisia yangerakë sëpënëak yeëa ëën pöök wamp riak saut. ³Pël ëäk yesem Saipras kuste katnëël wiaan itnal keker elmëak Siria yangerakël yesem Taia kak së leng ë ulmëak kak pörekë urömat tē menaut. ⁴Pël ëën pörek Yesuu ingre mor saurö koirak pitring wë sant nent won sëën Pulöök pit kaamök elmëën Pool Yerusalemë sëpanëak nga yema. ⁵Pël ëën pörek wëën tenim akunet won sëën kak pörek sëp wesak yesën Yesuu ingre mor sauröere pitëm öngre ruurö ten wes nimëëpënëak kakaan weler rëäk i kaö pouuk së rar rë wesirak Anutuun kimang mëëaut. ⁶Pël ëäk neneren yaköm köm mëak ten wangaöök wamp yariin pit kaalak kakë yes.

Akapas Sisaria kak Poolön tektek ngön mëëa

⁷Wangaöök ilëak Taia kakaan yesem Tolemes kak së oröak Yesuu ingre mor sauröen yoöre ërëp mëak pitring wë ka kopët nent yaur. ⁸Ëlpamök Tolemes kakaan wal ëäk yesem Sisaria kak së oröak ngönën ök yamëëa namp kak pörek wëa yapinte Pilip pim kaatak së piiring wakaimaut. Omën pöp pi Yesuu ngön yaaö omnaröa ngaan omën 7 ëäk ya ngön mëëaö pöröakaan namp. ⁹Pöp koont kong nent wëa. Pit omp naön Anutuu tektek ngön aim wëaurö. ¹⁰Ten Sisaria kak om wëën Yutia yangerakaan tektek ngön yaaö omën namp pim yapinte Akapas pi wais yaarö. ¹¹Pël ëäk tenim naë wais Pool pim yepatu wak pimtë ingre moresiarë tëäk epël ök ya. “Pulöök epël yenëa. ‘Yepat epöökë pepap Yerusalem kak sëën Yuta omnaröak epël elmëak köpël omnarö mampnaat,’ pël ya.” ¹²Pël aan

ngön pöt kat wiak ten ka pöökë omnaröak Pool pi Yerusalemë sëpanëak nga mëëaut. ¹³Pël maan Pool pi epël yenia. “Oröpmorëënök ingre yailak äak nem lupmer wa könöm yenewas? Ne Yerusalem kak sëën wii kaatak neulëere nemöön wel wi pël ëëma pöten kas naën. Pöt oröpmorëën? Ommarö Yesuu ngönte kat wiipënëak kent yaë.” ¹⁴Pël niaan ten pim könö ilak menaat pangk naën ëën epël yemak. “Aköpë kentöökë ya pil ëëp.”

¹⁵Akun nant won sëën Yerusalem kakë sëñëak ko äak, ¹⁶Sisaria kakaan Yesuu ingre mor saö naröaring ten pourö së Saipras kustakaan omën namp yapinte Neson pim kaatak niulëaut. Omën pöp ngaanëer Yesuu ëñëm eim wëaup.

Pool pi Sems pim naë sa

¹⁷Yerusalem kak së oröön Yesuu ingre mor sauröak ërëpsawi äak koir yanuulë. ¹⁸Pël ëën ëlpamök Poolring Sems pim naë së itaangkën wotöökörö piiring wëa. ¹⁹Pël ëën Pool pi yoëre ërëp mëak Anutuuk kaamök elmëaan köpëlöröa öngpök ya ke nentere nent mëmpö ima pötë ngönöt ök yema. ²⁰Pël ëën pit ngön pöt kat wi pet irak Anutuun yaya mëak Poolön epël yema. “Karip, ni ëwat wëën, Yuta omën kësang pan, tausen selap narö, Yesuun kön wi kosang wesa. Omën pörö pit Moses pim ngön ë kosang wesauta öngpök ilëak wë. ²¹Pël ëaap omën naröak nimëën epël ya. ‘Pool pi Yuta omën köpël omnaröa öngpök wëauröen Moses pim ë kosang wesa pöt ngar wak rungaaröa koröp kaut moilöore Yuta omnaröa kan nganöök së pël ëëpanëak nga yamëëan,’ pël yaap. ²²Nim eprekë waisauteta pit kat wiaap tiar tol ëëpen? ²³Pël ëa pötaanök ni tenim niana epël ëëm. Tenim naëaan omën kong nent pit Anutuu ëöetak omën nant naën ëëpënëak ngön ë kosang wesaurö wë. ²⁴Pötaanök ni omën pöröaring Anutuu ngönën tup kaöetak së pitëm öpna pöl wë ngönëñëen kölam tëak öm. Pël äak ni pit sum elmëen pitök ngönëñëen kölam tëak öpënëak yaaö pöl kiri ar äak pitëm kepön ëpöt kat ëëpnaan. Pël ëëmë pötak omnarö pitök niin itaangkën ten Yuta omnaröa yaaul ëan pël niwasëpnaat. Pël ëëmë pötak pit itenak omnaröa nimëën ngön aö ima pötön kaar pël wasëpnaat. ²⁵Ëñ köpël omën Yesuun kön wi kosang wësauröaan tiar ngan ngön epël kosang wesak pep retëng ë menaut. ‘Ar omp ak kaarkaaröröaan kiri ar ëaut nënganak. Ar animaurö iit orööpanëak nailën ar ëaut nënganak. Ar animauröa iit nënganak. Ar öngre omp nga ëënganak.’ ” ²⁶Pël maan Pool pi omën pörö koirak ëlpamök së Yuta omnaröa ngönëñëen kölam tëak öpënëak yaaö pöl ëa. Pël äak pi Anutuu ngönën tup kaöetak së kiri ar yauröen kët taltak omën pörö ngönëñëen kölam tëa pöta kiri wiipën pël mëa.

Yuta omnaröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak moröa

²⁷Akun 7 kosang wesa pöt temanöm yesën Yuta omën Esia yangerakaan naröak Pool Anutuu ngönën tup kaöetak wëen itenak

omnaröen kek maan moröëë ngön äak epël mëëa. ²⁸“Israel omnarö, ten kaamök elnieë. Omën epop kaatë yesem Israel omënere Mosesë ngön ë kosang wesautre Anutuu ngönën tup kaö epëten wak irëak yaaup. Pël äak nenteta, pi köpël omnarö mësak Anutuu ngönën tup kaö epëtak wais kewil elmë pël yaaup,” pël mëëa. ²⁹Pöt pit ngaan Tropimas köpël omnamp Epesas kakaanëp piiring ka pöök wëën itenak Yuta omnaröa ngön ë kosang wesaut ilak Poolring Anutuu ngönën tup kaöetak yesaup pël wesak mëëa.

³⁰Pël maan omën Yerusalem kak wëa pörö pourö lup es nga sak së wa top äak Pool moröak Anutuu ngönën tup kaöeta kakaatiaan weruak tomök së moulmëak tapëtakëër kanöt waria. ³¹Pël äak Pool mëmpënëak omën Yerusalem kak wëaurö pourö lup es nga sak nga yaal ngön pöt Rom nga omnaröa wotöököpë ngësël sa. ³²Pël ëën tapëtakëër pi nga omnaröere pitëm ngarangkörö koirak teëntom pitëm naë sa. Pël ëën omnarö pit piire pim nga omnaröen itenak Pool tang mööpënëak äurekaan sëp wesa. ³³Pël ëën nga omnaröa wotöököp pi Pool pim naë së wali weë pimoröen epël mëëa. “Omën epop wii weë naöörar motëëë.” Pël mëak omnaröen pëël mëëa. “Epop talëp?” ³⁴Pël maan omën kësang pörek wëaurö pit ngön äak naröak nent aö yesën naröak nent aö yesën ngaaröa wotöököp pi omën pöta songönten këëkë kat nawiin äak nga omnaröen maan Pool mësak pitëm kaatakël sa. ³⁵Pël ëën Pool pi ka pöta riringeweri së tauaan omnaröak mëmpënëak kosang pan ëa. Pël yaëën nga omnarö pit Pool ngar wak sa. ³⁶Pël ëën omën kësang pan pitëm ënëm yesem ngön äak epël mëëa. “Pipop mën wel wieë,” pël mëëa.

Pool pi pimtë songönte ök mëëa

³⁷Nga omnarö pit Pool pitëm kaata kakaati wak ilapënëak yaëën Pool pi pitëm wotöököpön epël pëël mëëa. “Ne niin ngön nent ök niam sa ma?” maan wotöököpök epël mëëa. “Ni Krik ngönör ewat wëën ma? ³⁸Ne kön wiin ni Isëp omnamp ngaantak pi nga wak yang ngarangkepëën nga omën kësang pan 4000 pörö nga ë öpöt wak yang pultak mësak saup.” ³⁹Pël maan Pool pi epël mëëa. “Ne Yuta omnamp Silisia yangerak Tasas ka kepönöokaanëp. Ne yok pangk omnaröen ngön ök mam ma?” ⁴⁰Pël maan wotöököp pi kuure mak maan Pool pi riringeweri tauëë moresring omnaröen angan elmëën pit ngön leng ëën Yuta ngöntak omnaröen ngön ök mëëa.

22 ¹Pool pi epël ök mëëa. “Pepere kar nemorö, ar kat wieë. Ne saun wonöp pël niamaan.” ²Pël maan pit kat wiaan Pool pi pitëmte Yuta ngöntak ök yemaan pit ngön kaëp sëp wesak kat kökö wiaan pi epël mëëa.

³“Ne Yuta omën arim karip. Nem ëlëpök Silisia yangerak Tasas kak newilaup. Pël ëën kotuukëër Yerusalem kak e taprek Kameliel pim

pep kaatak wëen rë neulön omën tiarim ëere körööröa ngön ë kosang wesa pöt pout ewat saup. Pël ëak ar epreköröa yeë pöl neenta Anutuu ënëm ëëmëak kosang ngentieimaup. ⁴Ne ngaan öngre omp Yesuu kan ngolöp epöök yaaurö mëmpënëak utpet mowesak moröak wii kaatak moulmëeimaup. ⁵Kiri ar yaauröa wotöököpre Yuta ngönënë kaarö pitökta niapnaat. Omën pörö pit ne Yesuu ruurö wali ömëak pep newer retëng ë Yuta omën tiarim karurö Tamaskas kak wëaurö mampëak nena. Pël ëën omën pörö wali wak waisën Yerusalem kak eprek këlangön kat mowiipënëak saut.”

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëëa

⁶“Ne seim Tamaskas kak temanöm yewasën këtëp luptak wëen kutömweriaan ëwa kaöempel teënt pan irë neek yaalnë. ⁷Pël ëën ne yangerak së ngentiak kat wiin ngön nent epël yenëa. ‘Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën?’ ⁸Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, ni talëp?’ Pël maan pi epël ök yenëa. ‘Ne Yesu Nasaret kakaanëp. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën.’ ⁹Pël ëën omën neering sa pörö ëwa pëenpelën itena. Ën omnampë neen ngön neea pöt pit kat nawiin. ¹⁰Pël ëën ne epël pëlpël yemak. ‘Aköp, ne peene tol ëëm?’ Pël maan Aköpök epël yenëa. ‘Wal ëak Tamaskas kak së orö. Pël ëën omën nampök nim ëëmëak Anutuu yaö ëa pötön ök niapnaat.’ ¹¹Pël neaan ëwa pömpelök nem itöörar ngaap wes noolaan wëen omën neering sauröak mor yal ëak Tamaskas kak së neulnëa.

¹²“Omën namp kak pörek wëa yapinte Ananias, pi Moses pim ngön ë kosang wesa pötë ënëm yaaup. Omën pöpön Yuta omën ka pöök wëauröak pimëën kön wiin ompyaö yeëa. ¹³Omën pöpök nem naë wais tauak neen epël yenëa. ‘Sool, nem karip, ni peene kaalak itöörar nganga së,’ pël neaan tapëtakëer nem itöörar nganga sak piin itenaut. ¹⁴Pël ëën pi epël yenëa. ‘Anutu, tiarim ëere körööröa yaya maimaup, pim ëëpnaatön ewat sumëak kom ë niulëak pim ya omën wotpilëpön itenak pim këmtakaan ngön kat wiimëak kom ë niulëaup. ¹⁵Pötaanök ni Anutuu ya omën sak nim omën itenak kat wiak pël ëan pipot omën pouröen ök maan kat wiip. ¹⁶Oröpmorëën kor ëëm? Wal ë. Pël ëën i nimëën tiarim Kaöpön merëk maan nim utpetat wa niulapnaan.’ ”

Anutuuk Pool köpëlöröa ngësël wes mëa

¹⁷“Ne kaalak Yerusalem kak wais wë Anutuu ngönën tup kaöetak së kimang yamëem omnant wangartak ityaangk pöl ëaut. ¹⁸Pël ëak itaangkën Aköpök neen epël yenëa. ‘Ni eprek wë nem ngönte ök amë pöt omnarö kat wiak kosang newaspan. Pötaanök teëntom sëp mowesak sum.’ ¹⁹Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, pit ewat wë. Ne ngaan ngönën tupötë së omën niin kön wi kosang yewesaurö moröak wii kaatak

moulmëere pës mö pël eimaut. ²⁰Pël ëen Stiwen nim ngön ompyaut yaaup omën naröak mën wel wiaut. Akun pötak ne iteneë yok pangk yaë wesak pim momënauröa ulpëenöt ngarangk äaut.’ ²¹Pël maan pi epël yenëa. ‘Ni peenëer sum. Ne kan maim panë nerek köpël omnaröa naë wes nimëëmaan yeë.’ ”

Rom nga omnaröa wotöököpök Pool ngarangk elmëa

²²Yuta omnarö pit kat wiaan Pool pi ngön ök aö së köpël omnaröa ngësël sêpëna ngön lup pöt yaan pit kaaö äak ngön ë olëak epël mëëa. “Mën wel wieë. Omën ke pilëp yang eprek naöpan. Pi öp öpan.” ²³Pël mëak pit ya sangën kaö äak ëlak wiak pitëm ulpëenöt ent äak keke elmëak yangerakaan sumplöt wes ngaarëk momëa. ²⁴Pël ëen nga omnaröa wotöököpök pim koturöen maan pit Pool kaatak mësak së moulmëa. Pël ëen nga omnaröa wotöököpök Yuta omnaröa Pool pimëen ngön ë olëak aö yesa pöta songönten kat wiipënëak pës kaö pan momööpënëak mëëa. ²⁵Pël ëen pit pës momööpënëak wii yatëen Pool pi nga omnaröa ngarangk namp pim naë tauaan epël ök mëëa. “Arim ngön ë kosang wesautak ngön ë pet nairën wieë yok pangk ne Rom omnamp pës yamöaurö ma? Oröp ëënak ne pil elnëeim?” ²⁶Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp pi wotöököpë naë së epël mëëa. “Ni tol elmëëmëak yaën? Omën epop Rom omnamp tiarimënt tapöröep.” ²⁷Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë naë së epël mëëa. “Ni neen ök nea. Ni Rom omnamp ma?” Pël maan Pool pi mak mëëa. ²⁸Pël maan wotöököpök epël mëëa. “Ne sum kësang panë äak Rom ka pep saup.” Pël maan Pool pi epël mëëa. “Nem ëlre pepaar Rom kakaanaarök ne newilaup. Pötaan neenta Rom tapöp.” ²⁹Pël maan omën Pool pës möak songönte kat wiipënëak yaaurö pit teëntom pan pölöp äak sêp mowesa. Pël yaëen nga omnaröa wotöököp piita kat wiin Pool pi Rom omnampök wii motëa pöt kat wiak kas ëa.

³⁰Ëlпамök nga omnaröa wotöököp pi Yuta omnaröa Poolön nga elmëa pöta songönten kat wiipënëak wii wil moulmëak kiri ar yaauröa wotöököröere ngönënë kansolörö wa top ë moulmëak Pool wii kaatakaan pitëm tekarak mësak orö moulmëa.

Pool Yuta ngönënë kansolöröen ngön ök mëëa

23 ¹Pool pi ngönënë kansolöröen nga iteneë epël mëëa. “Karurö, ne Anutuü itöök wëaup. Peene wë epëtenta kat men ëen utpet nentaring naön.” ²Pël maan kiri ar yaauröa wotöököp Ananaias puuk Pool pim naë taueëauröen këm kankat mor kaë mööpënëak këk mëëa. ³Pël ëen Pool pi epël mëëa. “Ni nim koröpöök ompyaö saan lupmer pöt titi tëak utpet ëaup Anutuuk nimööpnaap. Ni ngön ë kosang wesauta ököök ne wotpil newasumëak nimënt pöp ngön ë kosang wesa tapët ilak nemööpënëak këk maan yenemö.” ⁴Pël maan Pool pim naë taueëa

pöröak epël mëëa. “Ni Anutu pim kiri ar yaauroa wotöök kaöapön utpet wesak yemaan.” ⁵Pël maan Poolök epël mëëa. “Karurö, pi kiri ar yaauroa wotöököp pöt ne köpël yak mëëan. Ne piin ewat ëen pël nemaan ëan tapön. Ngönëntak omën ngarangk ke pilöröen ökre was mangan yak nga wia pöten ne ewat wë.”

⁶Pool pi ewat wëen ngönënë kaöaröa naëaan, narö Parisi ngönën yaauro, narö Satusi ngönën yaauro pël ewat wë pitën epël ök mëëa. “Ne Parisi omnamp. Nem ëarö tapörö. Ne kön wiin omnarö weletakaan wal ëëpnaat kön kosang wieë ök yaataan yak ngön yaatak yeneulë.” ⁷Pël maan Parisiire Satusi omnarö pit neneren ngön kaö mëak komkap ëa. ⁸Pit epëtak pël ëa. Satusi omnarö pit weletakaan wal yaaöre omnarö könöpringöröere enselörö wë pötön kon wi kosang newasën yaauro. Ën Parisiirö pit omën pötön kön wi kosang yewesaurö. ⁹Pötaanök pit neneren ngaare ngön maö yesem Parisi omnaröa naëaan ngön kosangötë ngarangk naröak wal ë taueë ngön ëak epël mëëa. “Ten pim utpet nent nokoirën. Ensel nampök ma kön nampök piin ök maan apna pöt yok pangk.” ¹⁰Pël ëak pit ngaampel kaö wesak yaalën nga omnaröa wotöököp pi omnarö Pool narö nal sak weruak yesën koröp ilak wel wiipanëak kas ëen pim nga omnaröen epël ök mëëa. “Ar pitëm tekarak së Pool wali wak së tiarimtë ka kaöetak ulmëëë,” pël mëëa.

¹¹Röök pötak Aköpök Pool pim naë së oröak epël ök mëëa. “Ni ya ngës ëëngan. Nem ngönte Yerusalem kak eprek war wesak omnaröen ök yemaan tapël Rom kak së ök mam.”

Yuta omnarö Pool mëmpënëak kup ria

¹²⁻¹³Ëlpamök Yuta omën selap 40 il wesaurö wa top ëak Pool mëmpënëak Anutuu ëöetak ngön ë kosang wesa. Pit pi pan mëmpënëak pitëm iire kaömp ngës olëak wet reak pi pan mënakök ënëmak iire kaömp nëmpënëak ngön ë kosang wesa. ¹⁴Pël ëak pit kiri ar yaaö kaöaröere ngönënë wotöököröa naë së epël ök mëëa. “Ten kaömp ngës olëak Pool mënakök kaömp nënëak Anutuu ëöetak ngön ë kosang wesaut. ¹⁵Pötaanök arre ngönënë ngarangkörö nga omnaröa wotöököpë ngësë ngön wes mëak epël ök maë. ‘Ni yok pangk Pool tenim naë wes mëen waisëpën sa ma? Ten pim ngön ëauta songönten këëkë kat wiinaan.’ Pël maan arim ngësë wes mëen yewaisën kan kourak nga wiak mëmpunaan.”

¹⁶Nga kup yariin Pool pim sasëpë ruup kat wiak nga omnaröa kaata kakaati së Poolön ök mëëa. ¹⁷Ök maan Pool pi nga omnaröa ngarangk nampön ngön maan sëen epël mëëa. “Ni yokot epop wotöök kaöapë naë mësak së. Pël ëen pim ngön nent ök mapnaan.” ¹⁸Pël maan nga omnaröa ngarangk pöp yokotup mësak wotöök kaöapë naë së epël ök mëëa. “Wii omnamp Pool pöpök yokot epop nimëen ngön nent waarek mësak waisën ök niapën pël aanak mësak yewais.” ¹⁹Pël maan nga omnaröa wotöök

kaöapök yokot pöp moresi wak sê pëlëer moulmëak piarpimënt wê ëlëöp epël pël mëä. “Ni gön tol nent ök neam?” ²⁰Pël maan yokot pöpök epël ök mëä. “Yuta omën ngönënë wotöökörö pit gön kup riak ni ëlpamök Pool pitëm naë wes mëen sê pim gön äauta songönte këëkë wesak maan kat wiipën pël morök ya. ²¹Pötaanök ni pitëm gönönte kat mowiingan. Pit omën 40 il wesak selap pan kaömp ngës olëak Pool mënakök iire kaömp nëmpënëak Anutuu ëöetak ë kosang wesak Pool kan kourak yesën nga wiak mëmpënëak nim kuure mak mamë pötaan kor wë.” ²²Pël maan nga omnaröa wotöök kaöapök yokotupön epël ök mëä. “Nim gön ök yenëaan epët omnaröen manganok.” Pël mëak wes mëen sa.

**Nga omnaröa wotöököpök Pool yang
ngarangkep Pilis pim ngësë wes mëa**

²³Nga omnaröa wotöök kaöapök gön maan pim ngarangk naar sëen epël ök mëä. “Arip nga omën selap pan 200 äak koirak kaalak omën 70 pol osöröak yesauröere kaalak omën munt 200 äak ingëpöt wak yaaurö pöröeta koirak rö kan 9 kilok pötak sënëen kopëta wasën. ²⁴Pël äak Poolënta pol os narö koirën. Pël äak ar ngarangk këëkë elmë yesem Rom yang ngarangkep Pilis pim naë sê moulmëen.” ²⁵Pël mëak nga omnaröa wotöököpök epël retëng äak mena.

²⁶“O Pilis, Klotias Lisias nook yang ngarangk ompyaup nimëen pep epwer retëng ë yaningk. Yowe. ²⁷Yuta omnarö pit omën pipop moröak mëmpënëak yaëen ne kat wian pöt pi Rom omnampök äa. Pël ëen neere nem nga omnarö tenök pitëm morötëaan wa ëp äaut. ²⁸Pël äak pit songön oröptak utakök Pool mëmpënëak yaë pöta songönte ëwat sumëak ngönënë ngarangköröa wa toptak wak sê moulmëaut. ²⁹Pël äak ne pitëm Poolëen gön äaö pöt kat wian pöt Yuta ngönënta gön ë kosang wesautë wieëaul äa. Pi omën utpet mëmpö ma wii motë pël ëëpna nent naën. ³⁰Pël ëen ne kat wiin omën naröak Pool mëmpënëak nga kup riak yaë pël ök yenëa. Pël ëen kat wiakök nim ngësë wes mëen waisëpën yewas. Pël äak omën pimëen gön apnaaröen epël ök mëëaut. ‘Ar Sisaria yang ngarangkepë naë sëak gön äë,’ pël ök mëëaut. Yok nem gönönte pi tapët.”

³¹Nga omnarö pit pitëm wotöököpë mëä pöl äak Pool mësak ngarangk ë yesem rö kan Antipatris kak sê öröa. ³²Pël äak ëlpamök nga omën yangerak yaaurö pit kaalak pitëm kakë yesën pol osöröak yaaurö pitëmënt mësak Sisaria kak sê öröa. ³³Pël äak yang ngarangkepë naë sê pepewer menak Pool moulmëa. ³⁴Pël ëen yang ngarangkep pi pep pöwer sangk kelak Poolön epël pël mëä. “Ni yang lup taltakaanëp?” Pël maan Poolök epël mëä. “Ne Silisia yangerakaanëp.” ³⁵Pël maan epël mëä. “Omën nimëen gön aimaurö pit waisënak nim gönönten kat wiimaat.” Pël mëak pim nga omnaröen Pool wak sê omën omp ak Erot pim ka ngaantak ulmëak ngarangk ëëpënëak mëä.

Yuta omnarö Poolëen ngön ya mëna

24 ¹Wë kët mor nas won yesën kiri ar yauröa wotöök kaöap Ananias piire pim ngarangk narö ën ngön yaatak ngön apna omën namp yapinte Tetalas pit pörö Sisaria kak së oröak yang ngarangk kaöap Pilis piin Poolëen ngön ya mëmpna pöta ngönöt ök mëëa. ²Pël ëën Pool pitëm naë wëen yang ngarangkëp Tetalasën ngön maan wal ë Poolë ngësël wesak epël mëëa.

“Tenim kaöap Pilis, ni ëwat kësangëp yak yoöre ërëp niaanaan. Ni kan ompyauuk niulëak ngarangk elniaan tenim yang eprek mayaap wiaan wakaimaut. ³Pötaanök ten ya ompyautaring wë niin yoöre ërëp yeniak. ⁴Ne ngön muntat yal menak niaan wali sëpan. Pötaanök ni sant elniak tenim ngön kot niana epët kat wi. ⁵Omën eit epmor, pi omën kööre tok koir mampö yaaumor. Pi Yuta omën kaare yang poutë wëauröa naë öngöpöngöp ëak nga wilö yaaumor. Pël ëak puuk Nasaret ka pepemor pël ya omën pömörë ngönnges wak yaaö pömeriarë kaö sak wëaumor. ⁶Omën epmor pi Anutuu ngönën tup kaöet kewil elmëëpënëak yaëënak ten waut. [Pël ëak tenim ngön ë kosang wesauta wieëaul ngön yaatak moulmëëënëak yaëënak, ⁷nga omnaröa wotöököp Lisias puuk waisak kosang kaö ëak tenim moresiaan wa ëp ëaumor. ⁸Pël ëak Lisias pi omën Poolön ngön apna pörö nim naë wais ök niapënëak mëëaut.] Pël ëën nimtök omën epmorön pëël maan pimtök pimtë këmpelëkaan niaan kat wiimëen. Pi tol yaëënak ten pimëen ngön ya mënan pöt ök niapnaat.”

⁹Pël maan Yuta omnarö pitta kaamök ëak Poolë ngësël wesak epël mëëa. “Ngön pout yaapöt.”

Pool pimtë songönte Pilisën ök mëëa

¹⁰Pël maan yang ngarangkëpök Poolön moresring ni a pël elmëen Pool pi epël ök mëëa.

“Ne niin ëwat wë. Ni yang epëra kaö sak wëen krismaki selap saup. Pötaanök nem ngönte niin ök niamëak ërëpsawi yeë. ¹¹Pöt epël. Ne Yerusalem kak së Anutuun yaya memëak saut. Pörek së wëen akun ¹²pëen yes. Ni pitën pëël mamë pöt pit ök niaan kat wiak yaap ëa wasumëët. ¹²Akun pötak pit neen itenaan ne Anutuu ngönën tup kaöetak omën nampring ngön nga naalëënëp. Ne omën narö nga elëpënëak Yuta omnaröa ngönën tupötëere ka kaöaöökë öngpök wa top naalmëen ëaut. ¹³Pitëm ngön nemël wesak aö ngön ya mëmpö pël yaë epot yaap wonötök ya. Kë nentaring aan ni kat wiak wa yaap newasnganëëtök ya. ¹⁴Ën nem peene niama epët yaaptak niamaan yeë. Ne kan ngolöpöök yesem Anutu tenim ëaröa yaya maimaö tapöpön yaya yamëëaup. Pël yaëënak pitök itenak ten kan ngolöp epöök yesauröen Yuta ngönën ngaante utpet mowasënëak yeë wesa. Pël ëaap ne Mosesre tektek ngön yauröa retëng

ëäo pöt pout erën ëäk itaangkën yaap ëën kön wi kosang wesaut. ¹⁵Ne yaap Anutuun kön wi kosang wesak pimtën kor wë. Ënëmak pimtök omën utpetre ompyaö pourö weletakaan wal ë niulëëpna pöten kor wë. Yuta omën eporöeta ten pourö pël kön wi kosang wesa. ¹⁶Ne akun poutë Anutüre omnaröa ëöetak ompyaö ömaataan kosang ngentieim wëaup. Pötaanök nem lupmerën kat men ëën utpetat won.

¹⁷“Ne Yerusalem kak nasën wëën krismaki selap sëën ënëmak omnarö kaamök elmëak mon mampööre Anutuun kiri mowi pël ëëmëak kaalak Yerusalemë saut. ¹⁸Pël ëäk ne Anutuu ngönën tup kaöetak së ngönënen kölam tëak öma pöta kiri yawiem wëën pit neen itenaut. Pël ëautep omën selap neering wa top ëäk wë ngön paspas aim naön. Won. ¹⁹Yuta omën Esia yangerakaan waisa naröakëer pörek wëaut. Pötaanök pit nemëën ngön apënëak ëanëën eprek waisan tapön. ²⁰Pötaanök omën eporö pitök ne utpet tol nent ëäk ngönën ngarangköröa ëöetak tauaan itena pöt ök niap. ²¹Songön kopët nent wia. Ne ngaan pitëm tekarak taueë ngön ëäk epël mëëaut. ‘Ne kön wiin omnarö weletakaan wal ëëpnaat kön wi kosang weseë ök yaataan peene ngön yaatak yeneulë.’ ”

²²Pool pi pël më pet irën Pilis pi Aköpë kan ngolöpöök yesauröa wëwëatön ewat panë wë Yuta omnarö kor öpënëak epël ök mëëa. “Ënëmak nga omnaröa wotöököp Lisias pi waisënak ne arim ngönte pet irumaat.” ²³Pël mëak nga omnaröa ngarangk nampön Pool wii nemotëën kakaati ulmëëpënëak mëëa. Pël ëäk pim karurö itenak omnant mampööre ngarangk elmë pël yaëën nga mepanëak ök mëëa.

Pilis pi Pool wii kaatak krismaki nentepar moulmëa

²⁴Kët akun nant won sëën Pilisre pim öngöp yapinte Trusila Yuta omnaröa naëaanëp piarip pouwaar sa. Pël ëäk Pilis pi ngön kat wiipënëak Poolön yas mëëa. Pël ëën Pool pim naë së omnaröa Yesu Kristo piin kön wi kosang yewesa pölön ök maan kat wia. ²⁵Pël ëën Pool pi kaalak yal menak omnarö wëwë wotpil öpenaatare utpet ëënganëën ngarangk ëëpenaatre Anutuuk ënëmak tiar ngön yaatak niulnëëpnaata ngönte pël ëäk mëëa. Pi pël maan Pilis pi kat wiak kas ëäk epël ök mëëa. “Ni së, ënëmak mop nent oröön ngön niamaatak.” ²⁶Pim pël mëëa pöt, “Ne ngaak Poolön ököök pël elmëën mon nangkën wii kaataakaan wes momëëmakok,” pël weseë akun selap Poolön yas yemaan së piiring ngönngön eima.

²⁷Ënëmak krismaki nentepar sëën Posias Pestas puuk yangerak ngarangk ëëpënëak Pilis pim urötak sak wëën Pilis pi sëpënëak yeem Yuta omnarö ya kë sëpnaak yak Pool wii kaatak om wëën sa.

Pool pi Sisa pim ngönte kat wiipënëak ngön ëäk mëëa

25 ¹Pestas puuk pim yanger ngarangk ëëpënëak Sisaria kak së wëën akun nentepar nent won sëën Yerusalemë sa. ²Pël ëën kiri ar

yaaö kaöaröere Yuta ngarangkörö pim naë së Poolë ngësël wesak epël ök mëëa. ³“Ni tenim ngönte kat wiak Pool pipop wes mëën Yerusalemë waisëp.” Pit kamtaöök nga wiak mëmpënëak kaar pël mëëa. ⁴Pël maan Pestas pi kangiir epël mëëa. “Pool pi Sisaria kak wii kaatak om wëën ne akun kot nent kaalak sumaap. ⁵Pötaanök arim omën kaarö neering sënaat. Pël ëak së omën pöp utpet nent ëa ëën pöt yok pangk pimëën ngön apnaat.”

⁶Pël mëak Pestas pi Yerusalem kak pitring wëën kët 8 ma 10 ëak won sëën kaalak Sisaria kakë sa. Pël ëak pi ngön kaatak së wë Pool mësak sëpënëak mëëa. ⁷Pël ëën pi së wëën omën Yerusalemëan sa pörö pim naë tauëë ngön könöm nant pim ngësël wesak mëëa. Pël ëaap pitëm Pestasën mëëa pöt pi kat wiak yaap wasëpna nant nemaan ëa. ⁸Pël ëën Pool pi pitëm ngön pöt ilak kangiir epël mëëa. “Ne utpet ëak Yuta omnarö tenim ngön ë kosang wes wia pöt ilap nariin ma Anutuu ngönën tup kaöetenta utpet nent naënëp. Pël ëak tiarim omën omp aköp Sisaanta utpet wesak nemaan yaaup.” ⁹Pël maan Pestas pi Yuta omnarö wiap mowesak Poolön epël ök mëëa. “Ni yok pangk kaalak Yerusalem kak sëën ne pörekök nim ngönte kat niwiimaaten kent yaën ma?” ¹⁰Pël maan Pool pi epël mëëa. “Ka e nem taua epët omën kaöap Sisa pim ngön yaaö kaat. E tapëtakökëër nem ngönte kat wiimëët. Ni ewat wëën ne Yuta omnarö utpet nent naalmëënëp. ¹¹Ne utpet nent yaëën pit itenak nemëën ngön ëak nempëna pötaan ngön won. Yok pangk nempënaat. Pël ëaap pitëm nemëën ngön ya pipot kaar ya. Pötaan yang ngarangk omën nampök pitëm moresi pas wes namëën ëëpnaat. Pötaanök ne Rom omën omp aköp Sisa puuk ë pet irëpënëak yak.” ¹²Pël maan Pestas pi pim kaamököröaring ngön ëak Poolön epël ök mëëa. “Ni ngön ë olëak Rom omën omp aköp Sisa puuk nim ngönte pet irëpënëak yaan. Pötaan ne pim ngësë wes nimëëmaan sum.”

Pestas pi Akripan Poolön pëël mëëa

¹³Ënëmak akun nant won sëën omën omp ak namp Akripan, piire öng nangap Penaisi, piarip Sisaria kak Pestasën yoöre ërëp mapënëak sa. ¹⁴Pël ëak wë akun selap selap yesën Pestas puuk Poolë ngönte Akripan epël ök mëëa. “Omën namp eprek wii kaatak wë. Pilis pi pim ngönte ë pet nairën ëën om wëaup. ¹⁵Pël ëën ne Yerusalem kak së oröön kiri ar yaaö kaöaröere Yuta ngarangkörö pit nook pim ngönte pet ir olëak mëmpënaan memëak ök yenëa. ¹⁶Pël ëën ne pitën epël ök mëëaut. ‘Ten Rom omnarö om pas könömöt omën muntarö nemangkën yaaurö. Omën ngönte wieëaup pimënt ngön yaatak tau moulmëën pimëën ngön eaö pöröa ëöetak tauëë ngön apnaat. Pötaanök ten akun mangkën pim ëën pitëm ngön yaatak moulmëa pöta songönte ök niapnaat.’ ¹⁷Pël maan Yuta omnarö wais wëën kau naën wangam kan tapëtakëër ne ngön kaatak së

wë pi koirak waisëpënëak mëäut. ¹⁸Pël ëën wais wëen omën pimëen ngön yaaö pörö ngön ëa. Pël ëën ne wet rëak pi utpetat yaaup wesak pit pim utpet ëaö nent apënëak ya wesak kat wian pöt won. ¹⁹Pit pitëmtë ngönën wak wëäutaan ngön iraan isën yeemak aö omën namp yapinte Yesu pël yamëäaup wel wiaup pël ya. Ën Poolök pöt öp wë pël ya. ²⁰Pël ëën ëngk ma e wesak Poolön epël pëlpël mëäut. ‘Ni kaalak Yerusalem kak së nim ngönte pörek pet irum ma?’ ²¹Pël maan Pool pi kaaö neak wii kaatak wë ënëmak Rom omën omp ak Sisa pim naë së ngönte ë pet irëpënëak yenëa. Pël ëën ne maan pi wii kaatak om wëen nga omnarö pit ngarangk eim wëen nem pi Sisaapë ngësë wes mëema pötakök pet irëpënëak mëäut.” ²²Pël maan Akripaak Pestas piin epël ök mëäa. “Nemtok omën pipopë ngönte kat wiimëak yeë.” Pël maan Pestas puuk, “Ëlpamök yok pangk kat wiimëet,” pël mëäa.

²³Ëlpamök Akripaare Penaisi piarip ë rangi kësangöt ëak omnaröa itöök wa top kaatak yesën nga omnaröa wotöök kaöaröere kak pörekë omën yapinringörö pourö piaripring kakaati së wa top ëa. Pël ëën Pestas puuk maan Pool koirak sa. ²⁴Pël ëën Pestasök pitën epël mëäa. “Omën omp ak Akripaare ar omën e wë epörö peene kat wieë. Ar omën epopön iteneë. Yuta omën selap pan Yerusalem kakaan eprekë wëaurö pit pourö ne omën epop pëël elmëen mëmpëna pötaan aim wë. ²⁵Pël ëaap ne pim utpet ëa nenten kat wiin mëmpënaata ök naën yaë. Pël ëak pimtok neen pi Rom omën omp ak Sisa puuk pet irëpënëak yenëa. Pötaanök wes mëen sëpnaan yaë. ²⁶Pël ëak ngön këet ap wesak omp ak kësangëpëen pep retëng ëak wes mëemaataan poprak yeë. Pötaanök omën epop omp ak Akripa nimëntre arim naë tau yaulmë. Pötaanök arök pim songönte tekeri weseë. Pël ëën pepewer retëng ëak wes mëen sëpnaan. ²⁷Ne wii omën namp wes mëëmëak pepetak pim songönte wes mëema pötaar yok pangk ëëpnaat. Ën pël naën ëëma pöt pangk naën ëëpnaat.”

Pool pim ngönte Akripaan ök mëäa

26 ¹Akripa pi Poolön epël mëäa. “Ni nim ngönte yok pangk a,” maan Pool pim utpet naën pöten apënëak mor ngar wesak epël ök mëäa.

²“Omp ak kësangëp Akripa, ne kat men ëën ompyaö pan yaëen nim ëöetak war wesak Yuta omnaröa nem ngësël wesak aim pöta kangit niamaan yeë. ³Tiar Yuta omnaröa ngönënenë ngaal witwit ë omnant yeë pöten ni ëwat wëen. Pötaanök ni wiap sak kat wiaan ök niamaan.

⁴“Nem kotuuk kak wëwë wakaimautre Yerusalem kak së wakaimaö pöten Yuta omnarö pit ëwat wë. ⁵Ne ngaan pitring wakaimaup yak neen ëwat wë. Pötaan pitök yok pangk apënëak pöt nem pitëm naë ngönën ya mënäimautön apnaat. Ne ngaan Parisi omnaröaring wë pitëm yaaö kan pöök imaup Pötak ngönën muntatë wëwëatre yaaut il yewas. ⁶Ne

peene eprek wëen pit nemëen ngön ya yemëngk. Pöta songönte epël. Anutu pim tiarim ëaröen weletakaan wal ëëpenëak ngön ök mëäö pöt kön wi kosang wesak këet orööpnaataan kor wëäö pötaanök ngön yaatak yeneulë. ⁷Tiarim ëarö, kur 12 pötëaan pörö, kët kanaan rö kanë Anutuun yaya maimëë kön wi kosang wesak omën pötön kor wakaima tapël ne yeë. O omën omp aköp, ne pöten kor wëäö pötaanök Yuta omnarö pit nem ngësël wesak aö ne ngön yaatak neulnëim. ⁸Tol ëënak ar Yuta omnarö Anutuun kön wiin puuk yok pangk omnarö weletakaan wal ë niulëëpna pöt pangk naën pël weseim? Ngön pöt kaar won.

⁹“Ne ngaanëër Yesu Nasaret kakaanëp pim yapinte wak irapëneak omnant kësang elmëimaut. ¹⁰Ne Yerusalem kak ya pöt mëngkën kiri ar yaaö kaöarök neaan Yesuu ingre mor saö narö selap pan wii kaatak moulmëaup. Pël ëën ngön yaatak wëen ne omnarö pitring kaamök ëak mëmpëneak maimaut. ¹¹Pël eimeë akun selap ngönën tupötë ilëak omnarö Aköpön utpet wesak apëna yak këlängön kësang meneimaut. Pël ëak ya sangën pan ëën ka kamaatëëta tapël utpet mowasumëak seimaut.”

Pool pim ingre mor sa pöta songönte ök mëä

(Ngön 9:1-19; 22:6-16)

¹²“Ne pël eim wëen kiri ar yaaö kaöarök Yesuu ingre mor saurö ömëak kosang newesak pep nant nangkën wak Tamaskas kakë saut. ¹³O omën omp aköp, ne kan kourak yesem këtëp luptak wëen itnan pöt kutömweriaan ëwa kësang kët ëwaat il wesaö nempel irë neere omën neering saurö tenëk yaalni. ¹⁴Pël ëën ten yangerak së ngentiak wieë ne kat wiin Yuta ngöntak ngön nent epël yenëa. ‘Sool, Sool, ni tol ëënak ne utpet neweseimën? Nim nemëen pël eimën pitaan omën kë nga ket ëa nent ing möak rë niwalën këëm kat yawiin,’ pël yenëa. ¹⁵Pël neaan ne kangiir epël mëëaut. ‘Aköp, ni talëp?’ Pël maan Aköpök epël yenëa. ‘Ne Yesu. Ni kët ël epotë ne utpet neweseimën. ¹⁶Ni wal ë tau. Ne peene ni nem inëen niwasumëak ëö pet yaalni. Pötaanök ni nem omën pet yaalni epëtere ënëmak pet elniima pötön omnaröen ök mam. ¹⁷⁻¹⁸Pël ëën ne Yuta omnaröere köpël omnaröa morötëaan ent ë niulëëmaan. Köpëlöröa ngësël wes nimëen pitëm naë së it ngaul moulmëen kout kasëng menak ëwaatakël ko wiak Setenë yaat sëp wesak Anutuu ngësël rë olapnaan. Pël ëak pit Anutuun kön wi kosang wasën pitëm utpetat kërë moolaan pit Anutuu yaö mowesauröa ronganta öngpök ilëak öpnaat.’ ”

Pool pim ya mënauten Akripan ök mëä

¹⁹“Omën omp ak Akripan, ne kutömweriaan omën pöt itaampööre ngön kat wi pël ëak wa nemoolaan äaut. ²⁰Wet rëak Tamaskas kak ök mëak pörekaan Yerusalem kak së ök mëak Yutia yangerak ka wieëa pötë ök maö yesem köpël omnaröenta epël ök mëëaut. ‘Arim utpetat kasëng

menak Anutuu ngësël ko wiak wëen arim omnant yaautön itaangkën lup kaip tiauröa yaaul ëëpnaan.’ ²¹Nem pël ëaö pötaanök Yuta omnarök ne Anutuu ngönen tup kaöetak wëen wali newak nempënëak ëa. ²²Pël ëaatak Anutu pi ne kaamök elnäan omën isaare irëa pouröen ngönen ök maö imeë tektek ngön yaauröere Moses pitëm ngönötta ök maö imaupök peeneeta e tauëë ök yak. ²³Pit epël ëa. Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup, pi këlangön kat wieim olëak wel wiipënëak mëëaup. Pël ëak weletakaan wet rëak wal ëak Yuta omënerë köpël omën pouröaan ëwa ngön pöt tekeri wes mampënëak mëëaup pitëm ngön pöt kaamök yaaup.”

²⁴Pool pi pim utpet naën pöten pël maan Pestas pöpök ngön ëak epël mëëa. “Pool ni kaökaö yaën. Pep kaatë ilëak ëwat kësangöt ömëak kön waur eimeë kön irikor ëak kaökaö yaën.” ²⁵Pël maan Pool pi epël mëëa. “Ngarangkëp, ne kaökaö naën. Yaap kön wieë yak. ²⁶Omën omp ak Akripa pi omën epotön ëwat wë. Pötaanök ne kasinkasin naën ök yak. Omën epot ëlëëp naaröönöt. Pötaanök ne kön wiin omën omp aköp piita itenak kat wiak ëak ëwat wë. ²⁷Omën omp ak Akripa, ni ngaanëer tektek ngön yaaurö pitëm ngönöt kön wi kosang yewasën ma? Ne ëwat wëen ni kön wi kosang yewasën.” ²⁸Pël maan Poolön epël mëëa. “Ni pil neaim wë akun wali nasën tapët ne Yesuu ënëm ëëma yangap yeë pël yewasën ma?” ²⁹Pël maan Pool pi epël mëëa. “Peen ëëmëere ënëm ëëmë poutepar yok pangk. Ne Anutuun epël yemak. Niire ar omën ngön epët kat yawi eporö pourö nem yeë epël Yesuu ënëm ëënëak yeniak. Pöt nem wii netëën wë epël ëënëën won.”

³⁰Pool pi pël maan omp ak Akripaare Rom yang ngarangkëpre Penaisiire pitring wel aisëaurö pit wal ëak, ³¹repak yesem pitëmënt neneren epël mëëa. “Omën epop pi mëmpöore wii kaatak ulmë pël ëëpëna pöta ök naën.” ³²Pël maan Akripaak Pestasën epël ök mëëa. “Omën epop pi omën omp ak kaöap Sisa puuk pim ngönte kat wiipënëak ngön nemaan ëën pöt nuuk yok pangk wes momëën sëpnaat.”

Pool wangaöök ilëak Rom kakël sa

27 ¹Pestas pi ten wangaöök Itali yangerakë sënëak yenia. Pël ëën Rom omnarö Poolre wii omën munt narö Sulias mës yemangk. Sulias pöp Rom omën omp ak kaöap Sisa pim nga omën 100 pöröa wotöököp. ²Ten wang naö Atramitiam kakaan waisa pöök wamp riaut. Wang pö Esia yangerak kaö yangapötë sëpnaö. Pël ëën ten Aristakas, Masetonia yangerak Tesalonaika kakaanëp, pi ten pourö saut. ³Pël ëak ëlpamök Saiton kak së oröak Sulias pi Poolön ompyaö elmëen pim karuröa naë së itenak kaömpre omnant yeö. ⁴Pël ëak Saiton kak sëp yewasën kent kësangpel weëre kosangring yamöön wangaöökë ngarangkörö pitök wangaö wotpil wesak we kent wonöök Saipras kustakël saut. ⁵Pël ëak i kaö olëak Silisiaare Pampilia yangeraar ngësngës

elmëak yesem Maira kak Lisia yangerak oröak ngentiaut. ⁶Pörek nga omnarö wotöököpök wang munt naö Alesantria kakëlaan Rom kakël sêpënëak yaëen koirak pöök wamp riaut. ⁷Pël ëak yesën kent nga yaëen poprak ë yesem akun nant won sëen Naitas kak temanöm wesaut. Pël ëen kentöök kan niwariin Krit kustakël yesem we kent wonöököl Salmoni wot köngkömö temanöm wesaut. ⁸Pël ëak wang ngarangkörö pit ya kësang mëngkën ten Krit kusta ngësgësöök i kaöök yesem yang lup nenta yapinte Kaö Yangap Ompyau pël yamëëa naö Lasia ka kaöaöökë naë wieëa pörek sê oröaut.

⁹I kaöök akun wali seimën Yuta omnaröa Anutuuk utpetat won mowasêpënëak kön yawia akunet won sa. Pël ëen kaö ma nga yaaö akunet temanöm sëen wangat sêpënëak pomp yaëen Poolök epël ök yema. ¹⁰“Ompörö, ne kön wiin peene sêpena eptak omën nant kö sêpenaan yeë. Urömat pëen wasngan. Wangaö utpet ëen omënere urömere pout i kaöök ilapenaan yeë.” ¹¹Pël maan nga omnaröa wotöököp pi Poolë ngön pöt kat wiak yaap newasën wangaöökë pepapre ngarangkepë ngöntepar kat wiak yaap wesa. ¹²Kaö yangap pö kent akunaöök wangatë wiaapna urte wonrek yak omën wangaöök wëaurö Krit kus taptak kaö yangap munt naö yapinte Pinis pörek sê önëak ya. Pö kêtëpë yeilëaul wieëau yak kentö maap namöön yaau.

Kent kaöempel möa

¹³Kaö Yangap Ompyaö pöök wëen i kaöökaan kent ulöl kot nent yamö. Pël ëen pit pipöök kaamök elmëen yok pangk Pinis sê orööpnaat wesa. Pël ëak wangaö taë yewesau weruak kopël ngaarëk wiak Krit kus pöta ngësgësöök saut. ¹⁴Pël ëen akun wali nasën tapët kent kësang nempel kus pötakëlaan yamö. ¹⁵Pël ëak kent pöök wangaö mök ëak wak yesën ten kaalak i kaöökël wak sënëak ök ëen pangk naën ëen sêp mowesak wëen kentöök niwak saut. ¹⁶Pël ëen we kent wonöök kus kot nent yapinte Kota pötakël saut. Pël ëak ten wang kot weruak yesaut wa kaöaöökë ngaarëk wiinëak ya kaö mënaut. ¹⁷Pël ëak wangaöök waur yaaurö wa wang kaöaöökë ngaarëk wiak wang kaöaö kelpanëak wa ngaöök mëak wii yatë. Pël ëak pit Aprika yangerak i kaö kep rorookël sêpanëak kas ëa. Pël ëak poë koröpöt ent ë ulmëen kentöök niwak saut. ¹⁸Pël ëen ëlpamök kaö maare kent nga kaö ëen wangaöökaan uröm nant ngës réak yemoola. ¹⁹Pël ëak yesem wangam kan muntetak pitëmtë morötring wangaöökë omnant wa yemoola. ²⁰Pël ëen seimeë kètre ngoon nampön itnaangkën kent kësangpel möeim wëen omën pourö kö sënëak yeë wesaut.

²¹Omnarö akun wali kaömp nanën. Pël ëen Poolök pitëm tekarak sê tauak epël ök yema. “Ompörö, ar nem ngön kat wiak Krit kuste sêp newasën ëanëen tiar utpet eptak nokoirën ëan tapön. ²²Pötaanök ne epël niamaan. Ar kosang seë. Tiarkaan namp kö nasëngan. Wangaöökëër

utpet ëëpnaan yaë. ²³Ne Anutuu omnamp yak piin yaya yamëëaup. Pötaanök peene rö kan pim ensel nampök nem naë tauëë epël yenëa. ²⁴'Pool, ni kas ëëngan. Nim ngön pet irumëën Rom omën omp ak kaöap, Sisa, pim ëöetak taumëët. Anutu ompyaö yaaup yak nim kimang mëëan pöt kat wiak kaamök elniin niire omën niiring wangaöök wëaurö öp sënëët.' ²⁵Ompörö, ne kön wiin Anutuu orööpënëak neea pöt pout kë orööpnaat. Pötaanök ar kosang seë. ²⁶Ën wang epö kentöök wak kus nentak së moolapnaö."

²⁷Sant nentepar won sëen Etria i kaöök warial yesem rö kan röök lupöök wangaöök waur yauröak kat men ëa pöt kus nent temanöm yewasem ëa. ²⁸Pël ëën pit ökö i kaöök olëak itna pöt 36 mita pël ëa. Ën kot nent yesem wiak kaalak olëak itna pöt 27 mita ëa. ²⁹Pël ëën këlötë wieëaurek sënganëak kas ëën wangaö leng ëëpënëak wangaö taë yewesa kong nent wangaöökë ëlëerakël yoola. Pël ëak pit këlötön itaampënëak këtëp teënt ngampiipnaataan pitëm omp aköröen kimang mëëa. ³⁰Pël ëak wangaöök waur yaurö wangaöökaan kas sëpënëak wang kotte wes mëën i kaöök ngemapënëak yeem ngön kaar wangaö taë yewesa muntat wot karerakëlaan olapën yema. ³¹Pël ëën Pool pi nga omnaröa wotöököpön epël ökö yema. "Wangaöök waur yaaö epörö pit wangaöök naön ëëpna pöt tiar pourö kö sëpenaat." ³²Pël maan nga omnarö wang kotta wii ngan ëaut il mëën i kaöök yes.

³³Ëlpam walëpënëak yaëën Pool pi omnaröen kaömp nëmpënëak yema. "Akun wali ya ngësring imeë kaömp nanën waiseimën sant nentepar won yes. ³⁴Pötaanök këk niamaan. Kaömp neë. Pötak kosang niwasën öp önëët. Kat wieë. Tiar pourö muumöngk öpenaat. Namp kot nent utpet naëngan." ³⁵Pël mëak pi kaömp peret nent wak pitëm ëöetak Anutuun yowe mëak pelak ngës rëak yen. ³⁶Pël ëën pit pourö ulöp ketumön sak kaömp yen. ³⁷Ten omën wang pöök ima pörö 276. ³⁸Kaömp na pet irak pit wangaö kengkën sëpëna yak kaömp kër köpötring muntant wa i kaöök yemoola.

Wangaö utpet ëa

³⁹Ëlpam walën wangaöök waur yaurö pit yang lup pöten köpël yak itaangkën kaö yangap naö i pis pëënö wieëa pöökël wangaö ökre was leng ëëpënëak yaë. ⁴⁰Pël ëak wii wangaö taë yewesa pöt il momëën öngpök yes. Pël ëën pit këra wangaöökë sëpnaal wotpil wasö yesauraar wil wiak poë koröp wot karërak ngan ë uteëau wëlël ë ulmëak wëën kentöök wak yesën kaö yangapöökël saut. ⁴¹Yesem wangaö kep roro saurek së wangaöökë wot karër i pisöök elak taë sak wëën kaö maatök kasngaëlaan möön wangaö pötöp repa. ⁴²Pël ëën nga omnarö pit wii omnarö wangaöökaan i kaöök sörok olëak kas sëpanëak mëmpënëak kön wia. ⁴³Pël yaëën ngaaröa wotöököpök pit Poolre wii omën muntarö

mëmpanëak nga yema. Pël ëak ten pouröen ngön ëak epël yenia. “Ar pourö kaö ma yailaut ëwat wë pöt wet rëak i kaöök sörok olëak seë. ⁴⁴Ën muntarö ar wangaöökään këra luprak rëaut wak pötë ngaarëk së i pisöök oröëë.” Pël niaan namp utpet naën. Ten pourö muumöngk së karmak oröaut.

Pool pi Molta kustak wakaima

28 ¹Karmak së oröak kat wiin kus pöta yapinte Molta pël ya. ²Kak pörekë omnaröak ompyaö yaalni. Kopi ngës rëak yepelën ëp yaëën pit es mer ulmëak niaan ten pourö esuwesi saut. ³Pël ëak Pool es nant yangerakaan wa mera pöt kamal namp es nga ëën öngpökaan oröak pim moresi kant mënak wë. ⁴Pël ëën kak pörekë omnarö pit Poolë moresi kamalöp mënak wëën itenak pitëmënt neneren epël mëëa. “Omën epop pi omën yamëngkaupök i kaöök yewaisem wel nawiin om öp waisa. Pötaanök kangit orö yemorë.” ⁵Pël mëëaap Pool pöp kamalöp pim moresiaan kërë es momerak won koröp oröak wëaut. ⁶Pël ëën pit pön mampöore wel wiak së ngenti pël ëëpënaat wesak itenaan utpet ke pël nent pim naë naröön ëa. Pël ëën pit kaip tiak neneren epël mëëa. “Omën epop ëlarëpön ëan,” pël mëëa.

⁷Ka pöta naë yang wieëa pör kus pöta kaöapë yanget. Omën pöpë yapinte Papias, puuk ten mës nuwak së pim kaatak niulëak ompyaö ngarangk elnieim wëën kët nentepar nent saut. ⁸Pël ëak pörek wëën Papias pim pepap pi yauman koröp es ngaare ya wiap më pël yaëën Poolök pim naë së Anutuun kimang mëak mores pim rangk mowiin ompyaö yes. ⁹Pël yaalmëën kus pötakë yauman omën muntarö kat wiak waisën ompyaö yemowas. ¹⁰Pël ëën pit ten ompyaö ngarangk elnieimën wëak kan sëna akunetak kan kourakë kaömpre waatöt wa wangaöök niwiin wak saut.

Pool pi Rom kak së oröa

¹¹Kus pötak wëën ngoon naar namp ëak won saut. Pël ëën kent akunaöök Alesantria kakaan wang naö kus pötak wais wiakaima pöök ten niwak saut. Wang pöökë wot karërak yang omp ak nanang naarë yapintepar Kastaare Polas pöaarë könaar wieëa. ¹²Pöök yesem Sairakius kak së oröak wëën kët nentepar nent yes. ¹³Pël ëën kak pörek wil ulmëak wa pak ëak yesem Risiam kak së oröak kët kopët nent wëën nenta kautak kent ulöl kot nent i kaöökään yamö. Pël ëën akun nentepar won sëën Putiolai kak së oröak ngentiaut. ¹⁴Pël ëak pörek Yesuu ingre mor saö narö koirak pitring önëak niaan sant nent wë olëak Rom kakël saut. ¹⁵Ten yesën Yesuu ingre mor saö Rom kak wëaurö pit tenim yesaut kat wiak narö kan kourak wais kaömp yewaurek Apias kak pörek wais yanikoir. Ën narö kan köö ka nentepar nent ëak wieëa pörek wais yanikoir. Pël ëën Pool pitën itenak kön ketumön sak Anutuun yowe yema.

16 Pël äak Rom kak sê oröön yang ngarangköröak Pool pi ka yaaptak öpënëak maan wëen nga omën namp kêt poutë ngarangk eim wakaimaut.

Pool pi Rom kak ngön ompyaut ök maima

17 Kêt nentepar nent won sëen Pool pi Yuta omën Rom kak wëauröa kaöaröen ngön maan wais wa top ëen epël yema. “Karurö, ne ngaan Yerusalem kak wakaimaut. Pël ëëë tiarim omnarö utpet nent naalmëen ma ëaröa ngön ë kosang wesa nent wa noolaan. Pël ëautak pit omën epëtaanök ne wii kaatak neulëak Rom yang ngarangkëpë ngësë wes yenemë. 18 Pël ëen Rom yang ngarangkëp pi nem ngönte kat wiak itaangkën nempënaata ök won ëen wes nemëpënëak ya. 19 Pël ëaap Yuta omnarö pit pöten kaaö ëen ke urak pitëmtok ngön ë pet irëpënëak ya. Pël ëen ne kan munt ëëma nent won ëen ngön äak Sisa pimtök nem ngönte ë pet irëpnaat pël mëëaut. Ne Yuta tiarim karuröaan ngön amëak newaisën. 20 Pitëm ne elnëa epëta songönte ök niamëak yas niaanak waisan. Nem kentöök omnaröa moresiarë wii netëa epëta songönte ar ëwat sënëak yaalnë. Pöta songönte epët. Anutuuk omën namp tiarimëen yak wes nimëpënëak maan Israel omnaröa kor wakaima pöpë ngön epëtaanök.” 21 Pël maan pit epël yema. “Yuta omnarö pitök Yuta yangerakaan nimëen ngön anëak pep wes nanimëen ma nampök nim ngönte wak wais ök niaan nimëen utpet wesak naën. 22 Pël ëaatak omën we nantëaanöröak waisak pit omën Yesuu ingre mor sauröen kaaö yaë pël aim. Pötaanök ni omën Yesuu ingre mor sauröaan tolël kön wiaan pöten kat yaniwi.”

23 Pël mëak akun wiak omën selap pan röökëer Pool pim kaatak wais wa top ëen ngönën songönöt ök maim wëen këtëp ngemë yeila. Ök maö sê Anutu pim tiar wa ngaöök nimëak wë pöta ngönte ök yema. Pël äak Mosesre tektek ngön yauröa retëng ëa pötta ök maan pit kat wiak pitën lupöt wal ëen Yesuun kön wi kosang wasëpënëak ök yema. 24 Ök maan kat wiak narö kosang yewas. Ën narö kat wi kosang newasën yaë. 25 Pël äak pitëmënt ngön ngës wi yesa. Pöt Pool pi wet réak epël yema. “Ngëengk Pulöök kaamök elmëen ngaanëer tektek ngön yaaup Aisaia puuk ngön këtë tiarim ëaröen epël ök mëëa.

26 ‘Ni sê omën piporöen epël ök ma.

Ar ngön pëen kat wiinëetak songönte ëwat nasëngan.

Pël äak itaampunëetak yok pangk omnantön itnaangkan.

27 Omën piporö pitëm lupöt kosang saurö, kat il wariaurö, it mëëaurö.

Pit pël naën ëanëen itaampööre kat wiire kön wi pël ëan tapön.

Pit pël naën ëanëen nem naë rë olaan ompyaö mowesan tapön,

Anutuuk pël ya.’

28 Pötaanök kat wieë. Anutuuk tiar utpetetakaan kama yaniö ngön ompyaö pöt köpël omnaröa ngësël yes. Pël ëen pit kat wiipnaat.” 29 [Pël maan Yuta omnarö pitëmënt ngön nga elö yes.]

³⁰Pool pi Rom kak ka nent pimtök sum ääk wë omën pim naë yesaurö ompyaö moweseim wëen krismaki nentepar sa. ³¹Pi Anutuuk wa ngaöök nimëa pöta ngönte werak ök mëak Aköp Yesu Kristo, tiarimëen Yaö Mëëaup, pim ngönteta kas köpël omnaröen ök maim wëen nampök kan nemowariin äa.